

Länsförsäkringar Liv

Årsredovisning

2017

Länsförsäkringar

Om oss

Innehåll

Inledning

2 Vd har ordet

Verksamheten

4 Förvaltningsberättelse

11 Femårsöversikt

Finansiella rapporter

13 Resultaträkning

13 Rapport över totalresultat

14 Resultatanalys

16 Balansräkning

18 Rapport över förändringar i eget kapital

19 Kassaflödesanalys

20 Noter

49 Revisionsberättelse

Övrig information

52 Bolagsstyrningsrapport

58 Styrelse och revisor

60 Ledning

60 Definitioner

61 Adress

Länsförsäkringar Liv

Förvaltar 115 Mdkr i traditionell livförsäkring

Länsförsäkringar Liv är länsförsäkringsgruppens livförsäkringsbolag för traditionell förvaltning. Länsförsäkringar Liv förvaltar totalt 115 Mdkr fördelat på fyra förvaltningsformer Nya Trad, Gamla Trad, Nya Världen och Försäkrad Pension. Verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att resultatet inte delas ut till ägarna utan stannar kvar hos bolagets kunder.

Kort om Länsförsäkringar

Lokala bolag med kunderna som ägare och enda uppdragsgivare

Länsförsäkringar består av 23 lokala och kundägda länsförsäkringsbolag och det gemensamt ägda Länsförsäkringar AB med dotterbolag. Genom respektive länsförsäkringsbolag får kunderna en helhet inom bank, försäkring, pension och fastighetsförmedling. Länsförsäkringsbolagen ägs av försäkringsskunderna; det finns inga externa aktieägare och kundernas behov och krav är alltid det primära uppdraget. Grundläggande är en långsiktig omsorg om kundernas pengar och trygghet. Länsförsäkringsgruppen har tillsammans drygt 3,8 miljoner kunder och cirka 6 400 medarbetare.

3,8 miljoner kunder

23 lokala länsförsäkringsbolag

Länsförsäkringar AB

Länsförsäkringar
Sak Försäkrings AB

Länsförsäkringar
Bank AB

Länsförsäkringar
Fondliv Försäkrings AB

Länsförsäkringar
Liv Försäkrings AB¹⁾

¹⁾Bolaget bedrivs enligt ömsesidiga principer och konsolideras inte i Länsförsäkringar AB.

Det finansiella året 2017

Viktiga händelser

- Resultatet i Länsförsäkringar Liv-koncernen uppgick till 2 363 (2 682) Mkr. Resultatet förklaras främst av en positiv kapitalavkastning i Nya- och Gamla Trad. Resultatförändringen jämfört med föregående år berodde främst på en extra reservförstärkning.
- Avkastningen i Nya Trad uppgick till 6,4 procent och för Gamla Trad 2,7 procent. Konsolideringsgraden för Nya Trad uppgick till 117 (114) procent och för Gamla Trad till 123 (125) procent.
- Återbäringsräntan i Nya Trad höjdes från 5 till 6 procent per oktober och har i genomsnitt varit 5 procent under 2017. I Gamla Trad har återbäringsräntan varit 2 procent under året.
- Villkorsändringar till Nya Trad har fortsatt varit en prioriterad aktivitet i arbetet med att stärka bolagets balansräkning. Totalt har försäkringar med ett samlat försäkringskapital om över 15 Mdkr villkorsändrats till Nya Trad.
- Kapitalkvoten mätt enligt Solvens II uppgick till 207 procent, en förbättring under året med 12 procentenheter. Kapitalbasen uppgick till 25 129 Mkr.

Förvaltad kapital

115 Mdkr

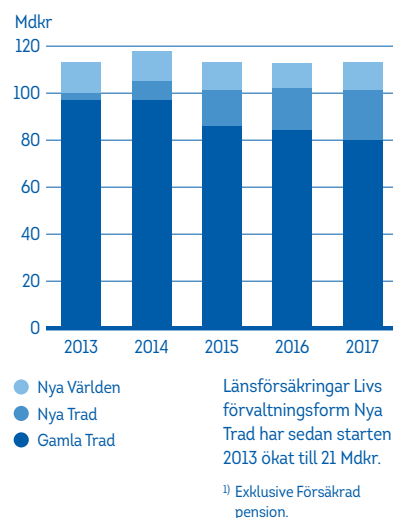
Antal försäkringar

680 000

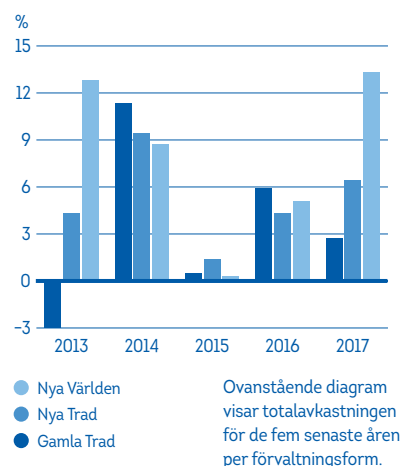
Nyckeltal

Mkr	2017	2016	2015	2014
Placeringsstillgångar Nya Trad	20 803	17 983	15 004	8 591
Placeringsstillgångar Gamla Trad	80 572	84 718	86 636	97 572
Placeringsstillgångar Nya Världen	11 881	11 349	11 737	12 703
Kapitalkvot, %	207	195	182	-
Konsolidering Nya Trad, %	117	114	114	120
Konsolidering Gamla Trad, %	123	125	120	120
Avkastning Nya Trad, %	6,4	4,3	1,4	9,4
Avkastning Gamla Trad, %	2,7	5,9	0,5	11,3
Avkastning Nya Världen, %	13,3	5,1	0,3	8,7

Förvaltad kapital per förvaltningsform¹⁾

Totalavkastning per förvaltningsform

Bättre förutsättningar för våra kunder

VD har ordet. Det var mycket som gick bra under året. Våra placeringsportföljer uppvisade en stark avkastning där mål och risktagande var till gagn för våra kunder. Vi kunde höja återbäringsräntan i Nya Trad till sex procent och Nya Världen portföljen levererade över 13 procent i avkastning vilket sannolikt är bland det bästa i branschen avseende portföljer med garanterade utfästelser.

Omvärld

Omvärldskonjunkturen har varit positiv och vi har sett en optimism inom många av de viktigaste marknaderna i världen. Företagen har haft fyllda orderböcker, arbetslösheten är låg och det finns en stark tillväxt inom många länder och områden.

En god börsutveckling på de flesta marknader har präglat året som gick. Den viktiga amerikanska börsen visade exempelvis all time high. Alternativen till aktieinvesteringar eller andra företagsrelaterade investeringar har varit få. Trots relativt sett höga värderingar fortsätter ändå investerare och sparare att fylla på aktiemarknaderna med kapital.

Hållbarhet i alla dess dimensioner blir allt viktigare och är ett gemensamt ansvar vi alla har. Inom investeringsområdet arbetar vi med att påverka och utsluta företag i våra portföljer som agerar eller är verksamma inom sektorer som bland annat har negativ miljöpåverkan, barnarbete och kärnvapenrelaterad verksamhet. Tillika kommer vi framöver att investera mer i "gröna" tillgångslag som exempelvis gröna obligationer. För oss inom Länsförsäkringar är det ett viktigt och väsentligt ställningstagande och som långsiktigt dessutom kommer att vara bra placeringar för våra kunder.

Det finns såklart, som alltid, en del utmaningar även i denna positiva finansiella miljö. Fortfarande är ränteläget väldigt lågt vilket gör att många livbolag med garanterade framtida pensionsutbetalningar måste vara försiktiga i sitt risktagande. Inflationen vill inte riktigt ta fart och det innebär att Riksbanken och dess motsvarigheter fort-

sätter att hålla nere styrräntorna och därmed marknadsräntorna. Stödköpen av stats- och bostadsobligationer från centralbankerna har börjat klinga av men är fortfarande en faktor att ta hänsyn till.

Det finns även en viss oro kring högt värderade aktier och en farhåga kring en

” Bolaget är i god balans, har ett ansvarsfullt risktagande och en bra kapitalbas. Det borgar för att vi kan ta oss an de utmaningar som finns och som kommer att dyka upp framöver. Allt vi gör ska vara till gagn för våra kunder som det ömsesidigt drivna bolag vi är.”

bubbleekonomi genom bland annat högt belånade hushåll, icke minst i Sverige. Så länge räntorna är låga och arbetslösheten låg ser de flesta bedömare dock inte detta som en omedelbar risk men visst finns det skäl att vara vaksam och följa denna utveckling noga.

De geopolitiska utmaningarna är som vanligt en del i investeringsuniverset, och de är inte färre nu. Vi har några länder i Europa som fortfarande är hårt skuldsatta, exempelvis Grekland och Italien. Det finns stora utmaningar i Mellanöstern att såväl avsluta kriget i Syrien och Irak som att bygga upp dessa länders infrastruktur och ta hand om en befolkning som lidit stort.

USAs förhållande till Nordkorea och icke minst diskussionsklimatet dem emellan är bekymmersamt men låt oss hoppas att dialogen förbättras och att det leder till en mindre riskabel situation än som den upplevs idag.

Vi har en stor förflyttning av utsatta

människor från såväl Mellanöstern som Nordafrika mot ett tryggare och bättre liv i Europa som får konsekvenser för både flyktingar och mottagarländer.

Hur gick det 2017?

Det var mycket som gick bra under året.

Våra placeringsportföljer avkastade bra där mål och risktagande var till gagn för våra kunder. Vi kunde höja återbäringsräntan i Nya Trad till sex procent och Nya Världen portföljen levererade över 13 procent i avkastning vilket sannolikt är bland det bästa i branschen avseende portföljer med garanterade utfästelser.

Vi fortsatte den framgångsrika konverteringen från Gamla till Nya Trad

där vi passerade 100 000 kunder och över 20 miljarder i förvaltad kapital. Nya Trad startade i juni 2013 och har under dessa år levt upp till sina förväntningar avseende en väldiversifierad placeringsportfölj med en garanti i botten. Tillvägagångssättet att låta kunderna på frivillig basis och med ett bra beslutsunderlag välja att antingen stanna kvar i en portfölj med högre garanterad ränta men med låg förväntad avkastning utöver det, eller konvertera in sitt kapital och framtida premier i en väldiversifierad portfölj med lägre garanti och högre förväntad avkastning har varit framgångsrikt. Våra kunder är kvar i bolaget med en utjämnad återbäringsmodell och en buffert i form av en konsolideringsfond. Precis som den traditionella förvaltningsform de en gång har valt. Vi har blivit uppmärksammade för detta arbete och har blivit ombedda att föreläsa om denna modell på internationella försäkringskonferenser.

I december kom vi i mål med ett projekt

där vi köpte in oss i det välskötta och intressanta fastighetsbolaget Humlegården. Det innebär att vi som näst största ägare har en andel på drygt 11 procent. Vi kan därmed på ett effektivt sätt vara en del av ett fastighetsbolag och dess utveckling istället för att direktäga enskilda fastigheter.

Vårt totalresultat blev 2,4 miljarder vilket vi är nöjda med. Kapitalbasen stärktes därmed och uppgår nu till över 25 miljarder. Vår solvenskapitalkvot är över 200 procent vilket är en stark position och som ger oss goda förutsättningar framöver.

Framtiden

Det enda som är säkert om framtiden är att den är osäker, brukar man säga.

I ett bolag som vårt där vi inte har haft någon nyteckning sedan oktober 2011 minskar det förvaltade kapitalet efterhand. Vi har pensionsutbetalningar på nära 6 miljarder årligen och dessutom annullerar eller flyttar en del kunder sina försäkringar.

Som motvikt till detta kan vi lägga kapitalavkastning, intern effektivisering och en kostnadseffektiv outsourcing. Hittills har vi lyckats kompensera utbetalningar genom en bra avkastning och driftsresultat så att

det förvaltade kapitalet är ganska intakt, i dagsläget 115 miljarder. Dock, över tid är det en utmaning och kommer att hanteras med målsättningen att våra kunders förutsättningar inte ska försämrans.

Utsikterna för våra tre större portföljer i det korta perspektivet är goda. Vi har Nya Världen med en allokering på mellan 60 och 80 procent aktier som i en positiv aktiemarknad kommer att avkasta bra. I en volatil och/eller nedåtgående marknad blir resultatet däremot sämre vilket är naturligt i en portfölj med så pass stor aktieandel.

Nya Trad med sin mer balanserade portfölj med aktier, private equity, räntor, infrastruktur, fastigheter och skog har bättre motståndskraft i negativa marknadsscenarioer och icke minst bra förutsättningar i såväl volatila som uppåtgående börser. Här finns goda utsikter till en jämn och bra återbäringsränta genom en väldiversifierad portfölj och en hög konsolideringsgrad.

Gamla Trad med över 85 procent räntebärande placeringar kommer sannolikt ha en lägre avkastning. Vi kan inte förvänta oss fler kraftiga räntenedgångar utan snarare ser vi en försiktig uppgång av de långa räntorna och då kommer vi att se en negativ

avkastning. Då är det en styrka med portföljens höga konsolideringsgrad som kan hålla emot en negativ avkastning. När det gäller Gamla Trad och dess höga garanti-räntor kommer fortsatt försiktighet med risktagande i placeringarna att råda.

Som avslutning vill jag nämna att bolaget är i god balans, har ett ansvarsfullt risktagande och en bra kapitalbas. Det borgar för att vi kan ta oss an de utmaningar som finns och som kommer att dyka upp framöver. Allt vi gör ska vara till gagn för våra kunder som det ömsesidigt drivna bolag vi är.

Stockholm i mars 2018

Jörgen Svensson

Vd Länsförsäkringar Liv

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ), organisationsnummer 516401-6627, avger härmed årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2017.

Ägarförhållande och koncernens struktur

Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ), nedan kallat Länsförsäkringar Liv, är ett helägt dotterbolag till Länsförsäkringar AB (organisationsnummer 556549-7020), som i sin tur ägs av 23 länsförsäkringsbolag tillsammans med 16 socken- och häradsbolag. Verksamheten drivs enligt ömsesidiga principer, vilket innebär att resultatet stannar hos kunderna. Bolaget konsolideras inte in i Länsförsäkringar AB-koncernens resultat- och balansräkning.

Verksamhetsinriktning

Länsförsäkringar Liv har tillstånd för liv och skadeförsäkringsrörelse. Bolaget bedriver livförsäkringsrörelse med blandade spar- och riskförsäkringar inom tre förvaltningsformer; Nya Trad, Gamla Trad och Nya Världen, sparförsäkringar i förvaltningsformen Försäkrad Pension samt renodlad riskaffär med sjuk- och dödsfallsprodukter. Bolagets skadeförsäkringsförpliktelser, vilka utgör en mindre del av bolagets verksamhet, består av produkter inom olycksfallsskydd samt sjukkapital.

I traditionell livförsäkring placeras kundernas kapital normalt i räntebärande värdepapper, aktier samt fastigheter och alternativa investeringar. Gamla Trad består av en placeringsportfölj med över 85 procent i räntebärande tillgångar, där främsta fokus är att långsiktigt leva upp till relativt sett höga garantinivåer. I Nya Trad som har lägre garanterad ränta kan placeringsportföljen vara mer flexibel och därigenom ha högre förväntad avkastning. Aktieexponeringen var 34 procent och andelen räntebärande tillgångar var 60 procent i slutet av året. I Nya Världen utgörs placeringarna normalt av 30 procent räntebärande värdepapper och 70 procent aktier.

Finansiella marknader

Året gick i ett ekonomiskt hänseende i optimismens tecken och den globala ekonomin växte sig starkare. Den största överrask-

ningen var utvecklingen i Europa där ekonomin tydligt lagt in en högre växel och tillväxten var högre än väntat. Inflationen var dock fortsatt långt ifrån målet, vilket innebär att den europeiska centralbanken förväntas fortsätta med sin expansiva penningpolitik. Den amerikanska ekonomin utvecklades också i god takt, framförallt den starka arbetsmarknaden, men inflationen var även här lägre än väntat. Därmed fortsatte Fed sin penningpolitiska åtstramning i en återhållsam takt och levererade tre räntehöjningar. Republikanernas skattereform ökade förväntningarna på den amerikanska tillväxten 2018 något och gav borsutvecklingen ytterligare bränsle. Överlag var den globala ekonomiska utvecklingen överraskande stabil under 2017, särskilt i ljuset av de politiska risker som dominerat nyhetsbilden. Storbritannien ansökte om utträde ur EU, Tyskland hade efter valet svårt att bilda regering och USA ökade tonläget markant mot Nordkorea, samtidigt som riskerna i Mellanöstern ökade. Börserna utvecklades generellt sett bra under året med tillväxtmarknaderna i topp. Räntemarknaden uppvisade inte några större rörelser under året. Amerikanska långräntor utvecklades sidledes efter en större uppgång mot slutet av 2016 medan korträntor steg i takt med de tre räntehöjningarna från Fed. Svenska och europeiska långräntor slutade 2017 något högre än vid början av året medan korträntor föll marginellt. Räntorna på svenska säkerställda obligationer sjönk under året och efterfrågan från investerare var god. Den svenska ekonomin utvecklades starkt under året, tillväxten överraskade positivt, arbetsmarknaden fortsatte att förbättras och inflationen steg. Sysselsättningsgraden är nu en bra bit över nivåerna innan finanskrisen 2008. Riksbanken valde ändå att avvakta med räntehöjningar och reporäntan har nu varit negativ i snart tre år. Den svenska kronan stärktes mot dollarn men försvagades mot euron under året. Fortsatt expansiva signaler från

Riksbanken, en viss oro för den svenska bostadsmarknaden samt en starkare euro låg framförallt bakom utvecklingen.

Väsentliga händelser under året

Under 2017 har bolagets situation förbättrats vad gäller nyckeltal och balansräkningens styrka men bolaget är fortsatt känsligt för kraftiga negativa scenarier. Under 2017 har arbetet fortsatt med åtgärder för att stärka balansräkningen och nyckeltalen. En av de viktigaste delarna i detta arbete är villkorsändringar till Nya Trad. Erbjudandet om Nya Trad har nått ut till kunder med ett sammanlagt försäkringskapital om 35 Mdkr. Totalt har kunder med sammantaget över 15 Mdkr i försäkringskapital villkorsändrat sina försäkringar till Nya Trad, varav över 1 Mdkr under 2017.

Länsförsäkringar Liv avyttrade i december 2017 två fastighetsägande dotterbolag till Humlegården Fastigheter AB (publ) ("Humlegården") mot betalning i nyemitterade aktier i Humlegården samt likvida medel. Genom transaktionen blev Länsförsäkringar Liv näst störste ägare i Humlegården med en ägarandel motsvarande 11,6 procent. Länsförsäkringar Liv uppnår genom transaktionen en bättre diversifiering i fastighetsexponeringen samt blir delägare i en fastighetsportfölj som bedöms ha god kvalitet och potential.

Resultat och ekonomisk ställning

Resultatet i Länsförsäkringar Liv koncernen uppgick till 2 363 (2 682) Mkr. Resultatet förklaras av en positiv kapitalavkastning i Nya och Gamla Trad, ett positivt operativt resultat och fortsatta villkorsändringar till Nya Trad, vilka minskat behovet av försäkringstekniska avsättningar. Förändringen jämfört med föregående år berodde på en extra reservförändring.

Under 2017 har marknadsräntorna stigit från låga nivåer. Uppgången för den 10-åriga statsobligationsräntan var under året ca 0,2 procentenheter. Resultateffekten av ränte-

förändringen var cirka 100 Mkr netto. Stigande räntor påverkar resultatet i Länsförsäkringar Liv positivt genom att de försäkringstekniska skulderna diskonteras med marknadsräntan. Länsförsäkringar Liv har valt en matchningsstrategi vilken minskar effekten av generella ränteförändringar. Effekten uppnås genom att matcha placeringstillgångarna mot skulden med syftet att skydda resultatet mot fallande räntor, cirka 80 procent av den regulatoriska ränterisken skyddas genom denna strategi. Skyddsstrategin innebär också att under perioder med stigande räntor kommer matchningen att minska de positiva effekter en ränteuppgång annars skulle haft på resultatet.

Bolaget har under 2017 justerat antagandet för framtida driftskostnader vilket medfört ett ökat behov av kostnadsreserveringar. Det ändrade antagandet har sitt ursprung i att bolaget är stängt för nyteckning och att försäkringsbeståndet därför minskar över tid. Trots att bolaget bedriver ett aktivt arbete för minskade driftskostnader beräknas kostnaden per försäkring på lång sikt att öka något. Denna reservökning har inte ännu inkluderats vid beräkning av kapitalkvot enligt Solvens II.

Villkorsändringar till Nya Trad har påverkat resultatet positivt. En villkorsändring från Gamla Trad till Nya Trad innebär bland annat en lägre garanterad ränta, vilket i sin tur påverkar bolagets skuld och resultat positivt. Lägre garanterad ränta möjliggör även att kapitalet till större del placeras i tillgångar med högre förväntad avkastning och återbäring. Kapitalavkastningen netto i resultaträkningen var 4 770 (6 027) Mkr. Totalavkastningen i Länsförsäkringar Livs bestånd Gamla Trad uppgick till 2,7 (5,9) procent. Totalavkastningen i Nya Trad uppgick till 6,4 (4,3) procent och i Nya Världen till 13,3 (5,1) procent.

Premieinkomst

Premieinkomsten i Länsförsäkringar Liv uppgick 2017 till 1 711 (1 905) Mkr, en minskning med 10 procent. Bolaget har sedan 2011 i princip varit stängt för nyteckning vilket inneburit att beståndet av premiebetalande försäkringar stadigt minskat. Slutbetalda försäkringar och utflyttar i kombination med att inga nya försäkringar tillkommer gör att beståndet fortsätter att minska. För premiedragande försäkringar fortsätter inbetalningarna men när antalet minskar, minskar även premieinkomsten. Engångsbetalningar har i princip upphört sedan nyförsäljningsstoppet infördes.

Försäkringsersättningar

Försäkringsersättningarna uppgick till 5 404 (5 683) Mkr. I beloppet ingår värdet av flyttar från Länsförsäkringar Liv med 495 (753) Mkr. Av flyttat kapital från Länsförsäkringar Liv gick 187 (316) Mkr till Länsförsäkringar Fondliv.

Förändring i försäkringstekniska avsättningar

Den försäkringstekniska avsättningen minskade under 2017 med 3 112 Mkr, avsättningen uppgick till 84 296 (87 408) Mkr. Minskningen förklaras främst av ett negativt kassaflöde där utbetalningar och utflyttar översteg premieinkomsten men även ränteuppgången och villkorsändringar till Nya Trad bidrog till minskningen.

Kapitalförvaltning

Placeringstillgångarna har under året minskat till 115 (116) Mdkr.

Nya Trad

Kunder i Länsförsäkringar Liv med traditionellt förvaltade försäkringar har möjlighet att villkorsändra befintliga försäkringar till Nya Trad. En villkorsändring innebär att försäkringen får nya villkor med bland annat lägre avgifter och lägre garantier. Sänkningen av garantin möjliggör att kapitalet placeras i andra tillgångar vilka har högre förväntad avkastning. Nya Trad bedöms över tiden möjliggöra en högre återbäring än gamla Trad. Nya Trad hade per årsskiftet ett förvaltad kapital om 20 803 (17 983) Mkr. Per den sista december 2017 var placerings-tillgångarna i Nya Trad fördelade på 60 procent räntebärande värdepapper, 34 procent aktier, 4 procent alternativa investeringar och 2 procent fastigheter. Avkastningen var för de olika tillgångsslagen: räntebärande värdepapper 2,5 (5,5) procent, aktier 17,3 (6,2) procent, alternativa investeringar 1,2 (3,4) procent och fastigheter 19,7 (9,9) procent.

Kapitalavkastningen i Nya Trad uppgick under 2017 till 6,4 (4,3) procent. Störst bidrag till avkastningen kom från placeringar i aktier vilka bidrog med 5,5 procent till totalavkastningen. Samtliga marknader bidrog positivt, störst bidrag kom från amerikanska aktier. Räntebärande placeringar bidrog med 1,4 procent till totalavkastningen.

Konsolideringsgraden i Nya Trad uppgick per årsskiftet till 117 (114) procent och återbäringsräntan var 6 procent. I genomsnitt var återbäringsräntan 5,0 procent under 2017. Sedan starten 2013 har återbäringsräntan i genomsnitt varit 6,3 procent.

Gamla Trad

I Gamla Trad har kapital situationen och riskutrymmet stärkts under 2017 men låga

räntor och en osäkerhet på de finansiella marknaderna har inneburit att andelen långa räntebärande placeringar har bibehållits på en hög nivå Gamla Trad. Under året har mindre förändringar i placeringsmixen gjorts. Gamla Trad hade per årsskiftet ett förvaltad kapital om 80 572 (84 718) Mkr. Per den sista december 2017 var fördelningen i Gamla Trad, 87 procent räntebärande värdepapper, 7 procent aktier, 4 procent alternativa investeringar och 2 procent fastigheter. Avkastningen var för de olika tillgångsslagen: Räntebärande värdepapper 2,2 (5,7) procent, aktier 14,6 (14,8) procent, alternativa investeringar 1,2 (4,3) procent och fastigheter 21,7 (24,5) procent. Förvaltad kapital i Gamla Trad uppgick till 80,6 (84,7) Mdkr och avkastningen till 2,7(5,9) procent. Konsolideringsgraden i Gamla Trad uppgick per årsskiftet till 123 (125) procent. Återbäringsräntan i Gamla Trad har under hela 2017 varit 2 procent. Den genomsnittliga återbäringsräntan för Gamla Trad de senaste tio åren har varit 2,2 procent.

Nya Världen

Nya Världen är en traditionell försäkring där kunderna är garanterade att få tillbaka minst de premier som betalats in efter avdrag för driftskostnader och avkastningsskatt. I Nya Världen placeras kundernas kapital normalt i cirka 30 procent obligationer och 70 procent aktier fördelat över olika marknader. Andelen aktier tilläts variera mellan 60–80 procent. Förvaltad kapital i Nya Världen uppgick till 11 881 (11 349) Mkr. Avkastningen 2017 uppgick till 13,3 (5,1) procent.

Försäkrad Pension

I Försäkrad Pension består sparandet dels av en obligation som löper under hela spartiden samt av en aktiederivatfond som följer utvecklingen på aktiemarknaden. Försäkrad Pension ger därför spararna möjlighet att vara med i börsuppgångar och samtidigt vara skyddad mot börsfall. Sparandet utvecklas olika för olika sparare beroende på andelen obligationer i respektive försäkring. Förvaltad kapital i Försäkrad Pension uppgick till 1,9 (1,7) Mdkr.

Riskaffären

Riskaffären i Länsförsäkringar Liv består av produkter för livskydd, efterlevandeskydd, sjuk- och olycksfallsskydd samt sjukkapital. Riskaffären är till stor del integrerad med bolagets spar- och tjänstepensionsprodukter. Riskresultatet efter återförsäkring uppgick till 218 (290) Mkr. Bolaget tecknar inte nya försäkringar inom riskaffären. Trots det har premieinkomsten varit relativt oförändrad jämfört med föregående år och uppgick till 525 (528) Mkr. Skadeprocenten uppgick

till 50 (49) procent. Risktäckningskapaciteten för att ge kunderna ett bra skydd säkerställs genom eget självbehåll samt ett övergripande återförsäkringsprogram. Återförsäkringsprogrammet utgjordes under 2017 dels av en obligatorisk del där viss kvot av affären återförsäkrades automatiskt, dels en frivillig del där höga individuella risker återförsäkrades samt ett katastrofskydd vid händelse av unik storskada. Kvotåterförsäkringen upphör att gälla 2018.

Kapitalsituation

Bolagets främsta mått på kapitalsituationen utgörs sedan 2016 av en kapitalkvot enligt Solvens II. Nyckeltalet visar relationen mellan kapitalbas och ett riskbaserat kapitalkrav enligt en intern modell. Bolaget har under flera år arbetat aktivt med åtgärder för att stärka bolagets balansräkning och kapitalbas. Bolaget har följt en av styrelsen beslutad plan för åtgärder. Planen innehåller ett flertal aktiviteter i syfte att effektivisera bolagets verksamhet och stärka balansräkningen. En stärkt balansräkning ger bolaget en större flexibilitet och möjlighet till placeringar i tillgångslag med högre förväntad avkastning. Arbetet har bidragit till att bolagets egna kapital stärkts från 10,9 Mdkr till 24,4 Mdkr under perioden 2012 till 2017.

För att skydda bolagets överskott vid fallande räntor har bolaget följt en strategi där placeringsportföljen i stor utsträckning matchas mot skuldsidan. En del i matchningsstrategin innebär att generera ett visst överskott vid stigande räntor. För att optimera placeringsportföljerna så att förhållandet mellan risk och avkastning blir så fördelaktigt som möjligt används ALM-analyser. Villkorsändringar till Nya Trad har även bidragit till att stärka solvensen under 2017, lägre garantier och därmed minskat behovet av reserveringar i bolagets balansräkning har gett ett ökat överskott. Totalt har villkorsändringar stärkt kapitalbasen med 4,8 Mdkr sedan 2013.

Kapitalbasen i Länsförsäkringar Liv ökade från årets början från 22 308 Mkr till 25 129 Mkr beroende på ett positivt resultat. Kapitalkravet uppgick till 12 168 (11 433) Mkr och Kapitalkvoten till 207 procent, en förstärkning sedan årets början med 12 procentenheter.

Femårsöversikt

Femårsöversikten återfinns på sidan 11.

Risker och riskhantering

En central uppgift för Länsförsäkringar Liv är att säkerställa att bolaget med marginal kan infria sina garanterade åtaganden till kunderna. Detta gäller i synnerhet förvalt-

ningsformen Gamla Trad där garantierna är höga. De fortsatt låga räntorna ställer extra höga krav på bolagets riskhantering. Styrningen av risktagandet är därför en integrerad del i verksamhetsstyrningen och har som mål att en betryggande avvägning nås mellan risknivå och förutsättningar för avkastning. Bolaget arbetar även med framåtblickande analys för att säkerställa kapitaliseringen på sikt. Länsförsäkringar Liv är exponerat mot främst marknadsrisker och livförsäkringsrisker. Bland marknadsriskerna är aktierisk, kreditrisk (spreadrisk) och ränterisk de risker som medför störst kapitalkrav. Marknadsriskerna begränsas genom limiter för kapitalkraven från placeringsverksamheten. Verksamheten kännetecknas av en låg riskprofil och Länsförsäkringar Liv uppfyller legala och tillsynsbaserade kapitalkrav med god marginal. Länsförsäkringar Liv tillämpar Solvens II-regelverket för all verksamhet i bolaget från och med 1 januari 2016. Bolaget beräknar solvenskapitalkrav för marknadsrisk enligt den av Finansinspektionen godkända partiella interna modellen och kapitalkrav för övriga risker beräknas enligt standardformeln. En mer ingående beskrivning av de risker bolaget är exponerade mot, samt hur dessa risker hanteras, finns beskrivna i not 2 Risk- och kapitalhantering.

Medarbetare

Länsförsäkringar Liv har en hög ambition att vara en ansvarsfull och attraktiv arbetsgivare. Målet är att arbetsplatsen ska präglas av engagerade och kompetenta medarbetare och ledare som tar ett gemensamt ansvar för verksamheten samt sin egen utveckling.

Medarbetarna har olika specialist- och yrkeskompetenser som är avgörande för att driva och utveckla verksamheten. Den snabba teknikutvecklingen i samhället ställer krav på en arbetsplats som är dynamisk, flexibel och innovativ. För att uppnå detta är medarbetarnas fysiska och psykiska hälsa samt trivsel på jobbet av stor betydelse.

En attraktiv arbetsgivare

Länsförsäkringar Livs interna attraktivitet som arbetsgivare mäts enligt Net Promotor Score (NPS). I årets NPS i medarbetarundersökning har Länsförsäkringar ökat och samtliga index i undersökningen ligger kvar på en bra nivå.

Även externt anses Länsförsäkringar vara en attraktiv arbetsplats. När yrkesverksamma yngre akademiker svarade på Karriärbarometern fick Länsförsäkringar utmärkelsen bästa arbetsgivare inom försäkring för tionde året i rad.

Kompetensutveckling och lärande

Utveckling av medarbetarnas kompetens sker i överensstämmelse med företagets mål och behov på både kort och lång sikt. Länsförsäkringar Liv strävar efter att skapa förutsättningar för en organisationskultur med lärande och utveckling i fokus. Via prestationsutvecklingsprocessen har alla medarbetare löpande dialoger om sin prestation, kompetens, arbetsmiljö och hälsa. I syfte att öka medarbetarnas förändringskompetens introducerades ett e-coachningsverktyg under 2017.

94 (84) procent uppfattar att deras kompetens utvecklas i takt med förändrade krav i arbetet, målet i affärsplanen var 75 procent.

Mångfald och jämställdhet

Arbetet med mångfald och integrering handlar om affärsnytta, det bidrar till stärkt konkurrenskraft och därmed lönsamhet. Vikten av en inkluderande kultur ses som avgörande för att dra nytta av olikheter och välkomna olika perspektiv och synsätt.

I syfte att realisera en förflyttning har en nuläges- och omvärldsanalys genomförts under 2017 kring mångfald. Länsförsäkringar AB deltar i ett flertal samarbetsprogram kring mångfald, såsom Novare Potential, Rapid Acceleration Management, Korta vägen, Welcome Talent, My Dream Now och Diversity Charter Sweden.

Jämställdhets- och mångfaldsplanen inkluderar hur jämställdhetslagen och diskrimineringslagstiftningen tillämpas. 84 (94) procent av medarbetarna upplever att mångfald värdesätts i arbetsgruppen och 91 (97) procent uppfattar att Länsförsäkringar Liv är en jämställd arbetsplats. 100 procent anser att man varit helt fri från kränkande särbehandling på arbetsplatsen under 2017. Länsförsäkringar Liv har sedan länge ett tydligt ställningstagande om nolltolerans mot kränkande särbehandling i personalpolicyn.

Vid rekrytering är målsättningen att en jämnare könsfördelning uppnås i arbetsgrupper och inom olika chefsbefattningar. Länsförsäkringar AB-koncernens andel arbetsgrupper med 40/60-fördelning på män och kvinnor nådde målet i affärsplanen för 2017. Genom Nätverket Onet utvecklas och coachas framtida kvinnliga ledare som en del av det strukturerade jämställdhetsarbetet.

Lönekartläggning genomförs varje år i syfte att säkerställa att det inte föreligger någon skillnad i lönesättning som enbart kan härröras till kön.

Personal, löner och ersättningar

Upplysningar om medelantal anställda och löner och ersättningar samt uppgifter om lön och andra ersättningar till företagsled-

ningen lämnas i not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar. Styrelsen i Länsförsäkringar Liv har i enlighet med Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 artikel 258 och 275 fastställt en ersättningspolicy.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Bolagets avtal om kvotåterförsäkring av sjuk- och dödsfallsrisker sades upp inför 2018. Skador som inträffat under avtalet före 2018 kommer att hanteras i run-off, det vill säga Länsförsäkringar Liv och återförsäkraren delar ansvaret för dessa skador i enlighet med avtalet. Avtalet om kvotåterförsäkring har gällt sedan 2007.

Nya antaganden om långsiktig diskonteringsränta: Den diskonteringsräntekurva som används vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar, vad gäller längre löptider, baseras på ett antagande om en långsiktig jämnviktsränta (UFR). Beräkningen av långa försäkringstekniska avsättningar för såväl redovisningsändamål enligt IFRS som för solvensberäkning enligt Solvens II utgår från denna långsiktiga jämnviktsränta. Reglerna för fastställande av den långsiktiga jämnviktsräntan enligt Solvens II har uppdaterats varpå den långsiktiga räntan sänkts med 0,15 procent per den 1 januari 2018. Räntesänkningen kommer att öka de försäk-

ringstekniska skulderna enligt IFRS såväl som enligt Solvens II med cirka 400 Mkr.

Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

Bolaget har under flera år arbetat med att stärka balansräkningen och förbättra möjligheten till framtida avkastning. Ett åtgärdsprogram inleddes 2011 och sedan dess har situationen förbättrats avsevärt, balansräkningen har stärkts och riskutrymmet i framför allt Gamla Trad har ökat. Bolaget är fortsatt känsligt på grund av garantirisker i Gamla Trad och känsligt för scenarier med fallande räntor och/eller fallande värden på risktillgångar. Under 2018 kommer arbetet därför att fortsätta med aktiviteter för att stärka bolagets balansräkning. Villkorsändringar till Nya Trad kommer fortsatt att vara en viktig åtgärd.

Förslag till vinstdisposition

Förslag till dispositioner enligt nedan samt fastställande av resultaträkningen och balansräkningen i koncernen och moderbolaget avses att läggas fram vid årsstämman i maj 2018.

Koncernen

Koncernens totala egna kapital uppgick vid årsskiftet till 24 404 Mkr. Någon avsättning till bundna reserver i dotterbolagen föreslås ej.

Moderbolaget

Den för 2017 redovisade vinsten uppgår till 3 121 201 500 kronor.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att årets resultat disponeras enligt följande, kronor:

Årets resultat	3 121 201 500
Summa	3 121 201 500

Av ovanstående netto föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning, kronor.

Avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring	1 367 622 463
Tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiebefrielseförsäkring	71 105 446
Individuell traditionell livförsäkring	1 660 758 635
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	41 073 985
Sjuk och olycksfall	-19 359 029
Summa	3 121 201 500

Styrelsen föreslår bolagsstämman att bemyndiga styrelsen att med avseende på verksamhetsåret 2018 använda upp till 1 200 Mkr av konsolideringsfondens medel för slutlig tilldelning i samband med utbetalning av pension och annan försäkringsersättning, överföring av försäkringskapital (flytt) och återköp.

Hållbarhetsrapport för Länsförsäkringar Liv för verksamhetsåret 2017

Denna hållbarhetsrapport är upprättad utifrån kraven i årsredovisningslagen (ÅRL) 6 kapitel 11§ avseende hållbarhetsrapportering.

Länsförsäkringars affärsidé utgår från att skapa trygghet för kunderna. Hållbarhet avseende klimat, miljö, rättvisa och socialt engagemang är avgörande för att bolagets affärsidé ska kunna utvecklas på lång sikt. Väsentliga hållbarhetsrisker identifieras och prioriteras i samverkan med prioriterade intressenter: ägare och styrelse, kunder, medarbetare, leverantörer, samarbetspartners, bransch- och intresseorganisationer, myndigheter och investerare.

Styrande riktlinjer

Länsförsäkringar ABs, inklusive Länsförsäkringar Livs, policydokument och riktlinjer ligger till grund för arbetet med hållbarhet och dess relaterade risker. Alla anställda ska varje år genomgå en e-utbildning i uppförandekod för medarbetare, säkerhet och hållbarhet. Uppförandekoden och e-utbildningen finns tillgängliga på svenska och engelska. En årlig översyn över policyer

och riktlinjer görs. Löpande uppföljning att policyer och riktlinjer följs görs genom egenkontroller och rutiner i verksamheten. En hållbarhetskommitté, bestående av koncernledningen och hållbarhetschefen, sammanträder minst fyra gånger per år för att diskutera och besluta om prioriterade hållbarhetsfrågor.

Länsförsäkringar ABs, inklusive Länsförsäkringar Livs, policydokument och riktlinjer omfattar;

- Hållbarhetspolicy
- Uppförandekod för medarbetare
- Personalpolicy
- Jämställdhets- och mångfaldsplan
- Ägarpolicy
- Inköps och upphandlingspolicy
- Uppförandekod för leverantörer
- Policy för anställdas egna affärer
- Policy för åtgärder mot penningstvätt och finansiering av terrorism
- Riktlinjer för identifiering och hantering av intressekonflikter
- Policy mot otillåtna förmåner

Länsförsäkringar AB har undertecknat FNs Global Compacts 10 principer kring arbets-

rätt, mänskliga rättigheter, miljö och affäretik och verkar för att principerna efterlevs i verksamheten. Länsförsäkringar AB har även undertecknat FNs Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI) som tillsammans med Global Compact utgör basen i ägarpolicyen.

Klimat och miljörisker

Klimatrisk är det hållbarhetsområde som utgör den största utmaningen för Länsförsäkringar. Den globala uppvärmningen med extrema väderhändelser som stormar, skyfall, översvämningar och torka som följd får stora samhällsekonomiska konsekvenser. För Länsförsäkringar Liv innebär klimatrisker en finansiell risk för investeringarna. Bolag som baserar sin verksamhet på fossila bränslen riskerar att bli så kallade strandade tillgångar i takt med ökad reglering för att nå 2 graders-målet. Även verksamhet i andra bolag som Länsförsäkringar Liv investerar i kan påverkas av klimatförändringar. Länsförsäkringar AB har sedan 2016 minskat risken i sina investeringar genom avyttring av ett stort antal bolag kopplade till utvinning och förbränning av kol. Dialog förs med ett antal bolag kring dess miljö och klimatpåverkan.

I juni 2017 presenterades Task on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) rekommendationer om klimatrelaterade finansiella upplysningar. Rekommendationerna består av ett ramverk kring styrning, strategi, riskhantering och rapportering av klimatrelaterade risker och möjligheter. Länsförsäkringar AB ställer sig positiv till TCFDs ramverk. Ett arbete har initierats för att göra klimatrelaterade scenarioanalyser.

Ytterligare beskrivning av hantering av klimatrisk finns i not 2 Risk- och kapitalhantering.

Länsförsäkringar Livs egna direkta miljöpåverkan är relativt begränsad och består främst av tjänsteresor, uppvärmning och el i kontorslokaler samt pappersutskrifter. Flygresor var under 2017 den största källan för koldioxidutsläpp. Riktlinjer finns för tjänsteresor och för att minska koldioxidutsläppen rekommenderas digitala möten samt tåg istället för flyg där det är möjligt.

Kontorsfastigheterna för Länsförsäkringar AB, inklusive Länsförsäkringar Liv, är miljöklassade som lågenergiförbrukande och utformade för att bidra till människors hälsa och miljö i enlighet med Miljöklassad byggnad och Green Building. Elen som används i fastigheterna är förnybar och fjärrvärme används för uppvärmning.

Utvecklingen av digitala tjänster leder till färre pappersutskick till kunder vilket minskar miljöpåverkan samtidigt som informationen mer tillgänglig för kunderna.

Investeringar	2017	2016
Antal exkluderade fossila bolag från investeringar	129	80
Antal reaktiva bolagsdialoger rörande miljö	29	15
Antal reaktiva bolagsdialoger rörande mänskliga rättigheter	82	72
Antal reaktiva bolagsdialoger rörande affärsetik	20	20

Tabellen ovan visar uppgifter för Länsförsäkringar AB-koncernen. Dialoger förs i egen regi eller via etikonsult.

Sociala och personalrelaterade risker

Medarbetarna är Länsförsäkringar ABs viktigaste resurs. De har olika specialist- och yrkeskompetenser som är avgörande för att driva och utveckla verksamheten. Att vara en attraktiv arbetsgivare är ett fokusområde för Länsförsäkringar Liv. Mångfald och jämställdhet, kompetensutveckling och lärande och hälsa och arbetsmiljö bedöms som viktigt för att bidra till att vara en attraktiv arbetsgivare. Arbetet med mångfald handlar om affärnytta, bidrar till stärkt konkurrenskraft och därmed lönsamhet. Det är Länsförsäkringar Livs övertygelse

att olik tänkande är en viktig framgångsfaktor för lärande och innovation. Mångfaldsarbetet är även av stor betydelse för att vara en attraktiv och ansvarsfull arbetsgivare samt för att möjliggöra breddning av rekryteringsbasen.

Personalpolicyn, uppförandekoden för medarbetare och jämställdhets- och mångfaldsplanen utgör grunden för Länsförsäkringar ABs arbete med personalrelaterade frågor. Jämställdhets- och mångfaldsplanen inkluderar hur jämställdhets- och diskrimineringslagen tillämpas samt mål, handlingsplaner och hur uppföljning sker. Uppförandekoden är ett ramverk för styrelseledamöter, medarbetare och inhyrda konsulter för hur de i det dagliga arbetet förväntas uppträda och agera i enlighet med koncernens vision, värderingar, mål, strategier och externa krav.

En nuläges- och omvärldsanalys kring mångfald genomfördes under 2017. Identifierade aktiviteter är bland annat att fortsätta medvetandegöra mångfald, inkludera mångfald som en del i kulturarbetet, rusta chefer att arbeta med mångfald i sitt ledarskap och se över verksamhetens processer och rutiner. Under 2017 hölls flera interna workshops och informationsmöten för att öka insikten om vikten av mångfald.

Arbetet med jämn könsfördelning är ett arbete som fortsätter. Chefer uppmanas att ha ett brett mångfaldsperspektiv i samband med rekrytering.

Samhällsengagemang sker i huvudsak lokalt i de olika länsbolagen och styrs av de lokala bolagens riktlinjer. Länsförsäkringar ABs samhällsengagemang är främst kopplat till ovanstående nämnda mångfaldsprojekt. Sedan 2016 stödjer Länsförsäkringar AB, finansiellt och med kompetensöverföring, ett mikroförsäkringsprojekt i Indien. En stor del av Länsförsäkringar ABs inköp av IT-konsultstöd görs från Indien varför mikroförsäkringsprojektet är ett bidrag till det indiska samhället och i linje med de globala utvecklingsmålen.

Respekt för mänskliga rättigheter

Länsförsäkringar AB, inklusive Länsförsäkringar Liv, investerar i bolag över hela världen via egen förvaltning och via externt förvaltade fonder och mandat. Ägarpolicyn är grunden för arbetet med ansvarsfulla investeringar. Länsförsäkringar AB verkar för att de bolag som Länsförsäkringar AB investerar i ska följa de internationella konventioner som Sverige har skrivit under inom miljö, mänskliga rättigheter, korruption samt kontroversiella vapen. Det finns en marknads- och affärsrisk att dessa bolag kan kopplas till kränkning av mänskliga rättigheter eller till andra konventionsbrott. För att minska

risken använder koncernen en extern etikonsultfirma som genomlyser alla investeringar utifrån internationella konventioner för att identifiera om något bolag som koncernen har investerat i kan kopplas till kränkning av internationella konventioner inleds en dialog med bolaget i syfte att få bolaget att upphöra med kränkning, ta ansvar och vidta förebyggande åtgärder så att de inte sker igen. Länsförsäkringar ställer även krav och följer upp förvaltarnas arbete med att integrera hållbarhetsaspekter, inklusive mänskliga rättigheter, i sina investeringsanalyser. Länsförsäkringar AB uppmanar även förvaltarna att de ska engagera sig i påverkansdialoger med bolag.

Länsförsäkringar Livs inköp består främst av tjänster inom IT och telekom, ekonomi, bank och investering samt konsulttjänster.

Inköps- och upphandlingspolicy anger regler och förhållningssätt för inköp och upphandlingar. Uppförandekod för leverantörer definierar krav om mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, miljö och affärsetik och är baserad på FN Global Compact. Uppförandekoden är sedan 2016 en del av inköpsavtalet för nya leverantörer. Leverantörer förväntas följa uppförandekoden. Respektive avtalsansvarig i verksamheten är huvudansvarig för uppföljning av leverantörer.

Under 2017 har arbetsvillkor, affärsetik och miljöpåverkan diskuterats med de största IT-leverantörerna. Inga signifikanta brister identifierades.

I den strategiska avtalsstyrningen kommer en bredare och djupare dialog om hållbarhetsfrågor att införas. Rutiner för att bedöma behovet av stickprovskontroller och revisioner hos leverantörer ingår i detta arbete.

Affärsetik och korruption

Försäkringsbranschen lyder under strikta regler och lagkrav som syftar till att skydda våra kunder, samt upprätthålla förtroende och stabilitet på den finansiella marknaden. Regelverken syftar också till att förhindra och motverka att det finansiella systemet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Vägledande styrdokument är uppförandekod för medarbetare, policy för anställdas egna affärer, policy och riktlinjer för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, riktlinjer för identifiering och hantering av intressekonflikter och policy mot otillåtna förmåner.

För Länsförsäkringar är det väsentligt att ha en god regelefterlevnad och på bästa möjliga sätt förhindra att verksamheten utnyttjas för korruption, bedrägerier, pen-

ningtvätt och finansiering av terrorism. Inom Länsförsäkringar bedrivs ett omfattande arbete för att begränsa dessa risker.

Genom att bland annat upprätta en god kännedom om kunderna och genom aktiv övervakning och rapportering av transaktioner sker ett systematiskt arbete för att minska risk för penningtvätt, finansiering och terrorism.

Den allmänna riskbedömningen, vilken utvärderas regelbundet och uppdateras när så behövs, som görs inom verksamheten utgör grunden för styrdokument, rutiner och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Compliance-enheten övervakar och kontrollerar dess efterlevnad. När nya produkter, tjänster eller distributionskanaler introduceras samt vid omorganisationer görs en ny riskbedömning. Ett gemensamt system finns inom länsförsäkringsgruppen för avvikelserapportering.

Samtliga anställda, uppdragstagare och chefer som är verksamma inom bank- och livverksamheten ska ha kännedom om innehåll i styrdokument och om de rutiner angående arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism som är relevanta för medarbetaren. Samtliga anställda inom bank- och livverksamheten ska genomgå en obligatorisk utbildning inom området årligen samt genomgå fortlöpande utbildning. Under 2017 gick 2 013 (1 963) personer utbildning om penningtvättslagen.

Länsförsäkringar AB tar avstånd från all form av korruption och otillåtna förmåner, vilket tydliggörs i uppförandekoden och i policy mot otillbörliga förmåner. Institutet Mot Mutors (IMM) rekommendation om hur gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet får användas är en del av policyn mot otillbörliga förmåner. Det övergripande syftet med koncernens anti-korruptionsarbete är att vägleda medarbetarna i hur de undviker att ge och ta emot gåvor och representation som kan väcka misstanke om att syftet är för privat vinning eller för att främja tredje mans intresse.

Inom Länsförsäkringar AB och respektive dotterbolag genomför Compliance-enheten regelbundet en risk- och sårbarhetsanalys i syfte att utvärdera risken för förekomst av mutor och annan otillåten påverkan. De områden som beaktas är respektive bolags verksamhet, storlek och organisation, marknad, kunder, distributionskanaler, samarbetspartners, sponsring samt inköp. Bedömningen i den risk- och sårbarhetsanalys som gjordes 2017 var att Länsförsäkringar AB och respektive dotterbolag är utsatta för låg risk att utsättas för mutbrott.

I den årliga e-utbildningen av uppförandekoden för alla medarbetare finns

lärande exempel kring affärsetik som syftar till att skapa medvetenhet och tydliggöra den omgivning och de risker för korruption som finns i koncernen och hur anställda förväntas agera.

I syfte att motverka, stoppa brott eller misstanke om brott i verksamheten eller nära verksamheten, finns en visselblåsningsrutin tillgänglig för anställda, kunder, samarbetspartners och andra knutna till verksamheten. Den som anmäler har rätt att vara anonym och inte utsättas för represalier på grund av sin anmälan. Visselblåsningsrutinen ska ses som ett alternativ till övriga rapporteringsvägar. Under 2017 inkom inga visselblåsningsärenden till chef för Compliance.

Hälsa och arbetsmiljö

Under en lång tid har man arbetat långsiktigt med hälsa och arbetsmiljö där organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö är integrerade delar i verksamheten. Ett aktivt arbete sker med att skapa förutsättningar för medarbetarna att må bra och trivas i en sund arbetsmiljö där alla kan bidra med engagemang, goda prestationer och effektivitet för att nå affärsmålen.

Alla chefer ansvarar för den egna gruppens medarbetarfrågor inom arbetsmiljö- och hälsofrågor samt för jämställdhets-, mångfalds- och diskrimineringsfrågor. En uppbyggd struktur finns för samverkan kring arbetsmiljöfrågor mellan arbetsgivare, chefer och medarbetare samt arbetsmiljöombud. En riskbedömning sker inför alla organisatoriska förändringar i verksamheten och är ett uttalat chefsansvar. Uppföljning av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön görs regelbundet i syfte att motverka stress och arbetsbelastning i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2015:4.

I arbetsmiljö- och jämställdhetskommittén sker uppföljning utifrån ett företagsperspektiv på jämställdhet- och mångfaldsplanen, sjukfrånvaro, arbetsskador och tillbud samt medarbetarundersökningen. Årets medarbetarundersökning visade på positiva förflyttningar där 82 (72) procent av medarbetarna upplevde att de har en rimlig stressnivå i sitt arbete och 88 (91) procent upplevde balans mellan arbete och fritid.

Alla medarbetare har en sjukvårdsförsäkring där sjukvårdsrådgivning, samtalsstöd och förebyggande hälsotjänster ingår. Avtal finns med Företagshälsovården för stöd i rehabilitering och arbetsrelaterad ohälsa samt subventioneras friskvård. Sjukfrånvaro följs kontinuerligt upp och den totala sjukfrånvaron var 1,0 procent för 2017.

Ansvarsfulla investeringar

Länsförsäkringar AB har skrivit under FNs principer för ansvarsfulla investeringar (PRI) och verkar för att principerna integreras i förvaltningen. Länsförsäkringar Liv investerar i olika tillgångsslag via fonder och diskretionära mandat. I valet av förvaltare inkluderas hållbarhetsfrågor som sedan utgör del av urvalsbedömningen. En årlig uppföljning av förvaltarens arbete med ansvarsfulla investeringar utifrån integrering av hållbarhet i analys och beslut, organisatorisk satstning och bolagspåverkan och röstning. Alla förvaltare som anlitas förutom en har skrivit under PRI.

Arbetet med ansvarsfulla investeringar utgår från de internationella konventioner som Sverige har undertecknat inom miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen. Samarbete sker med ett externt etikkonsultföretag för att analysera noterade bolag innehav utifrån dessa konventioner. Med analysen som utgångspunkt försöker Länsförsäkringar Liv att påverka bolag som bryter mot konventioner genom dialog med mål att bolag ska upphöra med kränkningar och vidta åtgärder för att förhindra att liknande incidenter upprepas. Om dialogen inte når avsett resultat kan innehavet som en sista utväg avyttras. Inga direktinvesteringar görs i kontroversiella vapenbolag (klustervapen, landminor, biologiska och kemiska vapen, kärnvapen).

Länsförsäkringar för även förebyggande dialoger med bolag kring hållbarhetsrisker och möjligheter och ofta i samarbete med andra investerare för att ge ökad tyngd åt dialogen. En redogörelse för ägararbetet finns beskriven i ägarrapporten på Länsförsäkringar ABs hemsida.

Koldioxidavtryck i investeringar

Länsförsäkringar har undertecknat PRI Montreal Pledge som är ett initiativ där investerare förbinder sig att mäta koldioxidavtrycket i investeringar och publicera resultatet. Länsförsäkringar Liv mätte koldioxidavtrycket i aktieinvesteringarna i enlighet med Svensk Försäkrings rekommenderade metod under första kvartalet 2017 och publicerade resultatet på hemsidan. En ny mätning kommer göras under 2018.

Gröna obligationer

Under 2017 ökade investeringarna i gröna obligationer och uppgick vid utgången av 2017 till 1,4 miljarder kronor.

Totalavkastningstabell

Placeringstillgångar i Gamla Trad, Mkr	Total-avkastning, %	Marknadsvärde 2017-12-31	%	Marknadsvärde 2016-12-31	%
Räntebärande	2,2	70 029	86,9	72 547	85,7
Aktier	14,6	5 923	7,4	3 741	4,4
Alternativa investeringar ¹⁾	1,2	3 382	4,2	6 805	8,0
Fastigheter	21,7	1 238	1,5	1 625	1,9
Totalt	2,7	80 572	100	84 718	100
Placeringstillgångar i Nya Trad, Mkr	Total-avkastning, %	Marknadsvärde 2017-12-31	%	Marknadsvärde 2016-12-31	%
Räntebärande	2,5	12 491	60,0	9 350	52,0
Aktier	17,3	7 048	33,9	6 119	34,0
Alternativa investeringar ¹⁾	1,2	843	4,1	1 934	10,8
Fastigheter	19,7	421	2,0	580	3,2
Totalt	6,4	20 803	100	17 983	100
Placeringstillgångar i Nya Världen, Mkr	Total-avkastning, % ²⁾	Marknadsvärde 2017-12-31	%	Marknadsvärde 2016-12-31	%
Räntebärande	0,0	3 610	30,4	3 362	29,6
Aktier	21,0	8 271	69,6	7 987	70,4
Totalt	13,3	11 881	100	11 349	100
Summa		113 256		114 050	

¹⁾ Värderingen per den 31 december för alternativa investeringar bygger på senast kända information från fondförvaltarna.

²⁾ Totalavkastningen baseras på portföljens Net Asset Value (NAV) medan avkastningen per tillgångsslag är beräknad med utgångspunkt i respektive marknads stängningskurser.

Avstämning totalavkastningstabell mot balansräkning

	2017-12-31	2016-12-31
Aktier och andelar i koncernföretag	30	436
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	3 128	3 527
Aktier och andelar i intresseföretag	-	220
Aktier och andelar	21 791	18 862
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	78 793	78 811
Lån med säkerhet i fast egendom	-	1 761
Derivat	5 766	6 587
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	1 739
Summa placeringstillgångar	109 508	111 943
Tillgångar för villkorad återbäring	5 869	4 810
Likvida medel	5 381	4 527
Derivat, skulder	-3 804	-4 539
Aktier och andelar i koncern och intresseföretag samt lån till koncernföretag	-38	-1 310
Marknadsvärde fastigheter	-	1 933
Collateral tillgångar redovisade som fordran och skuld	-1 790	-1 973
Ej medtagna likvida medel i TAT	-15	62
Försäkrad pension	-1 872	-1 733
Övrigt	17	330
Summa enligt Totalavkastningstabell	113 256	114 050

Femårsöversikt

	2017	2016	2015	2014	2013
Resultatmätt koncernen, Mkr					
Premieinkomst, för egen räkning	1 533	1 720	1 919	2 639	3 388
Kapitalavkastning, netto	4 770	6 027	373	12 023	-1 744
Försäkringsersättningar	-5 404	-5 683	-5 959	-6 627	-7 645
Utbetald och tillgodoförd återbäring	-1 012	-1 032	-1 222	-1 475	-1 888
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	2 472	2 838	5 388	2 248	5 495
Årets resultat	2 363	2 682	5 089	1 903	5 174
Ekonomisk ställning, Mkr					
Placeringstillgångar värderade till verkligt värde, koncernen	109 480	112 572 ⁴⁾	110 395	115 971	106 777
Försäkringstekniska avsättningar, koncernen	84 296	87 408	88 539	97 172	91 585
Konsolideringskapital, moderbolaget	24 477	23 142	21 503	17 651	17 226
Varav övervärden i koncern- och intresseföretag	-	716	334	341	395
Varav uppskjuten skatt	-	-	-	-	-
Kollektivt konsolideringskapital, moderbolaget	16 753	17 956	15 471	16 895	6 309
Kapitalbas, moderbolaget	25 129	22 308	20 606 ²⁾	-	-
Kapitalbas, moderbolaget (enligt FRL lydelse per 2015-12-31) ⁴⁾	-	-	21 169	17 310	16 831
Minimikapitalkrav, moderbolaget	3 042	3 238	3 246 ²⁾	-	-
Solvenskapitalkrav, moderbolaget	12 168	11 433	11 345 ²⁾	-	-
Kapitalbas, gruppen (Länsförsäkring AB) ¹⁾	44 172	40 602	36 905 ²⁾	-	-
Solvenskapitalkrav, gruppen (Länsförsäkring AB) ¹⁾	33 441	30 121	28 233 ²⁾	-	-
Erforderlig solvensmarginal, moderbolaget (enligt FRL lydelse per 2015-12-31) ⁴⁾	-	-	3 872	4 214	3 991
Kapitalbas, försäkringsgruppen (enligt FRL lydelse per 2015-12-31) ⁴⁾	-	-	9 437	7 619	-
Erforderlig solvensmarginal, försäkringsgruppen (FRL 2010:2043 enl lydelse 2015-12-31) ⁴⁾	-	-	6 072	6 293	-
Nyckeltal för moderbolaget, procent om ej annat anges					
Förvaltningskostnadsprocent	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
Direktavkastning	0,9	1,3	1,8	1,5	2,7
Totalavkastning, Gamla Trad	2,7	5,9	0,5	11,3	-3,0
Totalavkastning, Nya Världen ³⁾	13,3	5,1	0,3	8,7	13,5
Totalavkastning, Nya Trad	6,4	4,3	1,4	9,4	4,3
Kollektiv konsolideringsgrad, Gamla Trad	123	125	120	120	107
Kollektiv konsolideringsgrad, Nya Trad	117	114	114	120	115
Solvensgrad (enligt FRL lydelse per 2015-12-31) ⁵⁾	-	-	128	122	118 (123)
Solvenskvote, ggr (enligt FRL lydelse 2015-12-31) ⁴⁾	-	-	5,6	4,2	4,3
Kapitalkvot	207 ⁷⁾	195	182 ²⁾	-	-
Återbäringränta före skatt och kostnader, i genomsnitt, Gamla Trad	2,0	2,0	2,0	1,0	0,2
Återbäringränta efter skatt i genomsnitt, Gamla Trad					
Kapitalförsäkringar (skattesats 30%)	1,6	1,6	1,7	0,4	-0,3
Pensionsförsäkringar (skattesats 15%)	1,9	1,9	1,8	0,7	-0,1
Återbäringränta före skatt och kostnader, i genomsnitt, Nya Trad	5,0	5,5	9,2	6,6	5,0
Återbäringränta efter skatt i genomsnitt, Nya Trad					
Pensionsförsäkringar (skattesats 15%)	4,9	5,4	8,9	6,3	4,8

¹⁾ Gruppen enligt försäkringsrörelseregler består av moderbolaget Länsförsäkringar AB, samtliga försäkringsföretag i koncernen, Länsförsäkringar Bank AB, Wasa kredit AB, Länsförsäkringar Hypotek AB, Länsförsäkringar Fondförvaltning AB och Länsförsäkringar Liv Försäkringar AB, trots att Länsförsäkringar Liv-koncernen inte konsolideras i Länsförsäkringar AB-koncernen. Beräkningarna sker enligt den konsolideringsmetod som anvisas i EUs Solvens II-direktiv förutom att försäkringsrörelsereglerna kräver att avdrag sker för överskott i dotterbolag som inte är överförbart till annat företag i gruppen endast om dotterbolaget i fråga är ett försäkringsföretag.

²⁾ Öppningsbalans 2016-01-01 enligt Solvens II. Jämförelsesiffor finns ej då regelverket trädde i kraft 2016-01-01.

³⁾ Beräkningen av totalavkastning i Nya Världen ändrades från och med 2014, jämförelsetal för 2013 är omräknat. I den nya beräkningsmetoden kommer samtliga poster som kommer kunderna till del med i totalavkastningen.

⁴⁾ En försäkringsgrupp för Länsförsäkringar AB (publ) tillsammans med Länsförsäkringar Liv, Länsförsäkringar Sak och Länsförsäkringar Fondliv med anledning av ändring av Försäkringsrörelselagen (2010:2043) som började gälla 1 januari 2014.

⁵⁾ En förändring av beräkningen av solvensgrad som infördes 2014. Förändringen innebar att villkorad återbäring inte fullt räknades med på skuldsidan, en anpassning som bättre speglar skillnaderna i kapitalkrav mellan villkorad återbäring och livavsättning. Omräknade jämförelsetal redovisas inom parentes.

⁶⁾ Jämförelsetal för 2016 (men inte 2013-2015) har omräknats på grund av att upplupen ränta redovisats tillsammans med finansiella instrument värderade till verkligt värde. Se not 1 för ytterligare information.

⁷⁾ Exklusivt ändrat antagande om driftskostnader, inklusive ändrat antagande uppskattas kapitalkvoten uppgå till 200 procent.

Finansiella rapporter

Resultaträkning	13
Rapport över totalresultat	13
Resultatanalys	14
Balansräkning	16
Rapport över förändringar i eget kapital	18
Kassaflödesanalys	19
Not 1 Redovisningsprinciper	20
Not 2 Risker och riskhantering	25
Not 3 Premieinkomst	31
Not 4 Kapitalavkastning per värderingskategori	31
Not 5 Kapitalavkastning, intäkter	31
Not 6 Orealiserade vinster på placeringstillgångar	31
Not 7 Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	31
Not 8 Driftskostnader	32
Not 9 Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer	32
Not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	32
Not 11 Kapitalavkastning, kostnader	34
Not 12 Orealiserade förluster på placeringstillgångar	34
Not 13 Skatter	34
Not 14 Förvaltningsfastigheter	35
Not 15 Aktier och andelar i koncernföretag	35
Not 16 Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	36
Not 17 Aktier och andelar i intresseföretag	36
Not 18 Aktier och andelar	36
Not 19 Obligationer och andra räntebärande värdepapper	36
Not 20 Derivat	37
Not 21 Tillgångar och avsättningar för villkorad återbäring	37
Not 22 Övriga fordringar	37
Not 23 Förutbetalda anskaffningskostnader	37
Not 24 Aktiekapital	37
Not 25 Livförsäkringsavsättning	37
Not 26 Avsättning för oreglerade skador	37
Not 27 Avsättning för pensioner och liknande förpliktelse	38
Not 28 Skulder avseende direkt försäkring	38
Not 29 Övriga skulder	38
Not 30 Ställda panter och eventualförpliktelse	39
Not 31 Upplysning om kvittning	39
Not 32 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	40
Not 33 Värderingsmetoder för verkligt värde	42
Not 34 Återvinningstidpunkter	44
Not 35 Upplysningar om transaktioner med närstående med mera	44
Not 36 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång	47
Not 37 Förslag till vinstdisposition	47
Styrelsens undertecknande	48
Revisionsberättelse	49
Bolagsstyrningsrapport	52

Resultaträkning

Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelse		Koncernen		Moderbolaget	
Mkr	Not	2017	2016	2017	2016
Premieinkomst					
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	3	1 711	1 905	1 711	1 905
Premier för avgiven återförsäkring		-178	-185	-178	-185
Summa premieinkomst efter avgiven återförsäkring		1 533	1 720	1 533	1 720
Kapitalavkastning, intäkter	4, 5	5 567	4 933	6 281	4 901
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	4, 6	952	3 983	952	3 598
Försäkringsersättningar					
Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	7	-5 579	-5 859	-5 579	-5 859
Återförsäkrarens andel		114	122	114	122
Summa utbetalda försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring		-5 465	-5 737	-5 465	-5 737
Förändring i avsättning för oreglerade skador före avgiven återförsäkring		66	56	66	56
Återförsäkrarens andel		-5	-2	-5	-2
Summa förändring i avsättning för oreglerade skador efter avgiven återförsäkring		61	54	61	54
Summa försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring		-5 404	-5 683	-5 404	-5 683
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar efter avgiven återförsäkring					
Livförsäkringsavsättning	25	3 052	1 072	3 052	1 072
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Villkorad återbäring		-1 062	149	-1 062	149
Driftskostnader	8, 9, 10	-417	-447	-417	-447
Kapitalavkastning, kostnader	4, 11	-1 574	-2 824	-1 579	-2 782
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	4, 12	-175	-65	-175	-65
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		2 472	2 838	3 182	2 463
ICKE-TEKNISK REDOVISNING					
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		2 472	2 838	3 182	2 463
Övriga icke-tekniska kostnader		-96	-110	-	-
Resultat före skatt/Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		2 376	2 728	3 182	2 463
Periodiseringsfond		-	-	61	70
Skatt	13	-13	-46	-122	-174
ÅRETS RESULTAT		2 363	2 682	3 121	2 359

Rapport över totalresultat

	Koncernen		Moderbolaget	
Mkr	2017	2016	2017	2016
Årets resultat	2 363	2 682	3 121	2 359
Övrigt totalresultat	-	-	-	-
Summa övrigt totalresultat för året, netto efter skatt	-	-	-	-
Årets totalresultat	2 363	2 682	3 121	2 359

Resultatanalys 2017

Mkr	Direktförsäkring i Sverige Tjänstepensionsförsäkring		
	Totalt	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Sjukförsäkring & premiebefrielse- försäkring
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	1 711	850	322
Premier för avgiven återförsäkring	-178	-22	-89
Summa premieinkomst efter avgiven återförsäkring	1 533	828	233
Kapitalavkastning, intäkter	6 281	3 281	2
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	952	479	-
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	-5 579	-2 673	-191
Återförsäkrares andel	114	13	45
Summa utbetalda försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-5 465	-2 660	-146
Förändring i avsättning för oreglerade skador före avgiven återförsäkring	66	-	7
Återförsäkrares andel	-5	-	-10
Summa förändring i Avsättning för oreglerade skador efter avgiven återförsäkring	61	-	-3
Summa försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-5 404	-2 660	-149
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring			
Livförsäkringsavsättning	3 052	1 352	1
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Villkorad återbäring	-1 062	-706	-
Driftskostnader	-417	-198	-42
Kapitalavkastning, kostnader	-1 579	-834	-
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-175	-132	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	3 182	1 411	45
Periodiseringsfond	61	-	47
Skatt	-122	-43	-20
ÅRETS RESULTAT	3 121	1 368	71
Avvecklingsresultat	459	-	365
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring			
Livförsäkringsavsättningar	82 140	45 392	3
Avsättning för oreglerade skador	2 157	23	1 206
Summa	84 296	45 415	1 209
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär försäkringsrisken			
Villkorad återbäring	5 869	4 025	-
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	472	2	301
Konsolideringsmedel	24 142	6 524	1 671

Resultatanalys 2017, forts.

Mkr	Direktförsäkring i Sverige Övrig livförsäkring		
	Individuell traditionell försäkring	Sjuk- och premiebefrielse- försäkring	Sjuk- och olycksfall
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	431	81	26
Premier för avgiven återförsäkring	-46	-21	-
Summa premieinkomst efter avgiven återförsäkring	386	60	26
Kapitalavkastning, intäkter	2 998	1	-
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	473	-	-
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	-2 576	-124	-15
Återförsäkrares andel	28	28	-
Summa utbetalda försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-2 548	-96	-15
Förändring i avsättning för oreglerade skador före avgiven återförsäkring	-1	69	-9
Återförsäkrares andel	-	5	-
Summa förändring i Avsättning för oreglerade skador efter avgiven återförsäkring	-1	74	-9
Summa försäkringsersättningar efter avgiven återförsäkring	-2 549	-22	-24
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring			
Livförsäkringsavsättning	1 699	-	-
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Villkorad återbäring	-357	-	-
Driftskostnader	-149	-14	-14
Kapitalavkastning, kostnader	-745	-	-
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-43	-	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 712	26	-12
Periodiseringsfond	0	27	-13
Skatt	-53	-12	6
ÅRETS RESULTAT	1 660	41	-19
Avvecklingsresultat	-	94	-
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring			
Livförsäkringsavsättningar	36 742	3	-
Avsättning för oreglerade skador	50	798	79
Summa	36 792	801	79
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär försäkringsrisken			
Villkorad återbäring	1 844	-	-
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	5	164	-
Konsolideringsmedel	14 913	976	58

Balansräkning

TILLGÅNGAR, Mkr	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Materiella tillgångar					
Materiella tillgångar		2	2	2	2
Summa materiella tillgångar		2	2	2	2
Placeringstillgångar					
Förvaltningsfastigheter	14	-	1 719	-	-
Placeringar i koncernföretag och intresseföretag					
Aktier och andelar i koncernföretag	15	-	-	30	436
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	16	3 128	2 880	3 128	3 527
Aktier och andelar i intresseföretag	17	0	213	0	220
Andra finansiella placeringstillgångar					
Aktier och andelar	18	21 791	18 862	21 791	18 862
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	19	78 793	78 811	78 793	78 811
Lån med säkerhet i fast egendom		-	1 761	-	1 761
Derivat	20,32	5 766	6 587	5 766	6 587
Övriga finansiella placeringstillgångar		-	1 739	-	1 739
Summa placeringstillgångar		109 480	112 572	109 508	111 943
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken					
Tillgångar för villkorad återbäring	21	5 869	4 810	5 869	4 810
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar					
Avsättning för oreglerade skador		472	477	472	477
Fordringar					
Övriga fordringar	22	1 219	1 909	1 217	1 893
Summa fordringar		1 219	1 909	1 217	1 893
Andra tillgångar					
Aktuell skattefordran		39	236	39	236
Likvida medel		5 381	4 527	5 381	4 527
Summa andra tillgångar		5 420	4 763	5 420	4 763
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter					
Förutbetalda anskaffningskostnader	23	102	143	102	143
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		0	0	3	10
Summa förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		102	143	105	153
SUMMA TILLGÅNGAR		122 563	124 675	122 594	124 041

Balansräkning, forts.

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER, Mkr	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Eget kapital					
Aktiekapital	24	8	8	8	8
Konsolideringsfond		22 033	20 360	21 021	19 671
Andra fonder					
Årets resultat		2 363	2 682	3 121	2 359
Summa eget kapital		24 404	23 050	24 150	22 038
Obeskattade reserver					
Periodiseringsfond		-	-	327	388
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring					
Livförsäkringsavsättning	25	82 140	85 192	82 140	85 192
Avsättning för oreglade skador	26	2 157	2 216	2 157	2 216
Summa försäkringstekniska avsättningar		84 296	87 408	84 296	87 408
Avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken före avgiven återförsäkring					
Villkorad återbäring	21	5 869	4 810	5 869	4 810
Avsättningar för andra risker och kostnader					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	27	24	27	22	27
Uppskjutna skatteskulder	13	72	86	-	-
Övriga avsättningar		54	126	54	122
Summa avsättningar för andra risker och kostnader		150	239	76	149
Depåer från återförsäkrare		472	477	472	477
Skulder					
Skulder avseende direkt försäkring	28	165	160	165	160
Skulder avseende återförsäkring		8	6	8	6
Derivat	20, 31	3 804	4 539	3 804	4 539
Övriga skulder	29	3 184	3 774	3 238	3 868
Summa skulder		7 161	8 479	7 215	8 573
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter					
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		210	212	189	198
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		122 563	124 675	122 594	124 041

Rapport över förändringar i eget kapital

Mkr	Koncernen					Moderbolaget				
	Aktie- kapital	Konsolide- ringsfond	Kapital- andelsfond	Balanserade vinstmedel inkl. årets resultat	Summa	Aktie- kapital	Konsolide- ringsfond	Balanserade vinstmedel inkl. årets resultat	Summa	
Ingående eget kapital 2016-01-01	8	16 307	-	5 087	21 402	8	15 560	5 143	20 711	
Årets resultat	-	-	-	2 682	2 682	-	-	2 359	2 359	
Årets övriga totalresultat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Årets totalresultat	-	-	-	2 682	2 682	-	-	2 359	2 359	
Vinstdisposition	-	5 087	-	-5 087	-	-	5 143	-5 143	-	
Avyttring dotterbolag	-	-2	-	-	-2	-	-	-	-	
Utbetald återbäring	-	-1 032	-	-	-1 032	-	-1 032	-	-1 032	
Utgående eget kapital 2016-12-31	8	20 360	-	2 682	23 050	8	19 671	2 359	22 038	
Ingående eget kapital 2017-01-01	8	20 360	-	2 682	23 050	8	19 671	2 359	22 038	
Årets resultat	-	-	-	2 363	2 363	-	-	3 121	3 121	
Årets övriga totalresultat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Årets totalresultat	-	-	-	2 363	2 363	-	-	3 121	3 121	
Vinstdisposition	-	2 682	-	-2 682	-	-	2 359	-2 359	-	
Överföring villkorad återbäring till konsolideringsfond	-	3	-	-	3	-	3	-	3	
Utbetald återbäring	-	-1 012	-	-	-1 012	-	-1 012	-	-1 012	
Utgående eget kapital 2017-12-31	8	22 033	-	2 363	24 404	8	21 021	3 121	24 150	

Allt eget kapital klassificeras som bundet.

Kassaflödesanalys

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Årets resultat före skatt	2 376	2 728	3 244	2 532
Betalad inkomst- och avkastningsskatt	-167	-411	-162	-407
Utbetalad återbäring samt pensionskollektivavtal från konsolideringsfond	-1 012	-1 032	-1 012	-1 032
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	-4 893	-5 342	-4 753	-5 482
Summa	-3 696	-4 057	-2 683	-4 389
Förändring av övriga rörelsefordringar och skulder				
Tillgångar	5 333	2 547	5 245	2 127
Skulder	-897	2 193	-1 041	2 074
Kassaflöde från den löpande verksamheten	740	683	1 521	-188
Investeringsverksamheten				
Avyttring dotterbolag	115	-	115	-
Utlåning till koncern- och intressebolag	-	-	-781	871
Investering i materiella tillgångar	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	115	0	-666	871
Periodens kassaflöde	855	683	855	683
Likvida medel vid periodens början	4 527	3 844	4 527	3 844
Förändring i likvida medel	855	683	855	683
Likvida medel vid periodens slut	5 381	4 527	5 381	4 527

Med likvida medel avses tillgodohavanden på bankräkningar samt plusgiro, beloppet redovisas i balansräkningen under Likvida medel.

Tilläggsupplysningar om kassaflöden

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Räntebetalningar	2 511	2 661	2 511	2 661
Ränteutbetalningar	-729	-550	-729	-538
Erhållna utdelningar	137	267	137	294
Specifikation av poster som inte ingår i kassaflödet:				
Förändringar av försäkringstekniska avsättningar	-3 052	-1 080	-3 052	-1 080
Värdetförändring och resultat av placeringstillgångar	-2 886	-4 111	-2 743	-4 234
Värdetförändringar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär risk	1 062	-149	1 062	-149
Övrigt	-17	-2	-20	-19
Summa	-4 893	-5 342	-4 753	-5 482

Såväl räntebetalningar som utdelningar redovisas i den löpande verksamheten.

Noter till de finansiella rapporterna

Belopp i Mkr om inget annat anges.

Not 1 Redovisningsprinciper

Företagsinformation

Årsredovisningen och koncernredovisningen för Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ), 516401-6627, avser räkenskapsår 1 januari–31 december 2017. Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) är ett ömsesidigt försäkringsaktiebolag med säte i Stockholm. Adressen är Tegelluddsvägen 11-13, 106 50 Stockholm. Företaget är ett helägt dotterföretag till Länsförsäkringar AB (publ), 556549-7020, med säte i Stockholm. Företaget med dotterföretag konsolideras inte i Länsförsäkringar ABs koncernredovisning då resultatet i Länsförsäkringar Liv i sin helhet tillfaller försäkringstagarna.

Länsförsäkringar Liv koncernen har, utöver livförsäkringsrörelsen, en rörelse som utgör skadeförsäkringsrörelse i form av sjuk- och olycksfallsförsäkring. Då denna endast uppgår till mindre än en procent av den totala rörelsen och därför inte är väsentlig, presenteras koncernens hela rörelse som livförsäkringsrörelse i resultaträkningen. Den del som utgör skadeförsäkringsrörelse redovisas i resultatanalysen under benämningen Sjuk- och olycksfall. Någon uppdelning av denna gren på tjänstepension har följaktligen ej gjorts i denna redovisning.

Normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad enligt International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) såsom de antagits av EU. Vidare tillämpas Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som anges i avsnittet om Moderföretagets redovisningsprinciper.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen och verkställande direktören den 6 mars 2018. Årsredovisningen fastställs slutligen på årsstämman 2018.

Förutsättningar vid upprättande av moderföretagets och koncernens finansiella rapporter

Moderföretagets funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna, för både moderföretaget och koncernen, presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp är avrundade till miljoner kronor (Mkr), om inte annat anges. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom större delen av koncernens finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna, om inte annat anges.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Upprättandet av redovisning i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör uppskattningar och bedömningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av intäkter, kostnader, tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. Dessa uppskattningar och bedömningar är baserade på tidigare kunskaper och erfarenheter och grundar sig på den information som fanns tillgänglig på balansdagen. Det verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar, men för att minska avviken utvärderas uppskattningarna regelbundet.

Ändringar av ovan nämnda uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om den endast påverkar denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder.

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper

Ett område där företagsledningen gör väsentliga bedömningar är vid klassificering av försäkringsavtal. Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkringsavtal. Länsförsäkringar Liv har gjort bedömning av samtliga försäkringsavtal. Storleken på försäkringsrisken har bedömts genom ett övervägande huruvida det finns ett eller flera scenarier med kommersiell innebörd i vilka Länsförsäkringar Liv är förpliktigt att erlagga väsentliga ersättningar. Som försäkringsavtal enligt IFRS 4 klassificeras företagets traditionella livförsäkringar och försäkringskomponenten i de finansiella avtalen. Se avsnitt Försäkringsavtal nedan för ytterligare information.

Länsförsäkringar Liv gör bedömningar avseende klassificering av finansiella tillgångar och skulder, baserat på syfte med innehaven. Kategorierna av finansiella tillgångar och skulder finns beskrivna nedan under avsnitt Finansiella tillgångar och skulder, där även företagets bedömda klassificering framgår.

Viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar

Den mest betydande effekten på de belopp som redovisas i de finansiella rapporterna är de antaganden som används vid beräkningen av de försäkringstekniska avsättningarna. Vid beräkning av livförsäkringsavsättningen görs antaganden om bland annat diskonteringsränta, dödlighet, sjuklighet och omkostnader. Vid beräkning av avsättning för oreglerade skador görs en aktuariell uppskattning av framtida utgifter för inträffade sjukfall samt för ännu ej anmälda skador. Statistiska metoder används för uppskattning av framtida skadekostnader. Värderingen av avsättningarna behandlas i nedanstående avsnitt om redovisning av försäkringstekniska avsättningar samt i not 2 Risker och riskhantering.

Vid värdering av finansiella tillgångar för vilka det inte finns något observerbart marknadspris används värderingsmodeller som beskrivs nedan vid redovisningsprinciper för placeringstillgångar. Värderingen bygger på senast kända information vilket normalt innebär kvartalsvis värdering med ett kvartals eftersläpning. Särskild uppföljning görs vid perioder med stor turbulens på den finansiella marknaden.

Vid marknadsvärderingen av förvaltningsfastigheter används kassaflödesanalyser som innehåller ett flertal antaganden och bedömningar. De omfattar parametrar som hyres- och kostnadsutveckling, inflation och diskonteringsränta. En förändring i någon av dessa parametrar på grund av förändring i vakansgrad, marknadsvillkor eller liknande påverkar de beräknade kassaflödena och därmed värdet på fastigheterna. Se redovisningsprinciper för Placeringstillgångar för ytterligare information.

Pensionsavsättningar är delvis aktuariellt beräknade enligt försäkringstekniska riktlinjer och antagande om genomsnittlig årlig pension per åldersgrupp samt sannolikhetsbedömning av utnyttjande av förtida pensionsuttag. Redovisningsprinciper för förmånsbestämda pensionsplaner beskrivs nedan under avsnitt Ersättningar till anställda.

Nya och ändrade redovisningsprinciper

För att få överensstämmelse med klassificering enligt solvensregelverken har koncernen valt att från och med 1 januari 2017 redovisa finansiella instrument värderade till verkligt värde inklusive upplupen ränta. Förändringen påverkar jämförelsesiffrorna i balansräkningen per 2016-12-31. Tillgångsposter som påverkas är: obligationer och andra räntebärande värdepapper med 646 Mkr, räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag med 23 Mkr, derivat med 305 Mkr samt förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med -612 Mkr. Skuldposter som påverkas är: derivat med 363 Mkr. Jämförelse och nyckeltal är uppdaterade enligt den nya redovisningen. Förändringen har inte påverkat resultatet eller det egna kapitalet.

Nya standarder samt förändringar av standarder som har antagits av EU som ska tillämpas från den 1 januari 2017 har inte medfört några väsentliga förändringar på koncernens resultat eller finansiella ställning.

Nya redovisningsregler som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder i kraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade standarder förväntas få på koncernens finansiella rapporter. Utöver dessa bedöms inte de nya eller reviderade IFRS och tolkningar som ännu inte trätt i kraft få någon väsentlig effekt på de finansiella rapporterna.

IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. IFRS 9 innehåller nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning.

IFRS 9 har godkänts av EU och träder i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2018 eller senare med tidigare tillämpning tillåten. Länsförsäkringar Liv har valt att inte tillämpa standarden i förtid och avser inte heller att räkna om jämförelsetalen för 2017 i årsredovisningen 2018 på grund av IFRS 9.

I september 2016 antog IASB ett tillägg till IFRS 4 som bland annat innebär att försäkringsföretag får utnyttja ett undantag till att börja tillämpa IFRS 9, som tillämpas det räkenskapsår som börjar 1 januari 2018. Undantaget har godkänts av EU och innebär att försäkringsföretagen istället kan välja att börja tillämpa IFRS 9 samtidigt som den kommande standarden IFRS 17 det vill säga från och med räkenskapsår 2021. Länsförsäkringar Liv avser att inte utnyttja undantaget.

De kategorier som finns i IAS 39 ersätts av tre värderingskategorier, där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, till verkligt värde via övrigt totalresultat eller till verkligt värde via resultatet. Klassificeringen för finansiella tillgångar fastställs utifrån företagets affärsmodell för innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten värdering till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att redovisa värdeförändringar i övrigt totalresultat. Regler kring finansiella skulder överensstämmer huvudsakligen med reglerna i IAS 39. Baserat på den analys som genomförts bedöms klassificeringen av finansiella tillgångar enligt IFRS 9 bli i enlighet med vad som framgår av tabellen nedan. Effekten av klassificeringen av finansiella tillgångar och skulder enligt IFRS 9 bedöms förutom de utökade upplysningskraven få liten effekt.

Finansiell tillgång	Verkligt värde via resultatet	Upplupet anskaffningsvärde	Verkligt värde via övrigt totalresultat
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	X		
Aktier och andelar	X		X
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	X		
Lån med säkerhet i fast egendom	X		
Derivat	X		
Övriga finansiella placeringstillgångar	X		
Övriga fordringar		X	
Likvida medel		X	

Nya principer introduceras för nedskrivning av finansiella tillgångar som utifrån företagets affärsmodell för innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till värderas till upplupet anskaffningsvärde eller för skuldinstrument som redovisas till verkligt värde via övrigt totalresultat. Nedskrivningsmodellen kräver redovisning av ett års förväntade kreditförluster och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningen baseras på de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. För likvida medel och övriga fordringar som värderas till upplupet anskaffningsvärde har en metod tagits fram för beräkning av

förväntade kreditförluster och bedöms inte ha någon väsentlig påverkan på Länsförsäkringar Livs finansiella rapporter.

Reglerna för säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar vid bedömning av ett säkringsförhållandes effektivitet samt utökar gränserna för vad som får identifieras som säkringsinstrument respektive säkrad post. Säkringsredovisning tillämpas inte, varvid dessa förändringar inte bedöms ha någon väsentlig påverkan på företagets finansiella rapporter.

IFRS 15 Intäkter från kundkontrakt

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder träder i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2018 eller senare och ersätter då samtliga tidigare utgivna standarder och tolkningar som hanterar intäkter. Standarden innehåller en samlad modell för intäktsredovisning avseende kundkontrakt som inte omfattas av andra standarder.

Länsförsäkringar har inom koncernen genomfört ett arbete för implementering av IFRS 15 och analyserat dess effekter. Analysen har inte identifierat några effekter som kräver justering mot balanserade vinstmedel.

IFRS 16 Leases

IFRS 16 Leases utfärdades den 13 januari 2016 och ska ersätta IAS 17 Leasingavtal. Den nya standarden träder i kraft 1 januari 2019 och tidigare tillämpning är tillåten givet att IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder även tillämpas. IFRS 16 har godkänts av EU.

Den nya standarden innebär för redovisning hos leasetagare att i stort sett samtliga leasingavtal ska redovisas i rapport över finansiell ställning. Klassificering i operationella och finansiella leasingavtal ska inte göras för redovisning hos leasetagare. Standarden ger vissa undantag för leasetagarens redovisning för tillgångar till mindre värden och för leasingavtal med en leasingperiod som är 12 månader eller kortare. Standarden innehåller mer omfattande upplysningskrav. Utvärdering av effekterna i företagets redovisning av IFRS 16 pågår och är ännu inte avslutad.

IFRS 17 Försäkringsavtal

IFRS 17 Försäkringsavtal publicerades den 18 maj 2017 och ska ersätta den befintliga standarden IFRS 4 Försäkringsavtal. Den nya standarden har ännu inte godkänts av EU men förväntas träda i kraft för räkenskapsår som inleds den 1 januari 2021 eller senare. Standarden kommer att eliminera motsägelser och svagheter i den befintliga metodiken genom att tillhandahålla ett principbaserat regelverk för redovisning av försäkringsavtal. Den nya standarden kommer även att ställa ett utökat krav på upplysningar för att öka jämförbarheten mellan olika företag.

Länsförsäkringar driver inom koncernen ett projekt för att analysera effekterna av den nya standarden, projektet är i förstudiefasen.

Koncernredovisning

Koncernen omfattar moderföretaget och de företag där Länsförsäkringar Liv har bestämmande inflytande. Det bestämmande inflytandet definieras som att ha direkt eller indirekt kontroll att kunna påverka ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder värderas till verkligt värde vid anskaffningstidpunkten. Om anskaffningskostnaden är större än nettotillgångarnas verkliga värde redovisas skillnaden som Goodwill. Resultatet från verksamheter som förvärvats eller avyttrats under året tas upp i koncernredovisningen från förvärvstidpunkten och till den dag när ett bestämmande inflytandet upphör.

Som intresseföretag redovisas de företag där ägandet utgör ett led i en varaktigt förbindelse samt där moderföretaget utövar ett betydande men inte bestämmande inflytande. I koncernens resultaträkning redovisas andelen i intresseföretagens resultat efter skatt. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden.

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader samt realiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen.

I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Närstående

Som närstående juridiska personer räknas Länsförsäkringar AB koncernens företag, samtliga intresseföretag, Länsförsäkringar Mäklarservice AB och de 23 länsförsäkringsbolagen. Nämda bolag utgör tillsammans länsförsäkringsgruppen. Närstående nyckelpersoner är Länsförsäkringar Livs styrelseledamöter och ledande befattningshavare, nära familjemedlemmar till dessa personer och av dem ägda bolag. Se not 35 Upplysningar om transaktioner med närstående med mera för ytterligare information.

Omräkning av utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till svenska kronor enligt transaktionsdagens valutakurs. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till svenska kronor enligt balansdagens valutakurser. Icke monetära tillgångar och skulder redovisas till transaktionsdagens valutakurs.

Orealiserade valutakursdifferenser som därigenom uppstår redovisas i resultaträkningen som valutaresultat netto under Kapitalavkastning, intäkter eller Kapitalavkastning, kostnader.

De valutaterminer som används för att ekonomiskt säkra valutaexponeringen i balansräkningen värderas till verkligt värde och resultat effekter redovisas dels under Ränteintäkter och dels som Valutaresultat.

Försäkringsavtal

Försäkringsavtal är avtal i vilka Länsförsäkringar Liv åtar sig en betydande försäkringsrisk för försäkringstagaren genom att förbinda sig att kompensera försäkringstagaren om en förutbestämd försäkrad händelse skulle inträffa.

Enligt IFRS 4 Försäkringsavtal delas försäkringsavtal in baserat på nivån av försäkringsrisk mellan försäkringsavtal och övriga än försäkringsavtal. Försäkringsprodukter som inte innebär betydande försäkringsrisk ska klassificeras som övriga avtal. Storleken på försäkringsrisken har bedömts genom ett övervägande huruvida det finns ett eller flera scenarier med kommersiell innebörd i vilka Länsförsäkringar Liv är förpliktigat att erlagga väsentliga ersättningar.

Avtal med diskretionär del

Traditionella livförsäkringar inom Länsförsäkringar Liv utgör avtal med diskretionär del. Det innebär att försäkringstagarna har ett preliminärt fördelat överskott. Det preliminärt fördelade överskottet är dock inte garanterat. Dessa avtal redovisas därför enligt principerna för försäkringsavtal. De preliminärt fördelade överskotten redovisas som eget kapital.

Premieinkomst

Premier för försäkringsavtal redovisas som premieinkomst i takt med att inbetald premie tjänas in. Premierna avser direkt livförsäkring samt direkt sjuk- och olycksfallsförsäkring och utgörs av periodiska premier och engångspremier. Som premieinkomst redovisas den totala bruttopremien för direkt försäkring som inbetalats eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång.

Försäkringsersättningar

Utbetalda försäkringsersättningar motsvarar redovisningsperiodens ersättningar till försäkringstagare samt annullationer, återköp och utflyttar. Ersättningarna redovisas genom att garanterad del kostnadsförs och återbäringsdelen minskar eget kapital. Även kostnader för skadereglering ingår i utbetalda försäkringsersättningar.

Kapitalavkastning

Kapitalavkastning, intäkter och kostnader

I kapitalavkastningen ingår hyresintäkter, ränteintäkter och räntekostnader samt valutakursvinster och valutakursförluster på placeringstillgångar, samt likvida medel. Erhållna utdelningar, eventuella nedskrivningar av finansiella tillgångar, driftskostnader för förvaltningsfastigheter, kapitalförvaltningskostnader inklusive kostnader för egen personal, lokaler med mera som kan hänföras till kapitalförvaltning, samt övriga finansiella kostnader inklusive olika avgifter och externa kostnader för kapitalförvaltning ingår i kapitalavkastningen. I kapitalavkastningen ingår även realiserade resultat på placeringstillgångar. Realiserat resultat beräknas som skillnaden mellan erhållen köpeskilling och tillgångens anskaffningsvärde.

Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserade resultat på placeringstillgångar och derivat ingår i posterna Orealiserade vinster samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Orealiserade resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Vid försäljning återförs ackumulerade orealiserade värdeförändringar som realiserat resultat.

Driftskostnader

Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna anskaffning, förändring i posten för utbetalda anskaffningskostnader, administration, provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring. Driftskostnader för skadereglering redovisas under Utbetalda försäkringsersättningar. Driftskostnader för finansförvaltning redovisas under Kapitalavkastning, kostnader. Driftskostnader för fastighetsförvaltning redovisas som direkta kostnader för fastigheter, som ingår i Kapitalavkastning, kostnader.

Leasing

Länsförsäkringar Liv hyr inventarier av moderföretaget Länsförsäkringar AB. Avtalen är av begränsad omfattning och redovisas i sin helhet som operationell leasing. Hyreskostnaderna redovisas linjärt över leasingperioden.

Skatt

Avkastningsskatt

Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan betalas av företaget för försäkringstagarnas räkning. Skatteobjektet utgörs av värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning vid räkenskapsårets ingång. I koncernen redovisas den avkastningsskatt som hänför sig till perioden i resultaträkningen som en övrig icke-teknisk kostnad.

Inkomstskatt

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktion redovisas direkt mot eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i eget kapital.

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, samt eventuella justeringar av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte för skillnad som uppkommit vid första redovisningen av goodwill och inte heller vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Placeringstillgångar

Förvaltningsfastigheter

Koncernen innehar byggnader och mark i syfte att generera hyresinkomster och värdestegring, innehavet klassificeras därför som förvaltningsfastigheter. Fastigheterna redovisas löpande till verkligt värde enligt omvärderingsmetoden och värdering sker av en extern värderingsman genom användning av både ortspriser och kassaflöden, värderingen sker halvårsvis. Eftersom fastigheterna redovisas och värderas till verkligt värde görs ingen avskrivning på dessa. Förändringar i verkligt värde på fastigheterna redovisas i resultaträkningen som realiserade vinster respektive förluster på placeringstillgångar.

Vid en försäljning av förvaltningsfastigheter beräknas det realiserade resultatet som skillnaden mellan nettoförsäljningsvärdet och förvaltningsfastighetens redovisade värde enligt den senaste publicerade finansiella rapporten. Realiserade resultat avseende förvaltningsfastigheter redovisas i resultaträkning som kapitalavkastning, intäkter respektive kapitalavkastning, kostnader.

Finansiella tillgångar och skulder

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när företaget blir part till avtalet enligt instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över tillgången. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks.

Affärstransaktioner på penning-, obligations- och aktiemarknaderna redovisas i balansräkningen per affärsdag vilket är den tidpunkt då de väsentliga riskerna och rättigheterna övergått mellan parterna.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt när det föreligger en avsikt att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden eller att reglera posterna med ett nettobelopp. Upplysning om kvittningar som gjorts i balansräkningen lämnas i not 31 Upplysning om kvittning.

Klassificering och värdering

Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningstillfället utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades och de valmöjligheter som finns i IAS 39. Efter det första redovisningstillfället avgör klassificeringen hur det finansiella instrumentet värderas. För instrument klassificerade som Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen motsvarar anskaffningsvärde verkligt värde utan tillägg för transaktionskostnader. Värdering av finansiella instrument sker löpande till verkligt värde, anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde beroende på vilken kategori instrumentet tillhör.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option. Kategorin Innehav för handelsändamål utgörs av derivat vilka har ett positivt marknadsvärde. I kategorin Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option återfinns tillgångar vilka förvaltas och utvärderas baserat på tillgångarnas verkliga värden. Det verkliga värdet utgör även grunden för intern uppföljning och rapportering till ledande befattningshavare. Eftersom förvaltning och utvärdering av dessa tillgångar sker till verkligt värde har företaget valt att klassificera dessa instrument som Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen. I balansräkningen utgörs Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option av posterna Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag, Aktier och andelar, Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Lån med säkerhet i fast egendom samt Övriga finansiella placeringstillgångar. Förändringar i verkligt värde på dessa tillgångar redovisas i resultaträkningen som Orealiserade vinster respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar utgörs av finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är derivat eller noterade på en aktiv marknad. Tillgångar i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde. I balansräkningen utgörs Lånefordringar och kundfordringar av Övriga fordringar samt Likvida medel.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: Innehav för handelsändamål och Finansiella skulder värderade enligt Fair value option. En finansiell skuld som innehas för handel klassificeras i denna kategori om den förvärvas huvudsakligen i syfte att säljas inom kort. Företaget klassificerar derivat vilka har ett negativt marknadsvärde i kategorin Innehav för handelsändamål. Företaget har inga finansiella skulder i kategorin Finansiella skulder värderade enligt Fair value option.

Andra finansiella skulder

Kategorin Andra finansiella skulder utgörs i balansräkningen av Övriga skulder samt Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter. Skulderna i denna kategori värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Metod för bestämning av verkligt värde

Metoder för bestämning av verkligt värde samt vilken nivå i värderingshierarkin som den indata som använts för att ta fram det verkliga värdet härrör ifrån återfinns i not 33 Värderingsmetoder för verkligt värde.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

Den största delen av företagens finansiella instrument värderas till ett verkligt värde genom priser som är noterade på en aktiv marknad. Till priset görs inget tillägg för transaktionskostnader (t.ex. courtage) eller framtida transaktionskostnader vid en eventuell avyttring. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad när transaktioner äger rum med tillräcklig frekvens och volym för att ge fortlöpande prisinformation. Om marknaden för tillgången eller skulden är den mest fördelaktiga marknaden samt om ett företag vid värderingstidpunkten kan genomföra en transaktion med tillgången eller skulden till detta pris på denna marknad klassificeras innehavet som nivå 1 i värderingshierarkin för verkligt värde. Instrument som är noterade på en aktiv marknad och återfinns i nivå 1 i värderingshierarkin för verkligt värde återfinns i balansräkningen som Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag (lån till koncernföretag finns ej noterade på en aktiv marknad och värderas enligt nivå 2), Aktier och andelar, Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Derivat samt Övriga finansiella placeringstillgångar.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv används en värderingsteknik för att ta fram det verkliga värdet. Företaget innehar exempelvis OTC-derivat vilka inte handlas på en aktiv marknad. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter medan företagsspecifik information används i så liten utsträckning som möjligt. De instrument där samtliga väsentliga indata som krävs för värdering till verkligt värde är observerbara återfinns i nivå 2 i värderingshierarkin för verkligt värde. Instrument vars verkliga värde har fastställts genom att använda en värderingsteknik som bygger på marknadsuppgifter återfinns i balansräkningen som: Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag (emitterade värdepapper av koncernföretag finns noterade på aktiv marknad och återfinns i nivå 1), Lån med säkerhet i fast egendom samt Derivat. I de fall ett eller flera väsentliga indata inte baseras på observerbar marknadsinformation klassificeras det berörda instrumentet i nivå 3 i värderingshierarkin för verkligt värde. Instrument vars verkliga värde inte har kunnat fastställas baserat på observerbar marknadsinformation återfinns i balansräkningen som: Förvaltningsfastigheter, Aktier och andelar samt Obligationer och andra räntebärande värdepapper.

Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar

Vid varje rapporteringstillfälle bedömer företaget om det föreligger ett nedskrivningsbehov av någon finansiell tillgång genom att utvärdera objektiva bevis för att en finansiell tillgång är i behov av nedskrivning. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som påverkar möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Återvinningsvärdet för tillgångar tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar, vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde, beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en löptid under ett år diskonteras inte. Nedskrivningar belastar resultaträkningen.

Återföring av nedskrivningar

När det inte längre finns någon indikation på att nedskrivningsbehovet fortfarande föreligger eller då det sker en förändring i de antaganden som legat till grund för beräkning av återvinningsvärdet återförs en redovisad nedskrivning. En återföring görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts. Nedskrivningar av Lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Likvida medel

Likvida medel består av kassamedel samt omedelbart tillgängliga tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut.

Förutbetalda anskaffningskostnader

Anskaffningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal aktiveras som Förutbetalda anskaffningskostnader i balansräkningen och skrivs av under nyttjandeperioden. En förutsättning för att aktivering kan ske är att anskaffningskostnaderna är hänförliga till ett visst försäkringsavtal, eller homogena och uppföljningsbara grupper av avtal, och bedöms generera en marginal som minst täcker de anskaffningskostnader som man vill aktivera. Med anskaffningskostnader avses driftskostnader såsom provisioner och kostnader för försäljning som direkt är relaterade till anskaffning eller förnyelse av försäkringsavtal. Anskaffningskostnader skrivs av linjärt under tio år. Tillgången testas för nedskrivningsbehov varje år.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av livförsäkringsavsättning samt avsättning för oreglerade skador. Alla förändringar i försäkringstekniska avsättningar redovisas över resultaträkningen.

Livförsäkringsavsättning

Livförsäkringsavsättning motsvarar det förväntade kapitalvärdet av företagets garanterade förpliktelser enligt löpande försäkringsavtal efter avdrag för det förväntade kapitalvärdet av framtida avtalade premiebetalningar. Livförsäkringsavsättningen är beräknad enligt vedertagna aktuariella principer baserade på antaganden om ränta, dödlighet, sjuklighet, premieförändringar, återköp/flytt, ändrad utbetalningstid, och driftskostnader samt gällande skattesats avseende avkastningsskatt.

Vid beräkningen av försäkringstekniska avsättningar tillämpas den av EIOPA definierade diskonteringsräntekurva. Den är framtagen för att motsvara riskfria räntesatser för relevanta durationer och baseras på marknadsnoteringar för svenska swapräntor. Därtill finns ett makroekonomiskt antagande om en långsiktig ränta på 4,20%. Ett differentierat tillägg till avsättningarna för tjänstepensionsförsäkring respektive övrig livförsäkring innebär åtskillnad mellan aktsamma och betryggande avsättningar.

Antaganden om dödlighet är utformade som en generationsdödlighet och innefattar en trendmässig ökning av förväntad livslängd i förhållande till födelseår. Dessa antaganden baseras på företagets erfarenhet av dödlighet i det egna beståndet samt på SCB:s antaganden om framtida livslängdsökningar.

Antagandena om premieförändringar, återköp/flytt, ändrad utbetalningstid och driftskostnader inklusive kapitalförvaltningskostnader bestäms utifrån företagets erfarenhet samt i vissa fall med expertbedömning angående framtida utfall. Länsförsäkringar Livs antaganden för livslängd och driftskostnader är betryggande respektive aktsamma och övriga antaganden får betraktas som realistiska eller i vissa fall aktsamma.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättningen för oreglerade skador omfattar avsättning för sjukräntor, fastställda skador samt icke fastställda skador.

Avsättningen för sjukräntor motsvarar det diskonterade kapitalvärdet av företagets förpliktelser i enlighet med försäkringsavtalet. För sjukräntor med fast belopp har det nominella räntebeståndet fastställts utifrån EIOPA's räntekurva för Solvens II. För indexerade sjukräntor har använts en räntekurva för break-even inflation, beräknad som skillnaden mellan nominella och reala statsobligationsräntor. Avsättningen för fastställda skador motsvarar det förväntade kapitalvärdet av företagets framtida utgifter med anledning av inträffade sjukfall. Här ingår skador som är anmälda och godkända men ännu ej utbetalda samt framtida driftskostnader. Här ingår även förräntningsrörelsen. Avsättning för icke fastställda skador avser ännu inte anmälda skador och har gjorts enligt statistiska metoder utifrån tidigare erfarenhet för respektive produkt.

Avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken

Villkorad återbäring

Avsättningen för villkorad återbäring för förvaltningsformen Försäkrad Pension bestäms som skillnaden på aggregerad nivå mellan marknadsvärdet av placeringstillgångarna för försäkringstagarnas räkning och livförsäkringsavsättningarna. För Nya Världen bestäms avsättning för villkorad återbäring som skillnaden mellan försäkringskapitalet och livförsäkringsavsättningarna på individuell nivå. Avsättning för villkorad återbäring får inte vara negativ på den enskilda försäkringen.

Återförsäkring

Avtal som ingåtts mellan Länsförsäkringar Liv och återförsäkrare genom vilka företaget kompenseras för förluster på avtal utfärdade av företaget och som uppfyller klassificeringskraven för försäkringsavtal enligt ovan, klassificeras som avgiven återförsäkring. För avgiven återförsäkring redovisas de förmåner som företaget har rätt till enligt återförsäkringsavtalet som Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar, vilket motsvarar återförsäkrarens ansvar. Deponerade medel från återförsäkrare utgör skuldposten Depåer från återförsäkrare. Fordringar på och skulder till återförsäkrare värderas på samma sätt som de belopp som är kopplade till återförsäkringsavtalet och i enlighet med villkoren för varje återförsäkringsavtal. Årligt resultat regleras primärt genom avräkning i enlighet med återförsäkringsavtal.

Länsförsäkringar Liv meddelar inte mottagen återförsäkring.

Ersättningar till anställda

Kortfristig ersättning

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls. Ingen rörlig ersättning utgår till anställda i Länsförsäkringar Liv.

Ersättning vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas vid den tidigaste tidpunkten av när företaget inte längre kan dra tillbaka erbjudandet till de anställda eller när företaget redovisar kostnader för omstrukturering. Ersättningarna som beräknas bli reglerade efter tolv månader redovisas till dess nuvärde. Ersättningar som inte förväntas regleras helt inom tolv månader redovisas enligt långfristiga ersättningar.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och har inte någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Företagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser.

FTP-planen är en pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Planen är förmånsbestämd för anställda födda 1971 eller tidigare och avgiftsbestämd för anställda födda 1972 eller senare. Den förmånsbestämda delen är försäkrad genom Försäkringsbranschens pensionskassa (FPK). Denna pensionsplan innebär att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner.

För närvarande har inte FPK möjlighet att tillhandahålla erforderlig information, varför ovannämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens förpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Avsättning för förmånsbestämda pensioner diskonteras till ett nuvärde.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen redovisas enligt den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet justeras för transaktioner som inte medför in- eller utbetalningar under perioden uppdelat utifrån de olika verksamhetsgrenarna.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst endast bekräftas av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas eller inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

Moderföretagets redovisningsprinciper Moderföretagets redovisning är uppbyggd enligt Årsredovisningslagen för försäkringsföretag (ÅRFL). Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2015:12 med de tillägg som införts) och Rådet för finansiell rapporteringens rekommendation RFR 2 Redovisning för juridisk person. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Föreskrifterna från Finansinspektionen hänvisar med vissa undantag och begränsningar till IFRS.

Skilnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

De avvikelser som förekommer mellan moderföretagets och koncernens principer föranses begränsade möjligheter att tillämpa IFRS i moderföretaget enligt ovan. Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen, förutom följande:

Skatt

Avkastningsskatt

I moderföretaget redovisas avkastningsskatten som skatt i resultaträkningen.

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Moderföretagets Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag redovisas till anskaffningsvärde justerat för nedskrivningsbehov.

Vid varje rapporteringstillfälle bedömer företaget om det föreligger en indikation på nedskrivningsbehov. Om så är fallet beräknas återvinningsvärdet. I det fall det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet skrivs tillgången ned. Nedskrivningen redovisas i resultaträkningen. Om återvinningsvärdet ökas igen återförs nedskrivningen via resultaträkningen.

Aktieägartillskott och koncernbidrag

Aktieägartillskott redovisas direkt mot eget kapital hos mottagaren och mot Aktier och andelar i koncernföretag hos givaren. Koncernbidrag redovisas enligt huvudregeln i RFR 2. Erhållna koncernbidrag från dotterföretag redovisas enligt samma principer som utdelningar. Koncernbidrag som lämnas till ett dotterföretag redovisas som ökning av Aktier och andelar i koncernföretag. Koncernbidrag som lämnats till eller erhållits från moderföretaget redovisas i eget kapital efter avdrag för aktuell skatteeffekt, eftersom koncernbidragen redovisningsmässigt likställs med utdelning respektive aktieägartillskott.

Obeskattade reserver

Förändringar av obeskattade reserver redovisas i moderföretagets redovisning över resultaträkningen under Bokslutsdispositioner (Periodiseringsfond). Obeskattade reserver kvittas i förekommande fall mot skattemässiga förlustavdrag eller blir föremål för beskattning när de löses upp.

En redovisningsenhet kan göra en avsättning till en periodiseringsfond för att minska det skattepliktiga resultatet under inkomståret men måste återföra samma periodiseringsfond till beskattning under det sjätte året efter avsättningsåret.

Riskhanteringssystemet inom Länsförsäkringar Liv

Länsförsäkringar Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer och bolagets risker bärs av försäkringstagarna. Styrningen av risktagandet ska bidra till att försäkringsprodukter kan tillhandahållas med en kontrollerad risknivå och med en rimlig avkastning. Ett av de viktigaste målen med riskhanteringssystemet är att säkerställa att Länsförsäkringar Liv med marginal kan infria sina garanterade åtaganden till kunderna. Mest kritiska är således de risker som kan bidra till att bolaget blir insolvent vilket skulle kunna leda till att åtagandena mot försäkringstagarna inte kan infrias.

Målsättningen är därför att Länsförsäkringar Liv ska ha ett effektivt och robust system för riskhantering för att fortlöpande kunna identifiera, mäta, övervaka, hantera och rapportera de risker som verksamheten är förknippad med. Bolagets riskhanteringssystem består av en organisation med tydliga befogenheter och ansvar och innefattar riskstrategi, riskkaptit, riskhanteringsprocesser, riskmätningmetoder, processen för den egna risk- och solvensanalysen (kallad ERSA), styrdokument och rapporteringsrutiner.

Inom Länsförsäkringar AB-koncernen har inrättats ett gemensamt riskhanteringssystem, som utgör en del av systemet för intern kontroll. Riskhanteringssystemet definieras som de strategier, processer, rutiner, interna regler, limiter, kontroller och rapporteringsrutiner som behövs för att säkerställa att bolaget löpande kan identifiera, mäta, övervaka, styra, hantera, rapportera och ha kontroll över de risker som bolagen är eller kan förväntas komma att bli exponerade för.

Framtidsblickande analyser i form av scenarioanalyser och ERSA genomförs minst årligen. Det övergripande målet med ERSA är att säkerställa att kapitalbasen är och förblir tillräcklig för att bära de risker som följer av realiserandet av affärsplanen. I det löpande arbetet ingår att hantera kända risker och att identifiera nya risker. En samlad rapportering avseende samtliga risker i bolagets verksamhet sker kvartalsvis till Risk- och kapitalutskott och Revisionsutskott samt styrelsen.

Organisation av riskarbetet

Länsförsäkringar AB-koncernen har inrättat ett gemensamt riskhanteringssystem. Koncernens system för riskhantering framgår av koncerninstruktionen och av en koncerngemensam riskpolicy som fastställs av Länsförsäkringar ABs styrelse och godkänns av styrelsen i Länsförsäkringar Liv. Respektive försäkringsdotterbolag tar sedan fram en bolagsspecifik riskpolicy med utgångspunkt i den koncerngemensamma. Med utgångspunkt i det koncerngemensamma riskhanteringssystemet utformar Länsförsäkringar Liv även närmare regler för hantering av bolagsspecifika risker.

Riskhanteringssystemet utgör en integrerad del av organisationsstruktur och beslutsprocesser och bidrar till att målen för verksamheten kan uppnås med en högre grad av säkerhet. Systemet omfattar, utöver riskhantering i verksamheten, även den oberoende riskhanteringsfunktionen. Även Compliancefunktionen och Aktuariefunktionen har en roll i riskhanteringen.

Vd ansvarar för att av styrelsen beslutade styrdokument införlivas i verksamheten och respektive chef inom bolaget ansvarar för riskerna i den egna verksamheten.

Den oberoende riskhanteringsfunktionen ansvarar för den oberoende riskkontrollen och utgör ett stöd för vd, ledning och operativa enheter att fullgöra sitt ansvar för att bedriva verksamheten med god riskkontroll. Regelbunden rapportering avseende riskerna sker till vd, ledning, Risk- och kapitalutskottet och Revisionsutskottet samt till styrelsen.

Aktuariefunktionen ansvarar för att samordna och säkerställa kvaliteten i de försäkringstekniska beräkningarna och utredningarna samt att bistå styrelse och vd i aktuariella frågor. Aktuariefunktionen ansvarar vidare för att på eget initiativ rapportera till styrelse och vd i frågor som rör metoder, beräkningar och bedömningar av de försäkringstekniska avsättningarna, värderingen av försäkringsriskerna samt återförsäkringskydd och andra riskreduceringstekniker.

Funktionen för regelefterlevnad, Compliance funktionen, är en oberoende kontrollfunktion med ansvar att övervaka och kontrollera regelefterlevnaden i den tillståndspliktiga verksamheten. Funktionen identifierar och rapporterar risker som kan uppkomma till följd av bristande regelefterlevnad och lämnar rekommendationer till åtgärder till berörd personal, vd och styrelse.

Internrevisionen är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i kvalitetssäkringen av organisationens riskhantering, styrning och kontroller.

Internrevisionsfunktionen, Compliancefunktionen och Riskhanteringsfunktionen är organisatoriskt placerad i Länsförsäkringar AB och fristående från den verksamhet som kontrolleras.

Solvens II

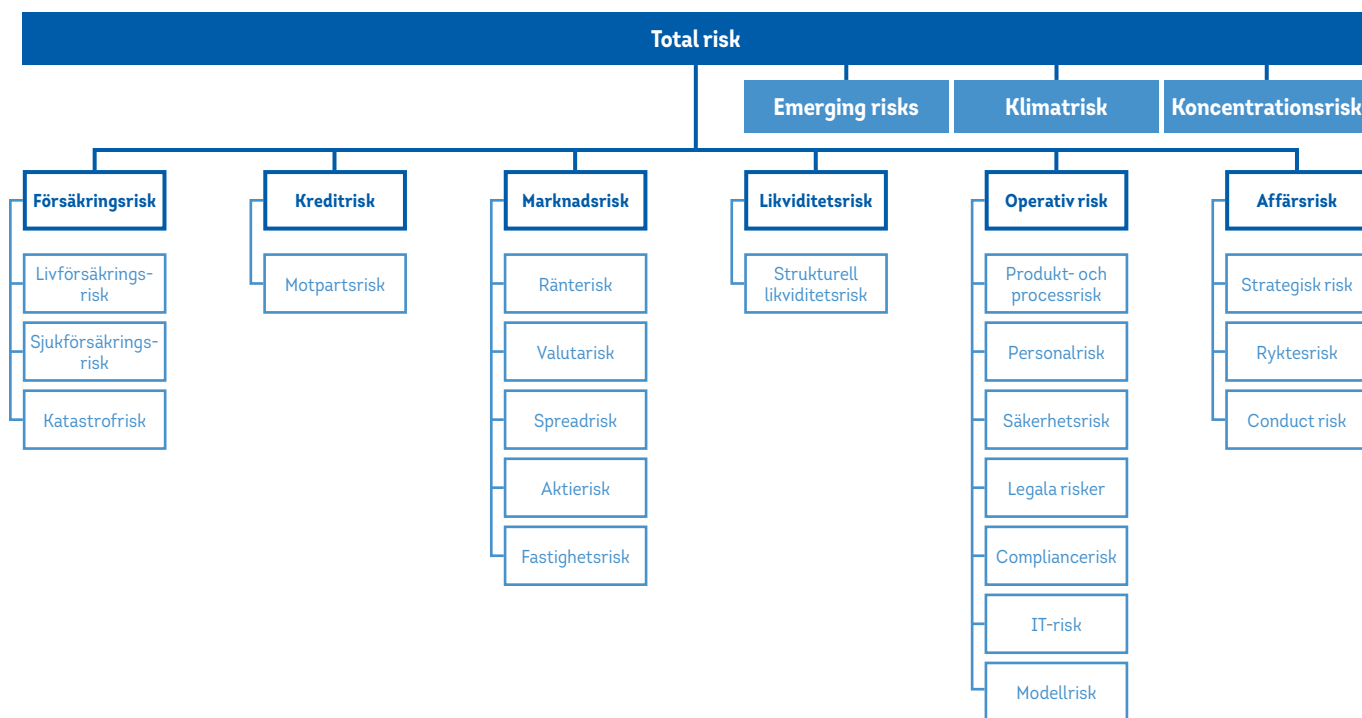
Länsförsäkringar Liv tillämpar sedan 1 januari 2016 Solvens II på hela verksamheten. Länsförsäkringar Liv beräknar solvenskapitalkravet för ränterisk, aktierisk, fastighetsrisk, spreadrisk och valutarisk med partiell intern modell. Övriga risker beräknas i enlighet med standardformeln.

Riskprofil och Riskkarta

Länsförsäkringar Liv är exponerat mot främst marknadsrisker och Livförsäkringsrisker vilket beskrivs mer i Länsförsäkringar AB- koncernens Solvency and Financial Condition Report.

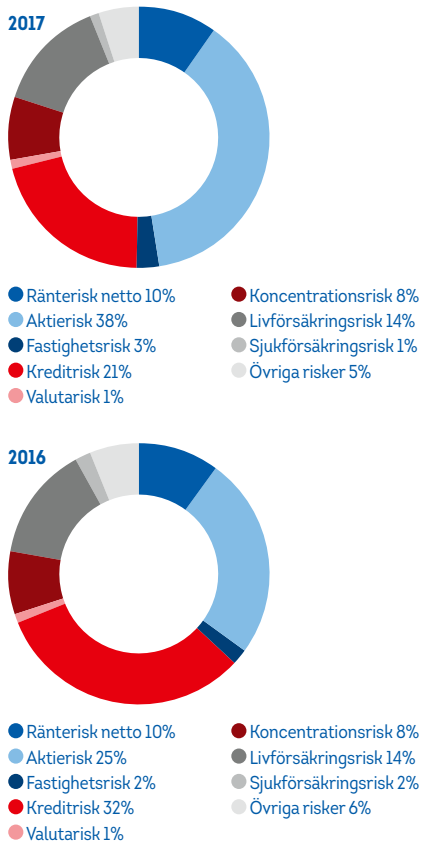
Nedanstående illustration visar Länsförsäkringar Livs riskkarta.

Figur 1. Indelning av risk i Länsförsäkringar Liv

I bilden nedan illustreras bolagets riskprofil där aktierisk utgör den största risken.

Figur 2. Riskprofil (enligt Solvens II)

Liv- och sjukförsäkringsrisk

Med försäkringsrisk (teckningsrisk) avses risken för förlust eller negativ förändring avseende försäkringsförpliktens värde till följd av felaktiga tariffer och antaganden om avsättningar.

- Med livförsäkringsrisk avses risken för förluster vid försäkring av enskilda personers liv och hälsa.
- Med dödsfallsrisk avses risken för förluster till följd av att dödligheten bland de försäkrade blir högre än vad som antagits.
- Med livsfallrisk avses risken för förluster till följd av att de försäkrade lever längre än vad som antagits.
- Med invaliditets- och sjukrisk avses risken för förluster till följd av att de försäkrades invaliditet och sjuklighet blir högre än vad som antagits.
- Med driftkostnadsrisk avses risken för förluster till följd av att de antagna kostnaderna för att bedriva bolagets verksamhet inte täcker bolagets faktiska kostnader.
- Med annullationsrisk avses risken för förluster till följd av att förändring i premiebetalningarna, återköp eller flytt avviker från vad som antagits.
- Med katastrofrisk avses risken för förluster till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter som leder till mycket stora försäkringsersättningar.
- Med sjukförsäkringsrisk avses risken för förluster till följd av att de försäkrades invaliditet och sjuklighet blir större än vad som antagits. I sjukförsäkringsrisk ingår även katastrofrisk.

Exponering mot Liv- och sjukförsäkringsrisk

Länsförsäkringar Liv har koncession för liv- och sjukförsäkringsrörelse samt skadeförsäkringsförpliktelser i form av direkt olycksfallsförsäkring. Länsförsäkringar Liv bedriver livförsäkring med traditionell förvaltning i bestånden Trad (Gamla) och Nya Trad, Nya Världen förvaltning samt Försäkrad Pension. Verksamheten i Länsförsäkringar Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer, vilket innebär att resultatet stannar hos kunderna och inte delas ut till ägaren. Länsförsäkringar Liv införde under hösten 2011 nyförsäljningsstopp vilket i princip innebär att all nyförsäljning har upphört. Exponeringen för teckningsrisk mäts som den sammanställda bästa skattningen av bolagets försäkringstekniska avsättningar baserat på data från försäkringssystemen.

I traditionell förvaltning sker placeringarna diskretionärt normalt i räntebärande värdepapper och aktier samt fastigheter och alternativa investeringar. I traditionell förvaltning finns ett garanterat värde som växer med garanterad ränta. Därutöver kan kunden få återbäring om totalavkastningen är bra över tid. Från och med maj 2013 har Länsförsäkringar Liv två bestånd inom traditionell förvaltning, Nya Trad och Gamla Trad. Förvaltningsformen Nya Världen är en förvaltningsform som kombinerar en garanti med möjligheten till bättre avkastning via placeringar i aktier. Garantin innebär att försäkringstagaren efter fem år, eller vid dödsfall, är garanterad att få tillbaka insatta pengar efter avdrag för avgifter och skatt. Den garanterade räntan är 0 procent.

Länsförsäkringar Liv riktar sig till privatpersoner, anställda, egenföretagare i små och medelstora företag och har få engagemang mot stora företag. Genom att samtliga 23 länsförsäkringsbolag har förmedlat bolagets produkter uppnås en geografisk fördelning över hela landet. I konsolideringsfonden finns försäkringstagarnas överskott. Storleken på enskilda försäkringstagares överskott varierar. Överskotten i konsolideringsfonden analyseras regelbundet, exempelvis med avseende på flytträtt, utbetalningstid och/eller ålder för att kunna bedöma omfattningen på kommande utbetalningar. Några materiella koncentrationer har inte identifierats. Till följd av detta bedöms Länsförsäkringar Liv inte ha några materiella riskkoncentrationer.

Hantering av Liv- och sjukförsäkringsrisker

Länsförsäkringar Liv har återförsäkrat alla sjuklighetsrisker och dödsfallsrisker genom obligatorisk kvotåterförsäkring upp till självbehållet, vilket varierar beroende på produkt. För risker som överstiger nivån för självbehåll kan den överskjutande delen återförsäkras fakultativt, eller behållas inom Länsförsäkringar Liv. Länsförsäkringar Liv har även tecknat en katastrofåterförsäkring för att ytterligare begränsa riskerna. Självbehållet är 20 000 tkr och täcker upp till 700 000 tkr.

Livsfallrisker kan främst behöva begränsas i samband med olika typer av ändringar, som avkortning av utbetalningstiden, tidigare lagd utbetalning, återköp eller flytt. För att reducera risken finns ett ändringsregelverk som bland annat kan innebära krav på medicinsk hälsoprövning. Långlevnadsrisken hanteras genom att livslängdsantagandena uppdateras regelbundet och genom att beakta trendmässig livslängdsökning.

Invaliditets- och sjukrisker har vid nyteckning begränsats genom riskbedömning enligt bolagets riskprövningsregelverk. En annan riskreducerande åtgärd sker vid skadereglering, med hjälp av regelmässig kontroll av lämnade uppgifter, i enlighet med bolagets skaderegleringspolicy. Risken hanteras också av att antaganden för insjuknande och tillfrisknande uppdateras regelbundet. Andra faktorer som påverkar teckningsriskerna är produktsammansättning, villkorsutformning, och riskurvalsregler.

Bolaget följer löpande upp utvecklingen av försäkringsrisker och bolagets känslighet för olika försäkringsrisker redovisas i tabell 1 nedan. Kapitalkrav för liv- och sjukförsäkringsrisker enligt Solvens II mäts enligt Standardformeln och beskrivs närmare i bolagets Solvens- och verksamhetsrapport. Bolaget är mest känsligt för låga räntor och långlevnadsrisker som påverkar försäkringsavsättningar. Känslighetsanalysen avseende diskonteringsräntor görs för sjunkande räntor.

Tabell 1. Känslighetsanalys liv- och sjukförsäkringsrisker

Antagande före återförsäkring	Förändring i antagande	Förändring i avsättning	
		2017	2016
Dödlighet (inkl livsfallsrisk)	-20%	+1 427	+1 415
Sjuklighet	+50%	+201	+211
Driftskostnadsprocent	+10%	+531	+483
Nominella diskonteringsräntor ¹⁾	-50 bp	+3 062	+3 162

¹⁾ Genom övergången till Solvens II-regelverket har bolaget i IFRS-redovisningen även ändrat diskonteringsräntekurva för beräkning av livförsäkringsavsättningar och avsättning för sjukräntor med fast belopp. Känslighetsanalysen utgår från den av EIOPA definierade diskonteringsräntekurvan med ett makroekonomiskt antagande om en långsiktig ränta på 4,2 procent avseende beräkningen av försäkringsavsättningarna.

Uppföljning av gjorda antaganden avseende liv- och sjukförsäkringsrisker

De försäkringstekniska avsättningarna beräknas per försäkringsavtal efter antaganden om dödlighet, ränta, sjuklighet, sannolikhet för tillfrisknande, annullationer och driftskostnader. Uppföljning av gjorda antaganden görs minst årligen i samband med aktuariefunktionens redogörelse till Finansinspektionen.

Marknadsrisk

Marknadsrisk är risken för förluster till följd av ändringar, i nivå eller volatilitet, av räntor, priser på finansiella tillgångar och valutakurser. Marknadsrisk innefattar aktierisk, fastighetsrisk, ränterisk, kreditspreadrisk samt valutarisk.

Exponering för marknadsrisk

Marknadsrisk uppkommer främst genom förvaltningen av placeringstillgångarna som ska täcka försäkringsåtagandena. Värdet på försäkringsåtagandena beräknas genom att dessa diskonteras med en räntekurva vilket gör att marknadsrisk även finns på skuldsidan i balansräkningen.

De huvudsakliga tillgångsklasserna i Länsförsäkringar Livs placeringsportfölj är räntebärande värdepapper, aktier, alternativa investeringar och fastigheter. Derivatinstrument används i förvaltningen av placeringstillgångarna i syfte att reducera marknadsrisker eller effektivisera förvaltningen av bolagets tillgångar och skulder samt för att nå önskad riskprofil. Inga materiella förändringar har gjorts under året avseende exponeringen i tillgångsslagen i placeringstillgångarna.

Bolagets aktieexponering är låg och är hänförlig till främst de aktiefonder som finns i portföljerna Nya Trad och Nya Världen. Aktierisk finns utöver det även till viss del i onoterade aktier s.k. Private Equity och hedgefondinnehav.

Bolaget har spreadrisk-exponering i svenska bostadsobligationer och i europeiska och amerikanska företagskrediter. Beslut om hur stor del av obligationsportföljen som ska utgöras av obligationer med kreditrisk fattas mot bakgrund av rådande marknadsförutsättningar och önskad nivå på risktagandet i placeringsportföljen. Tabell 4 visar att en övervägande del av de räntebärande placeringarna har en AAA rating.

Tabell 2. Känslighetsanalys marknadsrisker

Tabellen visar nettot av känsligheten i tillgångar och skulder, före skatt.

Känslighetsanalys		Inverkan på resultat före skatt	
		2017	2016
Ränterisk netto ¹⁾	50 baspunkter lägre räntenivå	-884	-617
Aktierisk ²⁾	10% lägre aktiekurser	-2 400	-2 372
Fastighetsrisk ³⁾	10% lägre marknadsvärde	-144	-172
Kreditspreadrisk	1% ökad kreditspread	-2 775	-3 238

¹⁾ Ränterisken beaktar prisrisken, inklusive upplupna räntor. Länsförsäkringar Livs resultat påverkas mer negativt av sjunkande räntor än av stigande räntor. Netto värdeförändringar placeringstillgångar inklusive upplupna räntor, minus förändring FTA. Känslighetsanalysen utgår från den av EIOPA definierade diskonteringsräntekurvan med ett makroekonomiskt antagande om en långsiktig ränta på 4,2 procent avseende beräkningen av försäkringsavsättningarna.

²⁾ Inklusive hedgefonder.

³⁾ Marknadsvärde på fastighetsaktier.

Den valutaexponering som finns härrör till placeringstillgångar i andra valutor och risken begränsas genom användning av valutaderivat. Tabellen nedan

redovisar valutaexponering där resultateffekten av en 10%-ig förstärkning av SEK blir större än 10 Mkr och valutor som normalt valutasäkras. I Övriga valutor ingår övriga valutor, utom SEK, som bolaget är exponerat mot genom sina placeringstillgångar och där resultateffekten i den enskilda valutan är mindre än 10 Mkr. Den totala valutaexponeringen netto av marknadsvärdet uppgick per 2017-12-31 till 0,3 (2) procent av totala placeringstillgångar.

Tabell 3. Påverkan på resultat per bokslutsdagen av en 10%-ig förstärkning av SEK

Valuta	Resultatpåverkan före skatt	
	2017	2016
BRL	-11	-2
CAD	-17	0
EUR	3	-115
GBP	-1	5
HKD	-45	-43
INR	-16	-11
JPY	0	-2
KRW	-30	-13
TWD	-21	-15
USD	-128	468
ZAR	-11	-5
Övriga valutor	-45	-31

Hantering av marknadsrisk

Den främsta riskreduceringstekniken som tillämpas vid förvaltningen av tillgångarna är diversifiering. Investeringar sprids på flera tillgångsslag samt segment inom dessa vilket ger exponering mot olika riskfaktorer som reagerar på olika sätt på de finansiella marknadernas rörelser. Detta innebär att portföljen i sin helhet är mindre känslig för marknadsrörelser än dess beståndsdelar. Diversifieringseffekten modelleras med den interna modell som Länsförsäkringar Liv har fått godkännande av Finansinspektionen att använda för solvenskapitalkravsberäkningar och mäts regelbundet som en integrerad del av dessa beräkningar.

Länsförsäkringar Liv styr sitt risktagande med beaktande av de försäkringstekniska åtagandenas känslighet för ändringar i räntenivå och med medvetna val av vilken utsträckning åtagandena matchas med tillgångar med motsvarande egenskaper. Detta sker i huvudsak genom olika typer av räntederivat. I syfte att reducera ränterisk, främst för skuldmatching, använder förvaltningen räntederivat, futures, forwards samt ränteswappar. Med hjälp av dessa instrument kan man på ett effektivt sätt minska räntekänsligheten utan att behöva sälja de underliggande obligationerna och därmed behålla eventuella kuponger samt överavkastning av spreadexponering. Effekten av dessa derivatstrategier följs upp kontinuerligt genom att mäta portföljens resulterande ränteduration och räntekänslighet (DVO1) på daglig basis.

Vid behov av att tillfälligt reducera aktierisk använder förvaltningen aktieindexterminer. På det sättet undviker man att sälja aktiefonds innehaven samtidigt som man skyddar portföljen för stora prisfall på aktiemarknaderna.

Förvaltningen använder sig regelbundet av derivatinstrument för att reducera valutarisken i portföljen. Detta möjliggör att förhålla sig till de fastställda limiterna för valutaexponering utan att för den delen avstå från att investera i önskvärda tillgångar som bär annan valutarisk än svenska kronan.

För att säkerställa långsiktig stabilitet görs ALM-analyser genom att simulera framtida kapitalbehov utifrån framskrivning av skuld- och tillgångssida givet flera tänkbara scenarier.

Motpartsrisk

Med motpartsrisk avses risken för förluster till följd av att motparter inte fullgör sina åtaganden och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Motpartsrisken härrör från motparter för finansiella derivat och kassabehållningar samt motparter inom återförsäkring.

Länsförsäkringar Livs exponering för motpartsrisk är låg men uppstår genom användning av finansiella derivat. Exponeringen för motpartsrisker uppstår främst genom användning av finansiella derivat. Derivat köps för att

skydda balansräkningen mot till exempel ränterisk, aktierisk och valutarisk och innebär att motparten, genom derivatkontraktet, åtar sig att kompensera för negativa resultat till följd av förändringar av exempelvis marknadsräntor, aktiepriser eller valutakurser. Vid marknadsförändringar kan det därmed uppstå en fordran på motparten.

Bolaget tecknar återförsäkring för att inte åta sig större egen ansvarighet än vad som följer av försäkringstekniska riktlinjer och återförsäkringspolicy. Därmed är bolaget även exponerat för motpartsrisk från återförsäkringsgivare. Exponeringen för motpartsrisker mäts som den sammanställda summan av potentiella förluster för det fall att motparterna fallerar.

De exponeringar som bolaget har mot återförsäkringsgivaren Sweden Re täcks genom bankkontosäkerheter.

Kreditrisken som uppstår via motparter i finansiella derivat hanteras dels genom limiter för derivatexponeringar per motpart, samt genom att avtal upprättas med samtliga motparter avseende OTC-derivat. Avtalen reglerar fordringar i derivatkontrakten mellan kontraktsparterna, bland annat hur stora fordringar som tillåts, hur dessa regleras och med vilken frekvens. I praktiken innebär detta i flertalet fall att hämtande och ställande av säkerheter sker dagligen. Storleken på tillåten exponering beror av motpartens rating. Motpartsrisk i avgiven återförsäkring begränsas i första hand genom att välja motparter med god kreditvärdighet. Sweden Re har en A rating från Standard & Poor's och den utestående fordran per 2017-12-31 var 472 (477) Mkr. Tabell 4 visar marknadsvärdet utan hänsyn tagen till kreditförstärkningar och motsvarar tillgångarnas bokförda värde på balansdagen.

Tabell 4. Kreditkvalitet baserat på marknadsvärde

	Uppdelning av finansiella tillgångar	
	2017	2016
Kassa och bank samt likvida medel klassificerade som Övriga fordringar		
A	5 381	4 527
Summa	5 381	4 527
Obligationer och andra räntebärande värdepapper¹⁾		
AAA – svenska staten	6 439	5 972
AAA – andra statspapper än svenska	2 307	2 289
AAA	46 127	44 439
AA	3 050	3 486
A	2 387	5 333
BBB	4 622	9 087
BB	861	3 131
B	4	2 026
CCC	-	277
CC	-	6
D	-	6
NR	3 524	4 263
Summa	69 321	80 315

¹⁾ Marknadsvärden inklusive upplupen ränta.

Affärsrisk

Med affärsrisk avses risken för vikande intjäning, ökade kostnader eller minskat förtroende från kunder eller övriga intressenter. Strategisk risk ingår därmed som en underkategori till affärsrisk. Affärsrisk inkluderar även ryktesrisk, dvs risken att intäkterna minskar på grund av negativa rykten om antingen Länsförsäkringar eller branschen i allmänhet. I affärsrisk ingår även Conduct risk, dvs risken för otillbörligt uppförande.

Bolagets exponering för affärsrisker följer av affärsstrategier där affärsplaneringsprocessen och återkoppling från affärsriskanalyser utgör ett viktigt instrument för att anpassa risknivån efter bolagets förutsättningar och förändringar i omvärlden.

Affärsrisker hanteras på styrelse- och ledningsnivå genom analyser och beslut dels inför strategiska vägval om inriktning av verksamhet och dels i den årliga affärsplaneringsprocessen. De specifika affärsrisker som vid var tid bedöms som viktigast följs fortlöpande upp på ledningsnivå.

Operativ risk

Med operativ risk avses risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller fallerade processer, människor, system eller yttre händelser, inbegripet legala risker och compliancerisker.

De former av operativ risk som Länsförsäkringar AB-koncernen är exponerad mot är produkt- och processrisk, personrisk, legala risker compliancerisk, IT-risker, modellrisk och säkerhetsrisker.

Arbetet med operativ risk baseras på en koncerngemensam metodik som omfattar affärskritiska processer och nyckelkontroller likväl som inrapporterade incidenter och verksamhetens egna självutvärderingar av operativ risk. I processen för hantering och kontroll av operativa risker ingår momenten identifiering, mätning, övervakning, hantering och rapportering.

Koncernen har en process för godkännande (GOP) av nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer, IT-system samt vid större förändringar i verksamhet och organisation. Syftet med godkännandeprocessen är att uppnå en effektiv och ändamålsenlig hantering av risker som kan uppstå i samband med förändringsarbete, att tillse att gällande regelverk efterlevs samt att kundnytta uppnås.

Gruppens kontinuitetshantering handlar om att upprätta beredskaps-, kontinuitets- och återställningsplaner för hantering av incidenter före, under och efter det att en kris inträffat. Det övergripande målet för säkerhetsarbetet är att skydda organisationens tillgångar mot alla typer av hot, interna eller externa, avsiktliga eller oavsiktliga. Säkerhetsarbetet bedrivs enligt ISO-standarderna för informationssäkerhet och kontinuitetshantering.

Likviditetsrisk

Med likviditetsrisk avses risken för förluster till följd av att egna betalningsåtaganden inte kan fullgöras på grund av brist på likvida medel eller att de kan fullgöras endast genom upplåning till avsevärt högre kostnad än normalt eller genom avyttring av tillgångar till underpris.

Affärsverksamheten i Länsförsäkringar Liv bygger på att premier betalas i förväg och att de ska förvaltas till dess att en försäkringsersättning ska utbetalas. Brist på likviditet skulle kunna leda till att bolaget inte kan fullgöra sina åtaganden gentemot kunderna. Likviditetsrisken är nära kopplad till de placeringstillgångar som finns i bolagets investeringsportföljer och mäts och följs upp genom daglig prognostisering av likviditetsbehovet med hänsyn till både in- och utflöden, inklusive likviditetsbehov för ingångna derivatavtal.

Bolagets likviditetsbehov prognostiseras även på medellång sikt, upp till 5 år, med utgångspunkt i aktuariella kassaflödesprognoser årligen inom ramen för bolagets ERSA. För att säkerställa god kortsiktig betalningsberedskap hålls en likviditetsreserv som tar hänsyn till behovet av kassa och överskottslikviditet utifrån upprättade likviditetsprognoser för betalning av värdepappersaffärer och försäkringsersättningar samt övrigt förekommande in- och utbetalningar såsom premier och driftskostnader.

Tillgångarna delas in i fördefinierade likviditetsklasser varav likviditetsreserven endast får utgöras av tillgångar i den högsta likviditetsklassen. För livförsäkringsbolag finns också tydliga regler för hur tillgångarna ska vara förvarade för att säkerställa att de är tillgängliga för bolaget och därmed kan realiserars vid behov.

Tabell 5. Diskonterat nettokassautflöde avseende försäkringstekniska avsättningar

Duration, år	Andel av kassaflödet, %	
	2017	2016
0-5	32,3	31,8
5-10	26,1	25,9
10-15	18,6	18,4
15-20	11,1	11,5
20-30	8,9	9,3
30-	3,0	3,1

Tabell 6. Löptidsanalys för räntebärande finansiella tillgångar och skulder samt försäkringstekniska åtaganden

Tabellen visar kassaflöden under respektive period, baserat på de återstående kontraktuella förfallotiderna.

Mkr	2017						2016					
	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	5-10 år	>10 år	Totalt	<3 mån	3 mån -1 år	1-5 år	5-10 år	>10 år	Totalt
Tillgångar												
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	-21	680	2 476	24	0	3 159	295	61	2 559	-	-	2 915
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	34	4 385	35 012	16 977	18 952	75 359	1 926	3 308	35 693	19 110	20 973	81 010
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-	16	1 759	-	-	-	1 775
Övriga fordringar	1 159	-	-	-	-	1 159	1 827	-	-	-	-	1 827
Skulder												
Försäkringstekniska avsättningar ¹⁾	1 449	4 512	23 121	23 553	37 532	90 167	1 443	4 533	23 278	23 925	39 039	92 218
Övriga skulder	2 982	-	-	-	-	2 982	3 522	-	-	-	-	3 522
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	176	-	-	-	-	176	190	-	-	-	-	190
Summa kassaflöden, netto	-3 435	553	14 367	-6 552	-18 580	-13 648	-1 091	595	14 974	-4 815	-18 066	-8 403
Derivat, in- och utflöden, netto	384	390	1 075	1 652	714	4 215	350	394	1 214	1 557	933	4 448
Summa kassaflöden, netto	-3 051	943	15 442	-4 900	-17 866	-9 433	-741	989	16 188	-3 258	-17 134	-3 955

¹⁾ Försäkringstekniska avsättningar redovisas brutto, före avgiven återförsäkring.

Kapitalhantering

Länsförsäkringar Liv är ett livförsäkringsaktiebolag med vinstutdelningsförbud som bedrivs enligt ömsesidiga principer. Länsförsäkringar Liv är ett dotterbolag till Länsförsäkringar AB, men konsolideras inte in i Länsförsäkringar AB-koncernen. Resultatet i bolaget delas inte ut till ägaren utan stannar i bolaget och tillfaller Länsförsäkringar Livs försäkringstagare. I och med Länsförsäkringar Livs särställning i Länsförsäkringar AB-koncernen gäller andra förutläggningar för bolaget.

Kapitalplaneringsprocess

Till skillnad från de vinstdrivande dotterbolagen i koncernen, som ska bidra till värdetillväxt och utdelning till ägarna av Länsförsäkringar AB, styrs kapitalet i Länsförsäkringar Liv enbart för att trygga åtagandena mot kunderna och ge kunderna en så bra avkastning på placeringstillgångarna som möjligt. För Länsförsäkringar Liv är det även, med tanke på företagsformen, av största vikt att bibehålla ett tillräckligt kapital. Möjligheten till kapitalanskaffning via direkta kapitaltillskott får med tanke på vinstutdelningsförbudet ses som begränsad. Ett kapitalmål beslutas årligen, i samband med ERSA, av styrelsen vilket uttrycks som en kapitalkvoten beräknad enligt Solvens II. Styrelsen beslutar också en lägsta gräns för kapitalisering.

Syftet med ERSA är att säkerställa att kapitalbasen är tillräcklig för att bära de risker som följer av realiserandet av affärsplanen. Analysen tar sin utgångspunkt i arbetet med affärsplanen och dess så kallade basscenario

men inkluderar även ett krävande men realistiskt negativt scenario och stresstester. Analysen ska genomföras på ett sådant sätt att styrelse och ledning får en ökad gemensam förståelse för frågor om kapitalstruktur, kapitalbehov och beredskap för att reducera risker.

Tabell 7. Kapitalsituation enligt Solvens II

Länsförsäkringar Livs solvenskvot mäts som kapitalbas genom kapitalkrav enligt Solvens II. Solvenskvoten överstiger med god marginal det lagstadgade kravet. Solvenskvoten uppgick till 207 (195) procent.

Som framgår av tabell 7 nedan så har kapitalsituationen stärkts under året. Kapitalbasen i Länsförsäkringar Liv ökade under rapportperioden med 2 821 (1 702) Mkr till 25 129 (22 308) Mkr. Ökningen beror till största delen på periodens resultat.

	2017	2016
Kapitalbas	25 129	22 308
Kapitalkrav	12 168	11 433
Kapitalkvot	207 ¹⁾	195

¹⁾ Exklusive ändrat antagande om driftskostnader, inklusive ändrat antagande uppskattas kapitalkvoten uppgå till 200 procent.

Not 3			Premieinkomst	
Koncernen och moderbolaget		2017	2016	
Premieinkomsten brutto före avgiven återförsäkring fördelar sig enligt följande i livförsäkringsrörelsen				
Direkt livförsäkring		1 282	1 438	
Direkt sjuk- och olycksfallsförsäkring		429	467	
Summa		1 711	1 905	
Premieinkomst brutto för direkt livförsäkring fördelar sig på följande kategorier				
Premier för individuell livförsäkring		1 132	1 190	
Gruppförsäkringspremier		150	248	
Summa		1 282	1 438	
Periodiska premier		1 127	1 243	
Engångspremier		155	195	
Summa		1 282	1 438	
Premier för ej återbäringsberättigade avtal				
Premier för återbäringsberättigade avtal		956	1 114	
Summa		1 282	1 438	

Samtliga premier avser försäkring i Sverige.

Not 4			Kapitalavkastning per värderingskategori			
	Koncernen		Moderbolaget			
	2017	2016	2017	2016		
Kapitalavkastning per värderingskategori						
Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	5 003	7 143	5 003	7 143		
Innehav för handelsändamål	-789	-703	-789	-703		
Lånefordringar och kundfordringar	-33	-76	-33	-76		
Poster som ej fördelats på kategori						
Valutakursresultat, netto	356	-713	356	-713		
Utdelningar från koncern- och intresseföretag	2	8	2	8		
Resultatandelar kommanditbolag	-101	27	-101	27		
Av- och nedskrivningar av aktier och andelar	-78	-	-78	-		
Kapitalförvaltningskostnader	-110	-102	-110	-102		
Övriga finansiella kostnader	-	-168	-	-168		
Icke finansiella poster som ingår i kapitalavkastning, netto	1 026	32	955	5		
Summa	5 278	5 448	5 205	5 421		

Not 5			Kapitalavkastning, intäkter			
	Koncernen		Moderbolaget			
	2017	2016	2017	2016		
Hyresintäkter						
	74	72	0	0		
Utdelningar						
Erhållna utdelningar	135	259	135	259		
Erhållna utdelningar från koncern- och intresseföretag	2	8	2	35		
Summa utdelningar	137	267	137	294		
Ränteintäkter						
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	31	42	31	42		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 328 ¹⁾	1 530	1 328 ¹⁾	1 530		
Derivat	432	349	432	349		
Övriga ränteintäkter	80 ²⁾	93	85 ²⁾	106		
Summa ränteintäkter	1 871	2 014	1 876	2 027		
Valutakursresultat, netto						
	356	-	356	-		
Realisationsvinster, netto						
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	12	10	12	10		
Aktier och andelar	1 675	1 828	2 241	1 828		
Aktier och andelar i intresseföretag	3	-	3	-		
Aktier och andelar i koncernföretag	734	2	950	2		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	702	740	702	740		
Övriga placeringstillgångar	3	0	3	0		
Summa realisationsvinster	3 129	2 580	3 912	2 580		
Kapitalavkastning, intäkter	5 567	4 933	6 281	4 901		

¹⁾ Varav negativ ränta i koncernen/moderbolaget på räntebärande värdepapper om 31 Mkr.

²⁾ Varav negativ ränta i koncernen/moderbolaget på kassa och bank om 11 Mkr.

Not 6			Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
	Koncernen		Moderbolaget			
	2017	2016	2017	2016		
Förvaltningsfastigheter						
	-	385	-	-		
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag						
	-	16	-	16		
Aktier och andelar	590	308	590	308		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	354	2 542	354	2 542		
Derivat	-	732	-	732		
Övriga finansiella placeringstillgångar	8	-	8	-		
Summa	952	3 983	952	3 598		

Not 7			Utbetalda försäkringsersättningar före avgiven återförsäkring	
Koncernen och moderbolaget		2017	2016	
Ersättningar		-4 954	-5 017	
Annulationer, återköp och utflytt		-616	-832	
Skaderegleringskostnader		-9	-10	
Summa		-5 579	-5 859	

Not 8	Driftskostnader			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Funktionsindelade driftskostnader i livförsäkringsrörelsen				
Anskaffning	-96	-103	-96	-103
Förändring i posten förutbetalda anskaffningskostnader	-41	-51	-41	-51
Administrationskostnader	-354	-366	-354	-366
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	74	73	74	73
Summa	-417	-447	-417	-447
Varav inköp från Länsförsäkringar AB-koncernen	-265	-288	-265	-288
Totala beloppet för provisioner för direkt försäkring	-110	-95	-110	-95
Totala beloppet av utgifter för forskning och utveckling som kostnadsförts	-	-	-	-

Summan av posterna anskaffning och förändring i posten förutbetalda anskaffningskostnader utgörs av posten anskaffning nedan. Summan av posterna administrationskostnader och provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring utgörs av posten administration.

De totala kostnaderna består av följande delar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Anskaffning	-137	-154	-137	-154
Skadereglering	-9	-10	-9	-10
Administration	-280	-293	-280	-293
Finansförvaltning	-110	-102	-110	-102
Fastighetsförvaltning	-17	-24	-0	-0
Summa	-553	-583	-536	-559

Kostnaderna för anskaffning och administration redovisas i resultaträkningen under driftskostnader, kostnaderna för skadereglering redovisas under försäkringsersättningar i not 7 Utbetalda försäkringsersättningar, kostnaderna för finansförvaltningen redovisas i not 11 Kapitalavkastning, kostnader under kapitalförvaltningskostnader, och kostnaderna för fastighetsförvaltning redovisas som direkta kostnader för fastigheter i not 14 Förvaltningsfastigheter.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
De totala kostnaderna fördelar sig enligt nedan				
Personalkostnader m.m.	-58	-59	-58	-59
Lokalkostnader m.m.	-0	-0	-0	-0
Avskrivningar m.m.	-50	-66	-50	-66
Övrigt	-445	-458	-428	-434
Summa	-553	-583	-536	-559

Not 9	Arvoden och kostnadsersättningar till revisorer			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
KPMG AB				
Revisionsuppdrag	2	2	2	2
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag	-	0	-	0
Skatterådgivning	2	1	2	1
Summa	4	3	4	3

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som förordas av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar

Koncernen och moderbolaget		
Medelantal anställda	2017	2016
<i>Sverige</i>		
Män	14	14
Kvinnor	19	18
Totalt antal anställda	33	32
Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader, övriga medarbetare		
Löner och ersättningar	19,9	19,3
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	13,1	14,6
varav pensionskostnader	5,6	7,1
Summa	33,0	33,9
Styrelse och ledande befattningshavare, 17 (19)		
Löner och ersättningar	14,2	13,9
varav fast lön till vd	3,8	3,8
varav rörlig lön till vd	-	-
varav fast lön till andra ledande befattningshavare	7,7	7,6
varav rörlig lön till andra ledande befattningshavare	-	-
Sociala kostnader	11,2	10,8
varav pensionskostnader	5,3	5,0
Summa	25,4	24,7
Totalt löner och andra ersättningar samt sociala kostnader		
Löner och ersättningar	34,1	33,2
varav rörlig ersättning	-	-
Sociala kostnader	24,3	25,4
varav pensionskostnader	10,9	12,0
Summa	58,4	58,6

Ersättningar till styrelsen

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämans beslut. Arbetstagarrepresentanter och styrelseledamöter inom LFAB-koncernen erhåller inte styrelsearvode.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare består av grundlön och övriga förmåner. Pensionsförmåner samt övriga förmåner för verkställande direktören och andra ledande befattningshavare ingår som en del av den totala ersättningen. Med andra ledande befattningshavare avses de personer som tillsammans med verkställande direktören utgör företagsledningen.

Not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar, forts.

Ersättningar till ledande befattningshavare	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön %				
	Grundlön/styrelsearvode	Övriga ersättningar	Pensionskostnad	Summa	Avgiftsbestämd
Moderbolaget 2017, Tkr					
Jörgen Svensson, verkställande direktör	3 823	–	1 908	5 731	52
Karl-Olof Hammarkvist, styrelsens ordförande	465	–	–	465	–
Gunnar Wetterberg, styrelseledamot	273	–	–	273	–
Henrik Perlmutter, styrelseledamot	206	–	–	206	–
Eric Grimlund, styrelseledamot	118	–	–	118	–
Marie-Louise Zetterström, styrelseledamot	274	–	–	274	–
Birgitta Carlander, styrelseledamot	293	–	–	293	–
Ingemar Larsson, styrelseledamot	279	–	–	279	–
Örian Söderberg, styrelseledamot	202	–	–	202	–
Anna Söderblom, styrelseledamot	278	–	–	278	–
Sten Dunér, styrelseledamot	208	–	–	208	–
Karin Starrin, tidigare styrelseledamot	88	–	–	88	–
Andra ledande befattningshavare (6 personer)	7 628	44	3 402	11 074	0
Totalt 2017	14 135	44	5 310	19 489	

Ersättningar till ledande befattningshavare	Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön %				
	Grundlön/styrelsearvode	Övriga ersättningar	Pensionskostnad	Summa	Avgiftsbestämd
Moderbolaget 2016, Tkr					
Jörgen Svensson, verkställande direktör	3 731	55	1 838	5 624	50
Karl-Olof Hammarkvist, styrelsens ordförande	401	–	–	401	–
Gunnar Wetterberg, styrelseledamot	279	–	–	279	–
Anders Grånäs, styrelseledamot	106	–	–	106	–
Henrik Perlmutter, styrelseledamot	207	–	–	207	–
Karin Starrin, styrelseledamot	281	–	–	281	–
Marie-Louise Zetterström, styrelseledamot	279	–	–	279	–
Birgitta Carlander, styrelseledamot	292	–	–	292	–
Ingemar Larsson, styrelseledamot	235	–	–	235	–
Örian Söderberg, styrelseledamot	199	–	–	199	–
Anna Söderblom, styrelseledamot	248	–	–	248	–
Andra ledande befattningshavare (6 personer)	7 507	45	3 177	10 729	40
Totalt 2016	13 765	100	5 015	18 880	

Pensionskostnad avser den kostnad som påverkat årets resultat.

Pensioner

Pensionsåldern för verkställande direktören är 60 år. Pensionen mellan 60 och 65 år är avgiftsbestämd, pensionspremien ska uppgå till 31 procent av den pensionsgrundande lönen. Med pensionsgrundande lön avses den fasta lönen. Därutöver betalar bolaget en extra pensionspremie om 120 000 kronor per år. Från 65 års ålder följer villkoren pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Villkoren följer pensionsavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden. Utöver det betalas för var och en en extra pensionspremie motsvarande ett prisbasbelopp per år.

Avgångsvederlag

För verkställande direktören gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. I händelse av uppsägning från bolagets sida utgår utöver uppsägningstiden ett avgångsvederlag motsvarande arton månadslöner. För andra ledande befattningshavare följer uppsägningstiden gällande kollektivavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden.

Berednings- och beslutsprocess som tillämpas ifråga om ersättningar till företagsledningen

Ersättningspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen reglerar berednings- och beslutsprocessen gällande ersättningar till företagsledningen.

Ersättningsutskottet bereder väsentliga ersättningsbeslut samt bereder beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av Ersättningspolicyen.

Styrelsen fattar beslut om ersättning och övriga anställningsvillkor för verkställande

ledningen och för anställda med övergripande ansvar för någon av bolagets kontrollfunktioner.

Ersättningsutskottets sammanställning och mandat

Ersättningsutskottets sammansättning och uppgifter regleras i styrelsens arbetsordning. Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande samt två styrelseledamöter.

Principer för ersättning till företagsledningen

Ledande befattningshavare i Länsförsäkringar AB-koncernen ska ha marknadsmässiga anställningsvillkor. De totala ersättningarna ska vara i nivå med branschen. Utformning av och nivå på ersättningar ska harmonisera med bolagets värderingar, det vill säga vara rimliga, präglad av måttfullhet och väl avvägda, bidra till en god etik och organisationskultur samt präglas av öppenhet och transparens.

Fast ersättning

Fast ersättning utgår enligt ovanstående generella princip.

Pension

Pensionslösningen ska följa villkoren i kollektivavtal mellan FAO och FTF/Sacoförbunden.

Övriga förmåner

Utöver ovanstående förmåner erbjuds tjänstestabil enligt vid var tid gällande villkor, individuell sjukvårdsförsäkring samt övriga förmåner som erbjuds samtliga anställda.

Not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar, forts.

Antal kvinnor bland ledande befattningshavare %

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Styrelseledamöter	38	50	38	50
Andra ledande befattningshavare	33	50	33	33

Not 11 Kapitalavkastning, kostnader

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Driftskostnader				
förvaltningsfastigheter	-17	-24	-	-
Kapitalförvaltningskostnader	-110	-102	-110	-102
Övriga finansiella kostnader	-150	-168	-150	-168
Räntekostnader				
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	-	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-16	-13	-16	-13
Derivat	-646	-525	-646	-525
Övriga räntekostnader	-1	-1	-1	-1
Summa räntekostnader	-663	-539	-663	-539
Nedskrivningar				
Aktier och andelar	-157	-17	-78	-
Resultatandel kommanditbolag	-	-	-101	-
Summa nedskrivningar	-157	-17	-179	-
Valutakursförluster, netto	-	-712	-	-712
Realisationsförluster, netto				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-30	-3	-29	-3
Derivat	-447	-1 259	-447	-1 259
Summa realisationsförluster	-477	-1 262	-476	-1 262
Kapitalavkastning, kostnader	-1 574	-2 824	-1 579	-2 782

Not 12 Orealiserade förluster på placeringstillgångar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-24	-	-24	-
Lån med säkerhet i fast egendom	-25	-32	-25	-32
Derivat	-126	-	-126	-
Övriga tillgångar	-	-33	-	-33
Summa	-175	-65	-175	-65

Not 13 Skatter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Aktuell skattekostnad				
Avkastningsskatt på pensionsmedel	-	-	-96	-111
Inkomstskatt	-26	-58	-26	-60
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	0	-3	0	-3
Uppskjuten skattekostnad				
Uppskjuten skatt hänförlig till temporära skillnader	13	15	-	-
Totalt redovisad skattekostnad	-13	-46	-122	-174
Uppskjutna skatteskulder hänförliga till följande:				
Obeskattade reserver	72	87	-	-
Summa	72	87	-	-

Förändringen mellan åren av de redovisade uppskjutna skatteskulderna och skattefordringarna har redovisats som uppskjuten skattekostnad/intäkt i resultaträkningen. Avkastningsskatt redovisas i koncernen enligt IFRS i posten övriga icke-tekniska kostnader.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Tillämpade skattesatser:				
Avkastningsskatt på pensionsmedel, pensionsförsäkring	15%	15%	15%	15%
Avkastningsskatt på pensionsmedel, kapitalförsäkring	30%	30%	30%	30%
Genomsnittlig statslåneränta vid beskattning, pensionsförsäkring	0,50%	0,58%	0,50%	0,58%
Statslåneränta vid beskattning, kapitalförsäkring	1,25%	1,4%	1,25%	1,4%
Skattesats vid beräkning av inkomstskatt	22%	22%	22%	22%
Skattesats vid beräkning av uppskjuten skatt	22%	22%	22%	22%

Not 14 Förvaltningsfastigheter**Innehav**

Koncernen	Anskaffningsvärde	Verkligt värde	Ytvakansgrad	Direktavkastning	Värdeförändring ¹⁾	Värdeförändring ¹⁾
Förvaltningsfastigheter värde per 2017-12-31	-	-	0,0%	0,0%	-	0,0%
Förvaltningsfastigheter värde per 2016-12-31	1 094	1 719	12,3%	4,8%	-506	-29,4%

¹⁾ Värdeförändring avser förändring av marknadsvärde om direktavkastningskravet höjs med två procentenheter. Ingen del av fastigheterna används i den egna rörelsen.

Periodens värdeförändring

Koncernen	Anskaffningsvärde		Verkligt värde	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Ingående balans	1 094	1 038	1 719	1 295
Tillkommande investering i befintlig tillgång	137	57	137	57
Omklassificering	-1	-1	-	-
Försäljning	-1 230	-	-1 883	-
Resultat från justeringar av verkligt värde	-	-	27	367
Utgående balans	-	1 094	-	1 719

Påverkan på periodens resultat

	Koncernen	
	2017-12-31	2016-12-31
Hysesintäkter	77	74
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden (drift- och underhållskostnader, fastighetsskatt och tomträttsavgifter)	-21	-29

Ovanstående resultatposter ingår i resultatraderna Kapitalavkastning, intäkter och Kapitalavkastning, kostnader.

Sammanställning av värden

Koncernen	Taxeringsvärde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde
Dotterbolag	-	-	-
Totalt för koncernen	-	-	-

Koncernens fastigheter har i likhet med tidigare år värderats externt av oberoende värderingsföretag. Verkliga värden har fastställts med en kombinerad tillämpning av ortsprismetod, utifrån redovisade jämförelseköp, och avkastningsmetod. För ytterligare information om hur verkligt värde har bestämts se not 34 Värderingsmetoder för verkligt värde.

Not 15 Aktier och andelar i koncernföretag

Företagets namn	Organisationsnummer	Säte	Antal aktier/andelar	Kapitalandel, %	Eget kapital 2017	Resultat 2017	Bokfört värde	Verkligt värde
Länsförsäkringar Komplement AB	556660-1257	Stockholm	1 000	100%	0	0	0	0
Fastighets KB Automobilpalatset	969680-4195	Stockholm	1 000	100%	30	-101	30	30
Totalt 31 december 2017					30	-101	30	30
Totalt 31 december 2016					304	20	436	1 159

Samtliga aktier och andelar är onoterade.

Moderbolaget

Anskaffningsvärde	2017-12-31	2016-12-31
Ingående balans	492	468
Aktieägartillskott	183	-
Tillkommande och avgående tillgångar	-271	-2
Uttag från kommanditbolag	-139	-
Resultatandel i kommanditbolag	-101	27
Utgående balans	164	492
Akkumulerade värdeförändringar		
Ingående balans	-57	-57
Nedskrivningar	-77	-
Utgående balans	-134	-57
Summa bokfört värde	30	436
Verkligt värde	30	1 159

Not 16 Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Noterade obligationer emitterade av Länsförsäkringar Hypotek	2 730	2 268	2 730	2 268
Noterade obligationer emitterade av Länsförsäkringar Bank	398	612	398	612
Reversfordringar på svenska koncernföretag	-	-	-	647
Tidsbundna förlagsbevis till svenska koncernföretag (Länsförsäkringar Bank)	-	-	-	-
Lån till koncernföretag (Länsförsäkringar AB)	-	-	-	-
Summa verkligt värde	3 128	2 880	3 128	3 527

Not 17 Aktier och andelar i intresseföretag

Företagets namn	Organisationsnummer	Säte	Antalaktier/andelar	Kapitalandel, %	Eget kapital 2017	Resultat 2017	Koncernens	Verkligt värde	Moderbolagets	Verkligt värde
							Bokförda värde		Bokförda värde	
FAB S-Holt i Kista	556678-4715	Stockholm	499	49,9	1	1	1	1	0	0
Totalt 31 december 2017					1	1	1	1	0	0
Totalt 31 december 2016					110	16	213	213	220	213

Samtliga aktier och andelar är onoterade.
Bedömning har gjorts att innehaven i intressebolagen inte är av väsentlig betydelse för moderbolaget.

Sammanlagda belopp för intresseföretag	Intäkter	Resultat	Tillgångar	Skulder	Eget kapital	Verkligt värde
Koncernen och moderbolaget 2017-12-31	-	1	1	-	1	-
Koncernen och moderbolaget 2016-12-31	38	16	127	17	110	213

Anskaffningsvärde	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Ingående balans	213	209	220	220
Tillkommande och avgående tillgångar	-212	4	-220	-
Utgående balans	1	213	0	220

Not 18 Aktier och andelar

Koncernen och moderbolaget	2017-12-31	2016-12-31
Noterade aktier och andelar	18 778	16 787
Onoterade aktier och andelar	6 664	5 194
Summa	25 442	21 981
Anskaffningsvärde	17 292	14 108
Totalt bokfört värde	25 442	21 981
Avgår till tillgångar för villkorad återbäring	-3 651	-3 119
Totalt	21 791	18 862

Not 19 Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Koncernen och moderbolaget	2017-12-31	2016-12-31
Emittent		
Svenska staten	6 437	5 971
Svenska bostadsinstitut	25 304	25 062
Övriga svenska emittenter	18 276	16 475
Utländska stater	4 360	4 264
Övriga utländska emittenter	25 836	28 077
Summa	80 214	79 849
Upplupet anskaffningsvärde	72 565	71 469
Marknadsstatus		
Noterade värdepapper	78 694	78 478
Onoterade värdepapper	1 520	1 371
Summa	80 214	79 849
Bokförda värden jämfört med nominellt belopp		
Summa överstigande belopp	6 431	6 051
Summa understigande belopp	-79	-210
Totalt bokfört värde	80 214	79 849
Avgår till tillgångar för villkorad återbäring	-1 421	-1 038
Totalt	78 793	78 811

Not 20		Derivat			
		Bokförda värden		Nominellt belopp	
Koncernen och moderbolaget		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll					
Aktierelaterade		-	1	-	-
Ränterelaterade		5 297	6 115	44 488	22 067
Valutarelaterade		540	528	35 906	35 906
Summa		5 837	6 644	80 393	57 973
Derivatinstrument med negativa värden					
Aktierelaterade		1	-	-	-
Ränterelaterade		3 728	4 485	17 485	30 685
Valutarelaterade		76	53	-1 726	-1 726
Summa		3 804	4 539	15 758	28 959
Totalt bokfört värde för derivatinstrument med positiva värden		5 837	6 644		
Avgår till tillgångar för villkorad återbäring		-71	-58		
Totalt		5 766	6 587		

Not 21		Tillgångar och avsättningar för villkorad återbäring	
Koncernen och moderbolaget		2017-12-31	2016-12-31
Ingående balans		4 810	4 959
Värdeförändring		1 059	-149
Utgående balans		5 869	4 810

Förändring av avsättning redovisas i Resultaträkningen på raden Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk. Värdeförändringen på tillgångssidan redovisas i Resultaträkningen och ingår i raderna Kapitalavkastning, intäkter respektive kostnader samt Orealiserade vinster och Orealiserade förluster.

Not 22		Övriga fordringar			
		Koncernen		Moderbolaget	
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Fordringar på Länsförsäkringar AB-koncernen					
		49	44	49	44
Övriga fordringar					
		1 170	1 865	1 168	1 849
Summa		1 219	1 909	1 217	1 893

Not 26		Avsättning för oreglerade skador					
		Fastställda skador		Icke fastställda skador		Avsättning för skadeliv och sjukräntor	
Koncernen och moderbolaget		Totalt 2017-12-31		Totalt 2016-12-31			
Ingående balans		51	190	190	190	1 975	2 216
Övrig förändring		8	5	5	5	-71	-59
Utgående balans		58	195	195	195	1 904	2 157

Not 23		Förtutbetalda anskaffningskostnader	
Koncernen och moderbolaget		2017-12-31	2016-12-31
Försäkringsavtal			
Ingående balans		143	195
Under året aktiverade kostnader		9	14
Årets avskrivningar enligt plan		-50	-66
Utgående balans		102	143

Not 24		Aktiekapital	
Moderbolaget		2017-12-31	2016-12-31
Antal emitterade och betalda aktier		8 000	8 000
Kvotvärde per aktie, kronor		1 000	1 000
Antal utestående aktier		8 000	8 000

Bolaget kan enligt gällande bolagsordning inte lämna någon utdelning. Förändringar i eget kapital jämfört med föregående års balansräkning redovisas i rapport över förändringar i eget kapital.

Not 25		Livförsäkringsavsättning	
Koncernen och moderbolaget		2017-12-31	2016-12-31
Ingående balans		85 192	86 264
Inbetalningar		1 023	1 190
Utbetalningar		-5 123	-5 383
Beräknade kostnadsuttag ¹⁾		-406	-279
Kapitalavkastning tillförd livförsäkringsavsättning		-472	-
Förändring i avsättning på grund av ändrat ränteantagande		1 883	1 562
Nya antaganden för dödlighet		-	-
Dödlighetsresultat		-29	-2
Skattekostnadsuttag livförsäkringsavsättning		-72	-126
Förändring pga grundändring till Nya Trad		-441	-779
Införande av antagande för kapitalförvaltningskostnad		-	1 424
Justering av LA (Riskmarginal)		28	882
Ny metod för framtida driftskostnader		685	-
Andra förändringar		-128	439
Utgående balans		82 140	85 192

¹⁾ Varav kostnadsuttag för kapitalförvaltning -133. Infördes under 2016.

För livförsäkringsavsättningar och avsättning för sjukräntor med fast belopp används den av EIOPA definierade diskonteringsräntekurvan. Den är framtagen för att motsvara riskfria räntesatser för relevanta durationer och baseras på marknadsnoteringar för svenska swapräntor. Därtill finns ett makroekonomiskt antagande om en långsiktig ränta på 4,20%. För indexerade sjukräntor används en räntekurva för break-even inflation, beräknad som nominell ränta minus real ränta för statsobligationer.

Not 27	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	
Koncernen	2017-12-31	2016-12-31
Avsatt till pension	22	23
Avsättning för förtida uttag enligt pensionsavtal	2	4
Summa	24	27

Förmånsbestämda pensionsplaner

Inom koncernen finns ett antal förmånsbestämda pensionsplaner. Den största av dessa planer är ett pensionsavtal för försäkringsbranschen där personer födda 1955 eller tidigare frivilligt kan gå i pension vid 62 års ålder. Villkoren för denna plan är utformade så, att som pension erhålls cirka 65 procent av den pensionsmedförande lönen vid 62 års ålder.

Utöver denna plan finns ett antal mindre planer som nästan enbart omfattar anställda som redan uppnått pensionsåldern. Dessa planer omfattar ålderspension samt i en del fall även efterlevandepension. Pensionsbeloppen utgår i förhållande till slutlönen vid pensioneringen och är i de allra flesta fall livsvariga. I de fall uppräknade av pensionen är avtalad följer koncernen de normer som Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) tillämpar.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Avgiftsbestämda pensionsplaner är planer enligt vilka företaget betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Bolagets utbetalningar avseende avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad under den period när de anställda utfört de tjänster som avgiften avser. Här redovisas främst avgifter till försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK). Denna plan omfattar alla anställda utom ett fåtal som har individuella lösningar.

FTP-planen genom försäkring i Försäkringsbranschens Pensionskassa (FPK) är en förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Denna pensionsplan innebär enligt IAS 19, Ersättningar till anställda, att ett företag som huvudregel redovisar sin proportionella andel av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen samt av de förvaltningstillgångar och kostnader som är förbundna med pensionsförpliktelsen. I redovisningen ska även upplysningar lämnas enligt kraven för förmånsbestämda pensionsplaner. FPK har inte möjlighet att tillhandahålla erforderlig information varför ovan nämnda pensionsplan redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt punkt 34 IAS19. Det finns inte heller information om framtida överskott eller underskott i planen och om dessa i så fall skulle påverka kommande års avgifter till den.

Avgifter för 2017 avseende FTP-planen förväntas uppgå till 5 Mkr.

	2017	2016
Kostnader för avgiftsbestämda planer	9	9

Not 28	Skulder avseende direkt försäkring	
Koncernen och moderbolaget	2017-12-31	2016-12-31
Skulder till försäkringstagare	156	152
Skulder till försäkringsmäklare	9	8
Summa	165	160

Not 29	Övriga skulder			
	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Skulder till koncernföretag	-	-	58	112
Skulder till Länsförsäkringar AB-koncernen	103	154	103	154
Övriga skulder	3 081	3 620	3 077	3 602
Summa	3 184	3 774	3 238	3 868

Not 30 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
För egna skulder ställda säkerheter				
Registerförda tillgångar för försäkringstekniska avsättningar:	89 694	91 741	89 694	91 741
Summa	89 694	91 741	89 694	91 741
<small>¹⁾Tillgångar ställda till förmån för försäkringstagarna för att täcka försäkringstekniska avsättningar enligt 6 kap 11§ försäkringsrörelselagen. Beloppet som tas upp som ställda säkerheter motsvarar den försäkringstekniska skulden efter avdrag för återförsäkrarens andel i balansräkningen. Samtliga tillgångar upptagna i förmånsregistret uppgår till 114 480 Mkr.</small>				
Övriga ställda panter	3	1	3	1
Summa	3	1	3	1

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Eventalförpliktelser				
Delägare i Fastighets KB Automobilpalatset	-	-	27	22
Summa	-	-	27	22
Åtaganden				
Återstående belopp att investera i placeringstillgångar	3 591	2 647	3 591	2 647

Not 31 Upplysning om kvittning

Tabellen visar finansiella instrument som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller liknande avtal, tillsammans med relaterade säkerheter. Koncernen har ISDA- och CSA-avtal med samtliga derivatmotparter vilket innebär att samtliga exponeringar täcks av dessa typer av avtal. Avtalen ger parterna en rätt att kvitta skulder mot fordringar i händelse betalningsinställelse eller insolvens. Nettobeloppet utgörs av de belopp som i händelse av betalningsinställelse eller insolvens skulle erhållas om beloppet är en tillgång, eller betalas, om beloppet är en skuld.

Koncernen och moderbolaget

Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningsavtal						
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen						
2017-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-)/ Ställda (+)	Nettobelopp
Tillgångar						
Derivat	5 836	-	5 836	-2 004	-2 923	909
Skulder						
Derivat	-3 804	-	-3 804	2 004	1 134	-666
Totalt	2 032	-	2 032	0	-1 789	243

Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller lyder under nettningsavtal						
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen						
2016-12-31	Bruttobelopp	Kvittade i balansräkningen	Nettobelopp i balansräkningen	Ramavtal om nettning	Säkerheter Erhållna (-)/ Ställda (+)	Nettobelopp
Tillgångar						
Derivat	6 644	-	6 644	-2 038	-3 401	1 205
Skulder						
Derivat	-4 539	-	-4 539	2 038	1 427	-1 074
Totalt	2 105	-	2 105	0	-1 974	131

Not 32 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Koncernen					
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2017-12-31					
Tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	3 128	-	-	3 128	3 128
Aktier och andelar	25 442 ¹⁾	-	-	25 442	25 442
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	80 214 ¹⁾	-	-	80 214	80 214
Derivat	-	5 837	-	5 837	5 837
Övriga fordringar	-	-	1 219	1 219	1 219
Likvida medel	-	-	5 381	5 381	5 381
Summa	108 784	5 837	6 600	121 221	121 221

Koncernen					
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2017-12-31					
Skulder					
Derivat	-	3 804	-	3 804	3 804
Övriga skulder	-	-	3 185	3 185	3 185
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	210	210	210
Summa	-	3 804	3 395	7 199	7 199

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som Lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som Andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

¹⁾ Inklusive belopp som i balansräkningen redovisas som tillgångar för villkorad återbäring.

Koncernen					
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2016-12-31					
Tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	2 880	-	-	2 880	2 880
Aktier och andelar	21 981 ¹⁾	-	-	21 981	21 981
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	79 849 ¹⁾	-	-	79 849	79 849
Lån med säkerhet i fast egendom	1 761	-	-	1 761	1 761
Derivat	-	6 644 ¹⁾	-	6 644	6 644
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 739	-	-	1 739	1 739
Övriga fordringar	-	-	1 827	1 827	1 827
Likvida medel	-	-	4 527	4 527	4 527
Summa	108 210	6 644	6 354	121 208	121 208

Koncernen					
Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
2016-12-31					
Skulder					
Derivat	-	4 539	-	4 539	4 539
Övriga skulder	-	-	2 662	2 662	2 662
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	190	190	190
Summa	-	4 539	2 852	7 391	7 391

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som Lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som Andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

¹⁾ Inklusive belopp som i balansräkningen redovisas som tillgångar för villkorad återbäring.

Not 32 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder, forts.

Moderbolaget					
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
2017-12-31	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	3 128	-	-	3 128	3 128
Aktier och andelar	25 442 ¹⁾	-	-	25 442	25 442
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	80 214 ¹⁾	-	-	80 214	80 214
Derivat	-	5 837	-	5 837	5 837
Övriga fordringar	-	-	1 217	1 217	1 217
Likvida medel	-	-	5 381	5 381	5 381
Summa	108 784	5 837	6 598	121 219	121 219

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Skulder					
Derivat	-	3 804	-	3 804	3 804
Övriga skulder	-	-	3 239	3 239	3 239
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	189	189	189
Summa	-	3 804	3 428	7 232	7 232

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som Lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som Andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

Moderbolaget					
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
2016-12-31	Finansiella tillgångar värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar och kundfordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar					
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	2 890	-	637	3 527	3 527
Aktier och andelar	21 981 ¹⁾	-	-	21 981	21 981
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	79 849 ¹⁾	-	-	79 849	79 849
Lån med säkerhet i fast egendom	1 761	-	-	1 761	1 761
Derivat	-	6 644 ¹⁾	-	6 644	6 644
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 739	-	-	1 739	1 739
Övriga fordringar	-	-	1 827	1 827	1 827
Likvida medel	-	-	4 527	4 527	4 527
Summa	108 220	6 644	6 991	121 855	121 855

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Finansiella skulder värderade enligt Fair value option	Innehav för handelsändamål	Andra finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Skulder					
Derivat	-	4 539	-	4 539	4 539
Övriga skulder	-	-	-	-	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	-	-	-	-
Summa	-	4 539	-	4 539	4 539

Det verkliga värdet på tillgångar klassificerade som Lånefordringar och kundfordringar, samt skulder klassificerade som Andra finansiella skulder utgörs av en rimlig approximation av verkligt värde utifrån tillgångarnas och skuldernas anskaffningsvärden då dessa tillgångar och skulder har korta löptider.

¹⁾ Inklusive belopp som i balansräkningen redovisas som tillgångar för villkorad återbäring.

Not 33 Värderingsmetoder för verkligt värde

I tabellen framgår tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:

Nivå 1 avser värden som fastställs från noterade kurser på en aktiv marknad.

Nivå 2 avser värden som fastställs genom beräknade värden på observerbara marknadsnoteringar.

Nivå 3 avser värden som byggs på egna antaganden och bedömningar.

Koncernen

2017-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Förvaltningsfastigheter	-	-	-	-
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	2 993	135	-	3 128
Aktier och andelar	18 778	7	6 657	25 442
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	78 510	184	1 520	80 214
Derivat	15	5 822	-	5 837
Skulder				
Derivat	6	3 798	-	3 804

2016-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Förvaltningsfastigheter	-	-	1 719	1 719
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	2 610	270	-	2 880
Aktier och andelar	16 795	-	5 186	21 981
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	78 478	-	1 371	79 849
Lån med säkerhet i fast egendom	-	1 761	-	1 761
Derivat	25	6 619	-	6 644
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 739	-	-	1 739
Skulder				
Derivat	3	4 536	-	4 539

Det gjordes inte några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2017, och inte heller under 2016. Under 2017 och under 2016 förekom inte några överföringar från nivå 3.

För förvaltningsfastigheter finns det normalt inte aktiva marknader därför estimeras verkligt värde med hjälp av modeller baserade på diskonterade kassaflöden. Metoden som används vid beräkning av verkligt värde är en kombinerad tillämpning av orsprismetod, utifrån redovisade jämförelseköp, och avkastningsmetod. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdesberäkning av framtida faktiska kassaflöden i form av driftnetto, som successivt marknadsanpassats, under 10 år samt nuvärdet av bedömt restvärde år 10. Restvärdet har bedömts genom en evighetskapitalisering av ett uppskattat marknadsmässigt driftnetto.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas. Innehav i Private Equityfonder vilka klassificeras som aktier i nivå 3, värderas externt av respektive fonds förvaltare. Värdering av respektive fond baseras på värdering av fondens innehav i portföljbolag. Värderingen av de underliggande portföljbolagen baseras på systematisk jämförelse med marknadsnoterade jämförbara bolag eller till ett värde

baserat på en aktuell tredjeparts transaktion. I vissa fall är värderingen baserad på diskonterade kassaflöden eller metoder baserade på andra icke observerbara data. Värderingen görs i enlighet med branschpraxis som till exempel International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines som stöds av många branschorganisationer såsom till exempel EVCA (European Venture Capital Association).

Obligationer och andra räntebärande värdepapper vilka ej är noterade på en aktiv marknad utgörs av räntebärande onoterade lån, dessa värderas genom användande av icke observerbara marknadsdata och klassificeras i värderingsnivå 3. Värderingen görs av externa förvaltare utifrån vedertagna värderingsmodeller vilka innebär att de underliggande innehav som utställaren av lånet innehar värderas utifrån relevanta observerbara marknadspriser då sådana finns samt för innehav vilka marknadspriser ej finns att tillgå till ett verkligt värde som motsvaras av anskaffningsvärdet justerat för eventuella nedskrivningar.

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning, intäkter respektive kostnader. För upplysningar om fastställande av verkligt värde samt värderingstekniker och indata, se not 1 Redovisningsprinciper.

Förändring nivå 3

	Förvaltningsfastigheter	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Totalt
Öppningsbalans 2016-01-01	1 295	5 427	1 079	7 801
Förvärv	-	113	315	428
Avyttringar	-	-231	-76	-307
Redovisat i årets resultat	424	-123	53	354
Utgående balans 2016-12-31	1 719	5 186	1 371	8 276
Öppningsbalans 2017-01-01	1 719	5 186	1 371	8 276
Förvärv	-	1 757	278	2 035
Avyttringar	-1 719	-137	-101	-1 957
Redovisat i årets resultat	-	-149	-27	-175
Utgående balans 2017-12-31	0	6 657	1 520	8 177

Not 33 Värderingsmetoder för verkligt värde, forts.

I tabellen framgår finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i rapport över finansiell ställning utifrån använda värderingsmetoder där:

Nivå 1 avser värden som fastställs från noterade kurser på en aktiv marknad.

Nivå 2 avser värden som fastställs genom beräknade värden på observerbara marknadsnoteringar.

Nivå 3 avser värden som bygger på egna antaganden och bedömningar.

Moderbolaget

2017-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	2 993	135	-	3 128
Aktier och andelar	18 778	7	6 657	25 442
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	78 510	184	1 520	80 214
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-
Derivat	15	5 822	-	5 837
Skulder				
Derivat	6	3 798	-	3 804

2016-12-31	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Summa redovisat värde
Tillgångar				
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	3 257	270	-	3 527
Aktier och andelar	16 795	-	5 186	21 981
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	78 478	-	1 371	79 849
Lån med säkerhet i fast egendom	-	1 761	-	1 761
Derivat	25	6 619	-	6 644
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 739	-	-	1 739
Skulder				
Derivat	3	4 536	-	4 539

Det gjordes inte några väsentliga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 under 2017, och inte heller under 2016. Under 2017 och under 2016 förekom inte några överföringar från nivå 3.

Aktier och andelar i nivå 3 värderas till eget kapital per aktie utifrån senaste bolagsrapport. Avlistade bolag på obestånd värderas till noll, om annan notering inte kan hittas.

Innehav i Private Equityfonder vilka klassificeras som aktier i nivå 3, värderas externt av respektive fonds förvaltare. Värdering i respektive fond baseras på värdering av fondens innehav i portföljbolag. Värderingen av de underliggande portföljbolagen baseras på systematisk jämförelse med marknadsnoterade jämförbara bolag eller till ett värde baserat på en aktuell tredjeparts transaktion. I vissa fall är värderingarna baserade på diskonterade kassaflöden eller metoder baserade på andra icke observerbara data. Värderingen görs i enlighet med branschpraxis som till exempel International Private Equity and Venture Capital Valuation. Guidelines som stöds av många branschorganisationer såsom till exempel EVCA (European Venture Capital Association).

Obligationer och andra räntebärande värdepapper vilka ej är noterade på en aktiv marknad utgörs av räntebärande onoterade lån, dessa värderas genom användande av icke observerbara marknadsdata och klassificeras i värderingsnivå 3. Värderingen görs av externa förvaltare utifrån vedertagna värderingsmodeller vilka innebär att de underliggande innehav som utställaren av lånet innehar värderas utifrån relevanta observerbara marknadspriser då sådana finns samt för innehav vilka marknadspriser ej finns tillgå till ett verkligt värde som motsvaras av anskaffningsvärdet justerat för eventuella nedskrivningar.

Vinster och förluster redovisas i resultaträkningen under Kapitalavkastning, intäkter respektive kostnader. För upplysningar om fastställande av verkligt värde samt värderingstekniker och indata, se not 1 Redovisningsprinciper.

Förändring nivå 3

	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Totalt
Öppningsbalans 2016-01-01	5 427	1 079	6 506
Förvärv	113	315	428
Avyttringar	-231	-76	-307
Redovisat i årets resultat	-123	53	-69
Utgående balans 2016-12-31	5 186	1 371	6 557
Öppningsbalans 2017-01-01	5 186	1 371	6 557
Förvärv	1 757	278	2 035
Avyttringar	-137	-101	-239
Redovisat i årets resultat	-149	-27	-175
Utgående balans 2017-12-31	6 657	1 520	8 178

Not 34 Återvinningstidpunkter

	Koncernen 2017		Koncernen 2016		Moderbolaget 2017		Moderbolaget 2016	
	Högst lår	Längre än lår	Högst lår	Längre än lår	Högst lår	Längre än lår	Högst lår	Längre än lår
Tillgångar								
Materiella tillgångar	-	2	-	2	-	2	-	2
Förvaltningsfastigheter	-	-	1 719	-	-	-	-	-
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	-	-	30	-	436
Räntebärande värdepapper emitterade av koncernföretag och lån till koncernföretag	960	2 168	409	2 471	960	2 168	409	3 118
Aktier och andelar i intresseföretag	-	0	-	213	-	-	-	220
Aktier och andelar	-	21 791	-	18 862	-	21 791	-	18 862
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 915	70 878	7 855	70 956	7 915	70 878	7 855	70 956
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	1 761	-	-	-	1 761	-
Derivat	5 766	-	6 587	-	5 766	-	6 587	-
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	-	1 739	-	-	-	1 739
Tillgångar för villkorad återbäring	173	5 696	134	4 676	173	5 696	134	4 676
Avsättning för oreglerade skador	144	328	106	371	144	328	106	371
Övriga fordringar	1 219	-	1 909	-	1 217	-	1 893	-
Aktuell skattefordran	39	-	236	-	39	-	236	-
Likvida medel	5 381	-	4 527	-	5 381	-	4 527	-
Förutbetalda anskaffningskostnader	50	52	66	77	50	52	66	77
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	0	-	0	-	3	-	10	-
Summa	21 647	100 915	25 309	99 367	21 648	100 945	23 584	100 457
Skulder								
Livförsäkringsavsättning	5 314	76 826	5 585	79 607	5 314	76 826	5 585	79 607
Avsättning för oreglerade skador	372	1 785	385	1 831	372	1 785	385	1 831
Villkorad återbäring	173	5 696	134	4 676	173	5 696	134	4 676
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	-	24	-	27	-	22	-	26
Uppskjutna skatteskulder	72	-	86	-	-	-	-	-
Övriga avsättningar	7	47	7	119	7	47	3	119
Depåer från återförsäkrare	144	328	106	371	144	328	106	371
Skulder avseende direktförsäkring	165	-	162	-	165	-	162	-
Skulder avseende återförsäkring	8	-	6	-	8	-	6	-
Derivat	3 804	-	4 539	-	3 804	-	4 539	-
Övriga skulder	3 184	-	8 115	-	3 238	-	3 866	-
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	210	-	213	-	189	-	213	-
Summa	13 453	84 706	19 338	86 631	13 414	84 704	14 999	86 630

Not 35 Upplysningar om transaktioner med närstående med mera**Organisation**

Länsförsäkringar Liv är ett helägt dotterbolag till Länsförsäkringar AB som i sin tur ägs av 23 kundägda länsförsäkringsbolag.

Gemensam verksamhet bedrivs i Länsförsäkringar AB-koncernen som bland annat tillhandahåller service till Länsförsäkringar Liv. Detta avser bland annat utveckling, underhåll, tjänster såsom ekonomi, juridik, livadministration, kapitalförvaltning, riskkontroll, compliance, säkerhet, personal, kommunikation samt drift, förvaltning och utveckling av gemensamma IT-system. Organisationen innebär att det förekommer ett stort antal löpande transaktioner och enstaka transaktioner av engångskaraktär mellan bolag inom länsförsäkringsgruppen.

Närstående juridiska personer och närståendekretsen

Verksamheten i Länsförsäkringar Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer. Detta innebär att någon vinstutdelning inte får ske till aktieägarna.

Som närstående juridiska personer definieras samtliga bolag inom Länsförsäkringar AB-koncernen samt länsförsäkringsbolagen och socken- och häradsbolagen. Nämnda bolag utgör tillsammans länsförsäkringsgruppen. Närstående nyckelpersoner är styrelseledamöter och ledande befattningshavare och nära familjemedlemmar till dessa personer och av dem ägda bolag.

Ersättningar till styrelse och ledningspersoner i Länsförsäkringar Liv framgår av not 10 Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar. I övrigt förekommer inga transaktioner mellan dessa personer eller deras närstående utöver normala kundtransaktioner.

Riktlinjer för hantering av intressekonflikter

Det är viktigt att det finns väl fungerande system som förhindrar förtäckt vinstutdelning eller annan otillåten kapitalanvändning, samtidigt som försäkringstagarnas intressen av att ta del av stordrifts- och andra fördelar av att ingå i en koncern tillvaratas. Länsförsäkringar Livs styrelse har fastställt riktlinjer om hantering av intressekonflikter som syftar till att fungera som ett verktyg för att främja bolagsintern kontroll.

Självkostnadsprincipen

För att åstadkomma en korrekt kostnadsfördelning är den övergripande utgångspunkten för prissättning av transaktioner med närstående juridiska personer, att prissättningen baseras på direkta och indirekta kostnader och att prissättningen ska ske utifrån självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen innebär att priset sätts i form av en totalkostnad som inte belastas med något vinstpåslag. Därtill får ingen prissättning överstiga marknadsmässig nivå.

Prissättningen och kostnadsfördelningen av tjänster inom bland annat utveckling och underhåll av generella IT-system och andra servicetjänster är för närvarande indelade i grupperna bastjänster (till exempel kostnader för hyror, arbetsplatser och gemensamma funktioner), obligatoriska tjänster (till exempel gemensam utveckling och IT) och individuell service. Gemensamt för dessa är att kostnader så långt som möjligt fördelas utifrån en bedömning av faktiskt utnyttjande.

Bastjänster omfattar det basutbud av tjänster som Länsförsäkringar AB tillhandahåller till Länsförsäkringar Liv genom de koncerngemensamma enheterna. Koncernoverhead benämns de kostnader som utgörs av Länsförsäkringar AB:s verkställande direktör och dennes staber samt de kostnader som direkt beror av att Länsförsäkringar

AB med dotterbolag är en koncern. De obligatoriska tjänsterna omfattar bland annat gemensam utveckling och service, underhåll och utveckling av det gemensamma varumärket samt förvaltning och drift av gruppens gemensamma IT-system som tillhandahålls av Länsförsäkringar AB. Därtill finns en prislista för individuell service som exempelvis projektledning. Med individuell service avses tjänster som är styckeprissatta och som Länsförsäkringar Liv vid behov kan välja att köpa från Länsförsäkringar AB.

Priser och kostnadsfördelning inom Länsförsäkringar AB-koncernen bereds på bilaterala möten mellan köpare och säljare och i den gemensamma företagsledningen som verkställande direktören för Länsförsäkringar Liv ingår i. Styrelsen för Länsförsäkringar Liv beslutar därefter om prislista och kostnadsfördelning för det kommande året i samband med den årliga affärsplaneringen.

Beslutsordning

Transaktionerna grundas på skriftliga avtal av marknadsmässig standard och villkor. Beslutsunderlag inför ett nytt avtal med närstående juridiska personer ska vara skriftliga och innehålla en bedömning av risken för intressekonflikter. Beslutsunderlaget ska bland annat innehålla en kortfattad behovs- och konsekvensanalys samt vem som tagit initiativ till transaktionen.

Det finns uppdragsavtal som reglerar de uppdrag som Länsförsäkringar Liv har uppdragit åt Länsförsäkringar AB eller annan närstående att utföra. I uppdragsavtalen framgår också hur styrning och planering av den utlagda verksamheten ska ske. Till uppdragsavtalen finns specifikationer som beskriver respektive uppdrags tjänsteinnehåll, servicenivå och utförande.

Uppföljning

Uppföljning av kostnadsfördelning sker månadsvis. Rapportering av den totala kostnaden samt av interna kostnader sker till Länsförsäkringar Liv styrelse och företagsledningen.

Principerna dokumenteras i ekonomihandboken och priser för köpta tjänster publiceras på Länsförsäkringars intranät.

Länsförsäkringar Livs transaktioner med närstående

I nedanstående avsnitt lämnas en redogörelse över de väsentliga närstående transaktioner som förekommit under 2017.

1) IT-tjänster och produkter från Länsförsäkringar AB

Länsförsäkringar AB tillhandahåller IT-tjänster och produkter enligt ramavtal sedan 2004. Prissättningen baseras på en kostnadsfördelningsprincip. Kostnader för gemensam finansiell infrastruktur fördelas enligt olika nycklar beroende på tjänst för att ge en så rättvisande bild som möjligt. Ramavtalet gäller tills vidare med 12 månaders uppsägningstid.

2) Service och utveckling från Länsförsäkringar AB

En närmare beskrivning av prissättning och organisation för dessa tjänster finns i ovanstående avsnitt om regler för interna transaktioner av löpande karaktär.

Obligatoriska tjänster inom länsförsäkringsgruppen

Kostnaderna för de obligatoriska tjänsterna inom Länsförsäkringar AB-koncernen fördelas på de tre kärnaffärerna Sak, Liv och Bank. De totala driftskostnaderna används som fördelningsgrund mellan kärnaffärerna där ingen tydlig kostnadsdrivare kan identifieras.

Individuell service inom länsförsäkringsgruppen

Priserna för individuell service är satta så att de ska avspejla förbrukningen av varan eller tjänsten och fakturering sker enligt överenskommelse med kunden.

Basservice inom Länsförsäkringar AB-koncernen

Servicecenter och varje koncerngemensam enhet som tillhandahåller basservice inom Länsförsäkringar AB-koncernen upprättar årligen en dokumentation som utvisar vilka enheter som är motparter, vilka varor och tjänster som tillhandahålls, innehåll, servicenivå, priskonstruktion och prisnivå. Detta avser till exempel tjänster som IT, lokalhyra och kapitalförvaltning. Länsförsäkringar Liv hyr lokaler av Länsförsäkringar AB och betalar för det en marknadsmässig hyra.

Kostnader för koncernoverhead

Kostnaderna för koncernoverhead fördelas mellan enheterna inom Länsförsäkringar AB-koncernen. För koncernoverhead ska det årligen upprättas ett dokument som anger vad kostnaderna avser, det vill säga vilka tjänster och aktiviteter som utförs och av vilken vd-stab/funktion samt hur dessa kostnader fördelas mellan affärsenheter med flera.

3) Obligationer i Länsförsäkringar Hypotek AB

Länsförsäkringar Liv äger noterade obligationer emitterade av Länsförsäkringar Hypotek AB med ett verkligt värde om 2 730 (2 268) Mkr.

4) Länsförsäkringsbolagens distributionsersättning

Länsförsäkringar Liv betalar ersättning till länsförsäkringsbolagen för kundvård baserad på kapital under förvaltning (Nya Trad), inbetalda premier samt för omställning från traditionell förvaltning till förvaltning i Nya Trad. Ersättningsnivåerna regleras genom avtal.

5) Servicetjänster mellan Länsförsäkringar Liv och Länsförsäkringar Fondliv

Länsförsäkringar Liv köper administrativa tjänster av Länsförsäkringar Fondliv. Servicetjänsterna regleras genom avtal. Prissättningen utgår från en kostnadsfördelningsprincip och är sedan 2014 ett fast pris per försäkring. Avtalet för längs med ett år i taget så länge avtalet inte sägs upp av parterna. Tjänsterna avser främst livadministration, IT-förvaltning, administration av riskaffären samt riskbedömning och skadereglering.

6) Kapitalförvaltning inom Länsförsäkringar AB och hos externa förvaltare

På uppdrag av Länsförsäkringar Liv förvaltar Länsförsäkringar AB placeringstillgångar genom sin avdelning för kapitalförvaltning och ett antal externa förvaltare. För förvaltningen betalar Länsförsäkringar Liv ersättning i förhållande till sin andel av kapitalförvaltningsavdelningens faktiska driftskostnad. Ersättningen beräknas till vid varje tidpunkt gällande självkostnadspris enligt beslutade ekonomistyrningsprinciper inom Länsförsäkringar AB-koncernen. För den externa förvaltningen betalar bolagen ersättning med motsvarande belopp och vid samma tidpunkter som Länsförsäkringar AB betalar ersättning till de externa förvaltarna. Avtalet gäller tills vidare med 12 månaders uppsägningstid.

7) Förvaltningsersättning från Länsförsäkringar Fondförvaltning AB

Länsförsäkringar Fondförvaltning tillhandahåller förvaltningsersättning för hantering av Nya Världenprodukter. Samarbetsavtalet gäller tills vidare med tre månaders uppsägningstid.

8) Tjänstepensioner till anställda inom länsförsäkringsgruppen

Länsförsäkringar Liv tillhandahåller tjänstepensioner till anställda inom länsförsäkringsgruppen. Dessa pensionsförmåner grundar sig på avtal på den svenska arbetsmarknaden och premierna är marknadsmässiga.

9) Obligationer och förlagslån i Länsförsäkringar Bank AB

Länsförsäkringar Liv äger noterade obligationer emitterade av Länsförsäkringar Bank AB med ett verkligt värde om 398 (612) Mkr

10) Lån till Humlegården Holding I-III AB

Inga lån finns kvar till Humlegården Holding I-III AB. Dock betalades ränta under 2017 fram till att lånet löstes.

11) Lån till bolag inom Liv-koncernen

Inga reverslån finns kvar till bolag inom Liv-koncernen.

12) Transaktion med Humlegården Fastigheter AB

Fastighetsförvaltningsavtalet är uppsagt. Länsförsäkringar Liv avyttrade i december 2017 två fastighetsägande dotterbolag till Humlegården Fastigheter AB (publ). Försäljningslikviden uppgick till 1 883 Mkr, vilket motsvarar bokfört värde i koncernen per 2017-06-30. Likviden erhöles i form av nyemitterade aktier i Humlegården Fastighets AB motsvarande 11,6 procent samt likvida medel om 600 Mkr. Fastighetsförvaltningsavtalet med Humlegården Fastighets AB är uppsagt.

13) Samarbete med Länsförsäkringar Sak avseende upphandling av katastrofåterförsäkring:

Samarbete med Länsförsäkringar Sak avseende upphandling av katastrofåterförsäkring. Länsförsäkringar Liv har uppdragit åt Länsförsäkringar Sak, avdelning Återförsäkring, att ansvara för upphandling och administration av icke-proportionell återförsäkring av katastrofrisken. Samarbetet innebär att parterna delar återförsäkringsskydd. Premien uppgick till 1,3 (1,4) Mkr. Inga katastrofskador inträffade under året.

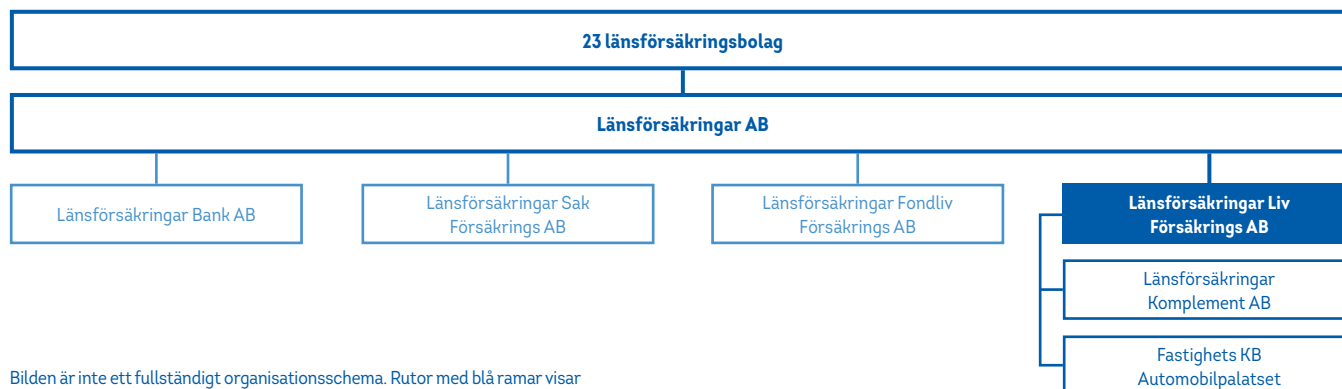
14) Överenskommelse med Länsförsäkringar Fondliv om ersättning vid överföring av kapital mellan bolagen:

Idag sker premieflöden mellan Länsförsäkringar Liv och Länsförsäkringar Fondliv vid byte av förvaltningsform. Länsförsäkringar Liv och Länsförsäkringar Fondliv har överenskommit om att bolagen ska kompensera varandra på affärsässig grund för kostnader som uppstår vid flytt av försäkringskapital mellan bolagen. Ersättningen ska ligga på en nivå som motsvarar vid var tid gällande flyttavgifter vid extern flytt från respektive part. Avräkning ska ske kvartalsvis enligt separat redovisning mellan parterna.

15) Avtal avseende vissa AML-tjänster med Länsförsäkringar Bank AB:

Länsförsäkringar Bank AB tillhandahåller vissa tjänster gällande åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsförsäkringar Liv betalar ersättning enligt en kostnadsfördelningsprincip vilken fastställs av båda bolagens styrelser.

Organisationsstruktur

Bilden är inte ett fullständigt organisationschema. Rutor med blå ramar visar dotterbolag. Rutor med ljusblå ramar visar övriga koncernbolag och mörkblå rutor visar ägare. Länsförsäkringar Liv konsolideras inte in i Länsförsäkringar AB-koncernen.

I tabellerna nedan åskådliggörs de väsentliga närstående transaktioner mellan bolag inom Länsförsäkringar Liv och närstående juridiska personer till koncernen som redogjorts för ovan. Alla belopp anges i Mkr.

Transaktioner mellan Länsförsäkringar Liv och närstående bolag

Karak­tär	Motpart	2017		2016		Hänvisning
		Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	
IT-tjänster och produkter	Länsförsäkringar AB	-	33	-	33	1
Service och utveckling, varav	Länsförsäkringar AB	-	89	-	87	2
- Individuell service		-	12	-	26	
- Obligatoriska tjänster		-	14	-	5	
- Basservice		-	51	-	51	
- Koncernoverhead		-	12	-	5	
Ränta	Länsförsäkringar Hypotek AB	20	-	56	-	3
Distributionsersättning, 2017 inkl. ersättning kapital	23 länsförsäkringsbolag	-	110	-	95	4
Servicetjänster	Länsförsäkringar Fondliv AB	5	159	3	163	5
Kapitalförvaltning	Länsförsäkringar AB	-	110	-	102	6
Förvaltningsersättning	Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	30	-	70	-	7
Tjänstepensionspremier till anställda inom länsförsäkringsgruppen	Länsförsäkringsgruppen	44	-	34	-	8
Ränta	Länsförsäkringar Bank AB	1	-	1	-	9
Ränta	Humlegården Holding I-III	5	-	64	-	10
Fastighetsförvaltning	Humlegården Fastigheter AB	-	17	-	5	12
Fastighetsförsäljning	Humlegården Fastigheter AB	-	-	-	-	12
Katastrofåterförsäkring	Länsförsäkringar Sak AB	-	2	-	3	13
Kompensation vid flytt av kapital	Länsförsäkringar Fondliv AB	4	-	8	-	14
AML tjänster	Länsförsäkringar Bank	-	2	-	-	15
Summa		109	522	236	488	

Transaktioner mellan Länsförsäkringar Liv och dess dotterbolag

Karak­tär	Motpart	2017		2016		Hänvisning
		Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	
IT-tjänster och produkter	Länsförsäkringar Liv ABs dotterbolag	1	0	1	0	11
Summa		1	0	1	0	

Fordran och skuld närstående – Koncernen

Motpart	2017-12-31		2016-12-31	
	Fordran	Skuld	Fordran	Skuld
Länsförsäkringar Hypotek AB	2 575	-	2 267	-
Länsförsäkringar Bank AB	398	-	341	-
Länsförsäkringar AB	164	21	283	26
Länsförsäkringar Fondliv AB	44	81	15	126
Länsförsäkringar Fondförvaltning AB	2	-	5	-
Länsförsäkringsbolag	-	9	-	8
Länsförsäkringar Sak AB	-	1	-	1
Humlegården Holding I-III AB	-	-	1 761	-
Summa	3 183	112	4 672	161

Fordran och skuld närstående – Moderbolaget

Motpart	2017-12-31		2016-12-31	
	Fordran	Skuld	Fordran	Skuld
Fastighets KB Automobilpalatset	-	-	411	76
Fastigheten Dykarhuset AB	-	-	236	36
Summa	-	-	647	112

Not 36 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Den 2 februari 2018 lämnade Johan Agerman posten som verkställande direktör i Länsförsäkringar AB samt sitt styrelseuppdrag i Länsförsäkringar Liv. Sören Westin tillförordnades i samband med detta som verkställande direktör för Länsförsäkringar AB.

Nya antaganden om långsiktig diskonteringsränta: Den diskonteringsräntekurva som används vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar, vad gäller längre löptider, baseras på ett antagande om en långsiktig jämnviktsränta (UFR). Beräkningen av långa försäkringstekniska avsättningar för såväl redovisningsändamål enligt IFRS som för solvensberäkning enligt Solvens II utgår från denna långsiktiga jämnviktsränta. Reglerna för fastställande av den långsiktiga jämnviktsräntan enligt Solvens II har uppdaterats varpå den långsiktiga räntan sänkts med 0,15 procent per den 1 januari 2018. Räntesänkningen kommer att öka de försäkringstekniska skulderna enligt IFRS såväl som enligt Solvens II med cirka 400 Mkr.

Bolagets avtal om kvotåterförsäkring av sjuk- och dödsfallsrisker sades upp inför 2018. Skador som inträffat under avtalet före 2018 kommer att hanteras i run-off, det vill säga Länsförsäkringar Liv och återförsäkraren delar ansvaret för dessa skador i enlighet med avtalet. Avtalet om kvotåterförsäkring har gällt sedan 2007.

Not 37 Förslag till vinstdisposition

Förslag till dispositioner enligt nedan samt fastställande av resultaträkningen och balansräkningen i koncernen och moderbolaget avses att läggas fram vid årsstämman i maj 2018.

Koncernen

Koncernens totala egna kapital uppgick vid årsskiftet till 23 050 Mkr. Någon avsättning till bundna reserver i dotterbolagen föreslås ej.

Moderbolaget

Den för år 2017 redovisade vinsten uppgår till 3 121 201 500 kronor.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att årets resultat disponeras enligt följande, kronor:

Årets resultat	3 121 201 500
Summa	3 121 201 500

Av ovanstående netto föreslås uttag ur (-) respektive avsättning till (+) konsolideringsfonden med följande fördelning, kronor.

Avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring	1 367 622 463
Tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiebefrielseförsäkring	71 105 446
Individuell traditionell livförsäkring	1 660 758 635
Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring	41 073 985
Sjuk och olycksfall	-19 359 029
Summa	3 121 201 500

Styrelsen föreslår bolagsstämman att bemyndiga styrelsen att med avseende på verksamhetsåret 2017 använda upp till 1 200 Mkr av konsolideringsfondens medel för slutlig tilldelning i samband med utbetalning av pension och annan försäkringsersättning, överföring av försäkringskapital (flytt) och återköp.

Företagets resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman i maj 2018.

Stockholm den 6 mars 2018

Karl-Olof Hammarkvist
Styrelseordförande

Sören Westin
Styrelseledamot

Birgitta Carlander
Styrelseledamot

Sten Dunér
Styrelseledamot

Ingemar Larsson
Styrelseledamot

Henrik Perlmutter
Styrelseledamot

Eric Grimlund
Styrelseledamot

Örian Söderberg
Styrelseledamot

Anna Söderblom
Styrelseledamot

Gunnar Wetterberg
Styrelseledamot

Marie-Louise Zetterström
Styrelseledamot

Bitte Franzén Molander
Arbetstagarrepresentant

Kristina Padel Roström
Arbetstagarrepresentant

Jörgen Svensson
Verkställande direktör

Min revisionsberättelse har lämnats den 6 mars 2018

Gunilla Wernelind
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ), org. nr 516401-6627

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) för år 2017 med undantag för hållbarhetsrapporten på sidorna 7–9. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 4–48 i detta dokument.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Mina uttalanden omfattar inte hållbarhetsrapporten på sidorna 7–9. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Mina uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på min bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt min professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i mitt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men jag gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Beräkning av försäkringstekniska avsättningar

Se not 25 och 26 samt redovisningsprinciper på sidan 24 i årsredovisningen och koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Koncernens tillika moderbolagets försäkringstekniska avsättning uppgår till 84 296 MSEK per 31 december 2017, vilket motsvarar 69 procent av koncernens respektive moderbolagets balansomslutning.

Detta är ett område som innefattar betydande bedömningar.

Livförsäkringsavsättningar motsvarar kapitalvärdet av de garanterade förpliktelserna enligt löpande försäkringsavtal efter avdrag för kapitalvärdet av framtida avtalade premieinbetalningar.

Avsättningarna beräknas enligt vedertagna aktuariella metoder. Beräkningarna bygger på antaganden om bland annat ränta, dödlighet, skatt och driftskostnader.

Avsättningen för oreglerade skador omfattar fyra olika avsättningar: avsättning för sjukräntor, rapporterade skador, icke rapporterade skador och en skadebehandlingsreserv. Viktiga antaganden är sjuklighet och avvecklingstid.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har bedömt tillämpade antaganden i de aktuariella metoderna som används vid beräkning av livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador.

Vi har jämfört värderingsantagandena med bolagets egna utredningar, myndighetskrav och branschsiffror.

Vi har använt våra interna specialister på aktuariella frågor för att utmana de metoder och antaganden som använts vid beräkningarna av kassaflöden och värdering av avsättningarna. Vidare har vi via beräkningar kontrollerat att avsättningarna är rimliga jämfört med de förväntade avtalsenliga förpliktelserna eller mot våra egna kontrollberäkningar gällande avsättning för sjukräntor och okända skador.

Vi har stickprovvis testat kontroller i företagsledningens process för kontroll av indata, aktuariella beräkningar och att bokning görs korrekt i huvudbok.

Vi har också kontrollerat fullständigheten i de underliggande fakta och omständigheter som presenteras i upplysningarna i koncernredovisningen och bedömt om informationen är tillräckligt omfattande för att förstå företagsledningens bedömningar.

Beskrivning av området

Koncernens finansiella instrument i nivå 2 och 3 uppgår till 14 325 MSEK per 31 december 2017, vilket motsvarar 12 procent av koncernens placeringstillgångar.

Värderingen av finansiella tillgångar som klassificeras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki bygger på observerbara marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1. Eftersom representativa transaktioner för de aktuella tillgångarna endast finns i begränsad omfattning är det uppskattade värdet på tillgångarna svårbedömt.

Värderingen av finansiella tillgångar som klassificeras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki innefattar betydande bedömningar av företagsledningen, eftersom de värderas baserat på indata som ej är observerbara av externa parter.

Koncernens tillgångar enligt ovan, utgörs av aktier och andelar samt obligationer och andra värdepapper.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 7–9 samt 1–3. Den andra informationen består också av rapporten "Nyckeltalsrapport 2017" (men innefattar inte årsredovisningen och koncernredovisningen och min revisionsberättelse avseende dessa). Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Mitt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och jag gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det mitt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar jag även den kunskap jag i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om jag, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är jag skyldig att rapportera detta. Jag har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande företagsledningens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av kvalitet i data, förändringshantering avseende interna värderingsmodeller samt företagsledningens genomgång av värderingar utförda av externa specialister.

Vi har engagerat våra interna värderingsspecialister i syfte att utmana de metoder och antaganden som använts vid värderingen av onoterade finansiella tillgångar.

Vi har bedömt metoderna i värderingsmodellerna mot branschpraxis och värderingsriktlinjer.

Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor samt undersökt betydande avvikelser.

Vi har också kontrollerat fullständigheten i de underliggande fakta och omständigheter som presenteras i upplysningarna i årsredovisningen och bedömt om informationen är tillräckligt omfattande för att förstå företagsledningens bedömningar samt av tillämpade metoder.

felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar jag tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Jag ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Jag är ensam ansvarig för mina uttalanden.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Jag måste också förse styrelsen med ett uttalande om att jag har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka mitt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer jag vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Jag beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ) för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Jag tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt god revisionsmed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Jag är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorsmed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Mitt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed mitt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsmed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen.

Som en del av en revision enligt god revisionsmed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaper. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har jag granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 7–9 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Min granskning har skett enligt FAR:s rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att min granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionsmed i Sverige har. Jag anser att denna granskning ger mig tillräcklig grund för mitt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Gunilla Wernelind, Box 382, 101 27, Stockholm, utsågs till Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (publ)s revisor av bolagsstämman den 16 juni 2016. KPMG AB eller revisorer verksamma vid KPMG AB har varit bolagets revisor sedan 2000.

Stockholm den 6 mars 2018

Gunilla Wernelind
Auktoriserad revisor

Bolagsstyrningsrapport

Inledning

Länsförsäkringar Liv Försäkringsaktiebolag (Länsförsäkringar Liv) är ett helägt dotterbolag till Länsförsäkringar AB som i sin tur ägs av 23 kundägda länsförsäkringsbolag och 16 socken- och häradsbolag. Verksamheten i Länsförsäkringar Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer, vilket innebär att resultatet stannar hos kunderna och delas inte ut till ägaren.

Länsförsäkringar Liv följer Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) i tillämpliga delar. Avvikelse sker huvudsakligen till följd av att Länsförsäkringar Liv inte är ett aktiemarknadsbolag. Huvudsakliga avvikelser från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta redovisas under avsnittet Avvikelse från Koden på sidan 56.

Denna bolagsstyrningsrapport har inte granskats av bolagets revisorer.

Bolagsstyrning

Länsförsäkringar Liv utgör operativt affärsenhet Tradliv inom Länsförsäkringar AB-koncernen.

Länsförsäkringar AB har ett företagsstyrningssystem, vilket tar sin utgångspunkt från länsförsäkringsgruppens strategier, Länsförsäkringar AB:s uppdrag från ägarna, Länsförsäkringar AB:s långsiktiga inriktning och av Länsförsäkringar AB:s styrelse beslutade principer för styrning av Länsförsäkringar AB-koncernen. Den riskbaserade verksamhetsstyrningen utgör grunden i företagsstyrningssystemet.

Baserat på ovan angivna utgångspunkter utgörs företagsstyrningssystemet av organisationen, det interna regelverket och syste-

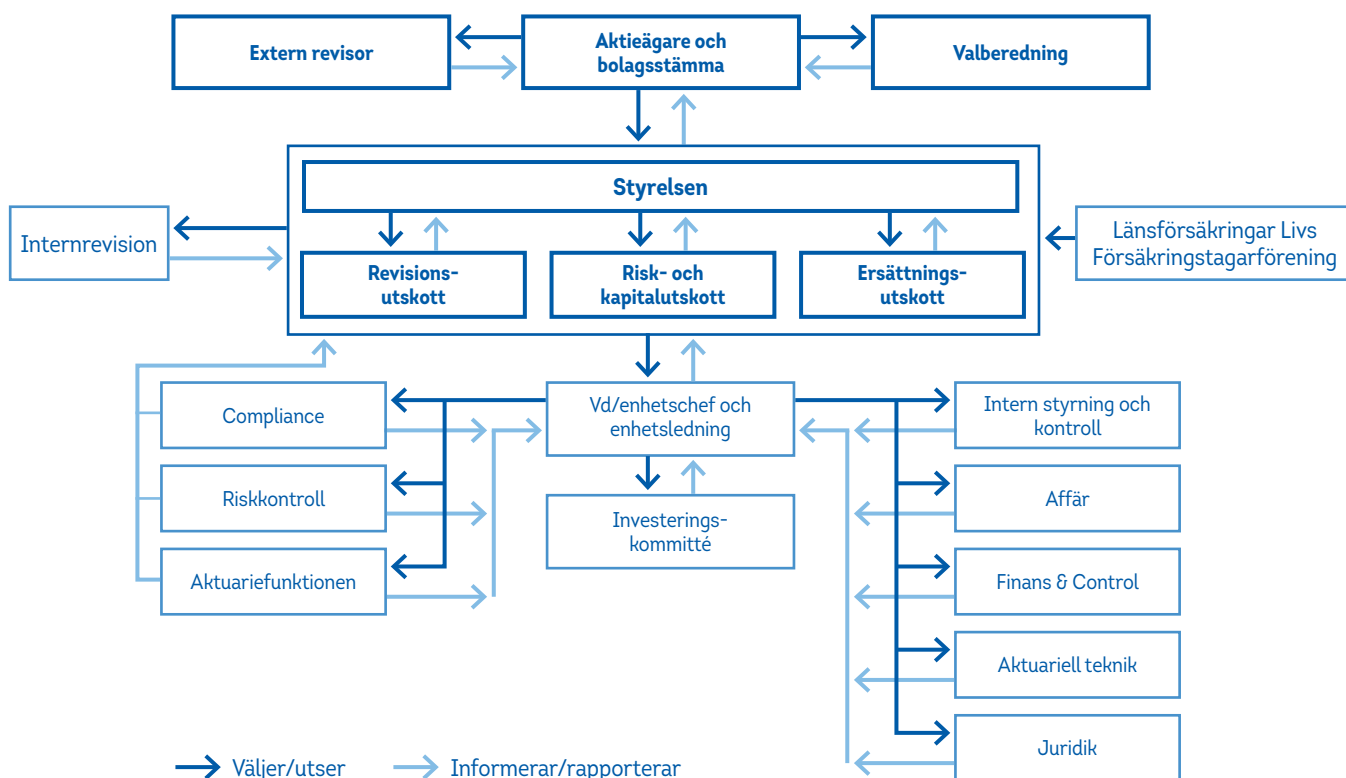
met för intern kontroll och inom ramen för företagsstyrningssystemet säkerställer Länsförsäkringar Liv styrningen och den interna kontrollen inom bolaget.

Styrelsen fastställer den operativa organisationen för Länsförsäkringar Liv. Organisationen ska vara ändamålsenlig och överblickbar med en tydlig fördelning av ansvar och uppgifter mellan, dels de olika bolagsorganen, dels de så kallade försvarslinjerna, samt omfatta en tydlig besluts- och rapporteringsordning. Integrerat i den operativa organisationen finns ett system för intern kontroll, vilket omfattar bland annat ett system för regelefterlevnad och ett system för riskhantering. Inom ramen för organisationen säkerställs skalfördelar genom koncerngemensamma funktioner och utlagd verksamhet, kontinuitetshandling och beredskapsplaner, effektiva system för rapportering och överföring av information, informations säkerhet, hantering av intressekonflikter samt att styrelseledamöter och medarbetare är lämpliga för sina uppgifter.

Det interna regelverket, som utgörs av styrdokument som policyer, riktlinjer och instruktioner, utgör ett viktigt verktyg för styrning av verksamheten. Genom det interna regelverket fastställs organisationen och ansvarsfördelningen, samt hur styrning och den interna kontrollen ska ske. Det interna regelverket ses över och beslutas regelbundet.

Den interna kontrollen är en del av styrningen och ledningen av Länsförsäkringar Liv. Den interna kontrollen syftar till att säkerställa att organisationen är effektiv och ändamålsenlig, att verksamheten bedrivs enligt beslutade strategier för att nå uppsatta mål och att den finansiella redovisningen och rapporteringen är tillförlitlig. Den

Länsförsäkringar Livs styrningsstruktur, figur 1

interna kontrollen ska vidare säkerställa en effektiv drift och förvaltning av informationssystem, en god förmåga att identifiera, mäta, övervaka och hantera risker samt en god regelefterlevnad. Risk- och kapitalstyrningen och kapitalplaneringen utgör en del av den interna kontrollen. Den interna kontrollen omfattar alla delar av organisationen, inklusive utlagd verksamhet och är en integrerad del av organisationsstruktur och beslutsprocesser. Den interna kontrollen inom Länsförsäkringar Liv är baserad på ett system med tre försvarslinjer som utgörs av verksamheten i första linjen, funktioner för compliance och riskkontroll samt aktuariefunktionen i andra linjen, samt internrevision i tredje linjen.

Riskhanteringssystemet, som utgör en del av den interna kontrollen, säkerställer att verksamheten inom Länsförsäkringar Liv fortlöpande kan identifiera, värdera, övervaka, hantera och rapportera risker. Den interna kontrollen omfattar även systemet för regelefterlevnad som säkerställer efterlevnad av lagar, förordningar och andra regler, bevakning och effektiv implementering av nya och ändrade regelverk, att styrelser och medarbetare utbildas och att risker avseende efterlevnad av externa och interna regler kontinuerligt kan identifieras, mätas, kontrolleras, hanteras och rapporteras. Styrningen och rapporteringen illustreras översiktligt i figur 1.

Bolaget har lagt ut viktiga delar av sin verksamhet till moderbolaget Länsförsäkringar AB och till systerbolaget Länsförsäkringar Fondliv Försäkringsaktiebolag (Länsförsäkringar Fondliv). Huvudsakliga motiv för detta är bedömningen att störst effektivitet uppnås genom att vissa funktioner bedrivs koncerngemensamt. Härutöver hanterar Länsförsäkringar Bank det operativa arbetet för motverkande av

penningtvätt. Distribution och kundvård hanteras i huvudsak av länsförsäkringsbolagen. Särskilda kompetenser och resurser finns avsatta inom bolaget för att säkerställa beställning, uppföljning och kontroll av de utlagda verksamheterna.

En översiktlig bild av organisationen och den utlagda verksamheten framgår av figur 2.

Aktieägare och bolagsstämma

Aktieägaren utövar sin rösträtt på bolagsstämman som är högsta beslutande organ. Normalt hålls en bolagsstämma per år, årsstämman. Länsförsäkringar AB innehar 100 procent av kapital och röster i Länsförsäkringar Liv.

På bolagsstämman fattas beslut om årsredovisningen, val av styrelse och revisorer, arvode och annan ersättning till styrelseledamöter och revisorer samt andra väsentliga frågor i enlighet med lag och bolagsordning. Förslaget om arvode till styrelseledamöterna är uppdelat mellan ordföranden och övriga ledamöter.

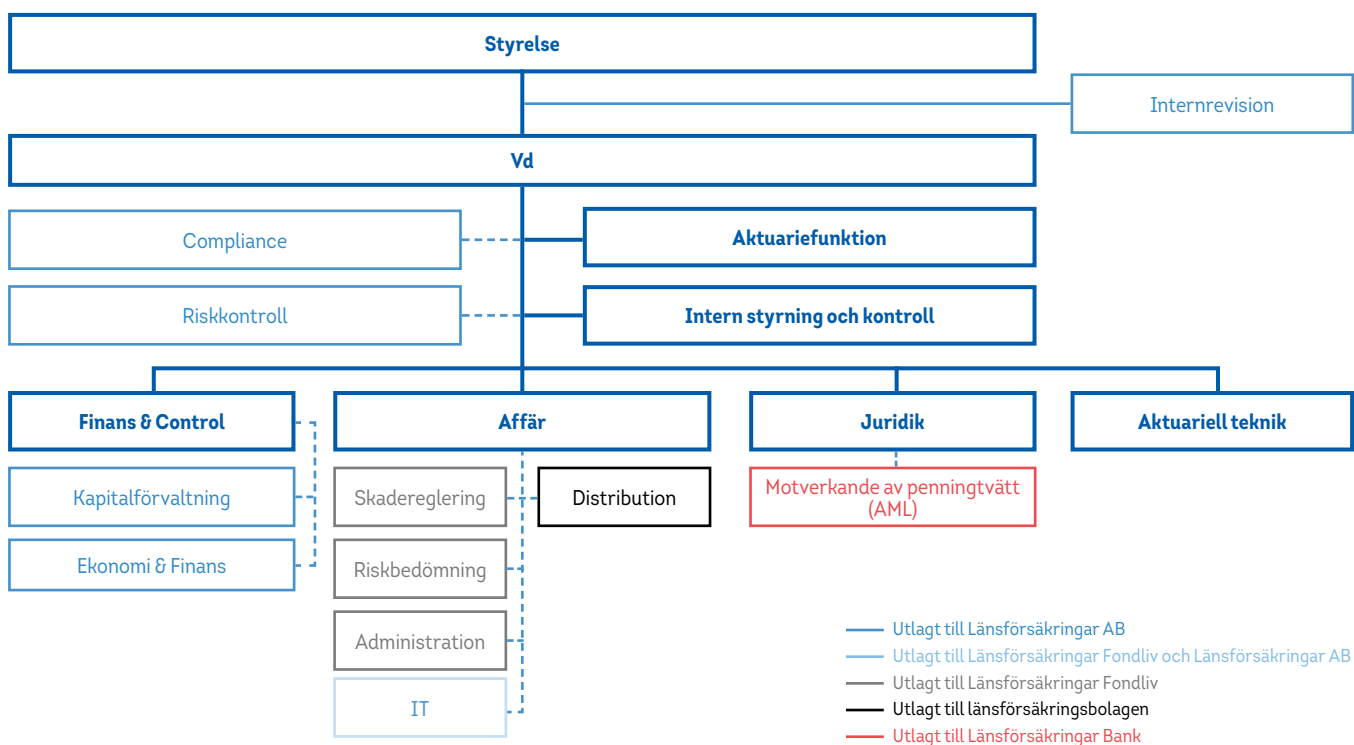
Valberedning

Nomineringsprocess

Bolagsstämman i Länsförsäkringar AB utser en valberedning. Valberedningens uppgift är att lämna förslag till styrelse och revisorer i Länsförsäkringar AB och att, i samråd med Länsförsäkringar AB:s koncernchef, lämna förslag till styrelse och revisorer i bland annat Länsförsäkringar Liv samt att lämna förslag till arvode och annan ersättning till styrelse och revisorer.

För valberedningen gäller en av Länsförsäkringar AB:s bolags-

Länsförsäkringar Livs organisationsstruktur, figur 2

stämma fastställt instruktion och rekrytering av nya styrelseledamöter ska ske enligt instruktionen och enligt fastställda processer och rutiner. Med utgångspunkt från bolagets storlek och komplexitetsgrad samt verksamhetens art och omfattning ska styrelsen ha ett tillräckligt antal styrelseledamöter. Med denna utgångspunkt ska valberedningen med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingskede och förhållanden i övrigt bedöma om styrelsen har en lämplig sammansättning som säkerställer en för bolaget erforderlig samlad kompetens och erfarenhet präglad av mångfald, med avseende på bland annat ålder, kön och geografiskt ursprung enligt vad tid gällande mångfaldspolicy för Länsförsäkringar AB-koncernen. Valberedningen ansvarar även för att det genomförs en lämplighetsbedömning av ledamöter som föreslås till styrelsen.

Valberedningen inför årsstämman

Valberedningen i Länsförsäkringar AB består sedan årsstämman 2017 av Otto Ramel (ordf.) (Länsförsäkringar Skåne), Per-Åke Holgersson (Länsförsäkring Kronoberg), Anna-Greta Lundh (Länsförsäkringar Södermanland), Göran Spetz (Länsförsäkringar Västerbotten) och Mats Åstrand (Länsförsäkringar Gävleborg).

Valberedningen har inför årsstämman

- tagit del av styrelsens utvärdering av styrelsearbetet,
- tagit del av styrelseordförandens syn på verksamheten, styrelsens arbete samt behov av kompetens och erfarenhet samt
- sett över och diskuterat behovet av kompetens och erfarenhet med hänsyn till verksamheten och regelverkskrav.

Valberedningen kommer inför årsstämman att

- ta ställning till kandidaters oberoende,
- nominera styrelseledamöter, styrelseordförande och revisorer,
- genomföra lämplighetsbedömningar av styrelseledamöter samt
- föreslå arvoden och annan ersättning till styrelseledamöter och revisorer.

Externa revisorer

Årsstämman utser de externa revisorerna. Nominering sker via valberedningen. Enligt bolagsordningen ska Länsförsäkringar Liv ha en till tre ordinarie revisorer jämte noll till tre suppleanter. Revisorerna utses för en mandattid om längst fyra år. Vid extra bolagsstämma under 2016 utsågs Gunilla Wernelind, KPMG AB, till ordinarie revisor för tiden till och med årsstämman 2018. Anders Tagde, KPMG AB, utsågs av årsstämman 2015 till revisorssuppleant för tiden till och med årsstämman 2018.

Revisorn granskar Länsförsäkringar Livs årsredovisning samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorn har inför styrelsen redogjort för sin granskning och sina iakttagelser en gång under 2017. Revisorn deltar härutöver vid sammanträden inom styrelsens revisionsutskott. Länsförsäkringar Livs halvårsbokslut granskas översiktligt av revisorn.

Länsförsäkringar Livs Försäkringstagarförening

Länsförsäkringar Livs försäkringstagarförening har bildats med ändamålet att tillvarata Länsförsäkringar Livs försäkringstagares långsiktiga intressen. Föreningens medlemmar utses av försäkringstagarna i Länsförsäkringar Liv. För att säkerställa uppfyllandet av ändamålet och för att tillförsäkra försäkringstagarna insyn och inflytande i bolagets verksamhet, äger föreningen rätt att utse två ledamöter i Länsförsäkringar Livs styrelse. I angelägenheter av särskild betydelse, ska föreningen erhålla särskild information och kunna avge särskilt yttrande.

Styrelsen

Styrelsens sammansättning

Styrelsen för Länsförsäkringar Liv ska enligt bolagsordningen bestå av 8–14 ledamöter med noll till sex suppleanter. Ledamöterna väljs för en mandattid om högst två år. I styrelsen ingår härutöver ledamöter som utsetts av arbetstagarorganisationerna. Verkställande direktören ingår inte i styrelsen. Länsförsäkringar Liv har ingen tidsgräns för hur många mandatperioder en ledamot får sitta i styrelsen och ingen åldersgräns för styrelseledamöterna. Två av ledamöterna utses av Länsförsäkringar Livs Försäkringstagarförening. En majoritet av styrelsens ledamöter, inklusive arbetstagarrepresentanterna, ska vara oberoende i förhållande till Länsförsäkringar Liv och bolag som ingår i samma koncern. Styrelsens ordförande utses av bolagsstämman. Verkställande direktören och styrelsens sekreterare närvarar vid styrelsens sammanträden, utom vid ärenden då jäv kan föreligga eller det i övrigt är olämpligt att de närvarar. I övrigt närvarar föredraganden under sina respektive föredragningar.

Styrelsen består för närvarande av tretton ordinarie ledamöter och en suppleant. Nio ledamöter är utsedda av bolagsstämman, två av Länsförsäkringar Livs Försäkringstagarförening samt två ledamöter och en suppleant av arbetstagarorganisationerna. Sju av ledamöterna är oberoende. Styrelsens ledamöter presenteras på sidan 58 och 59 i bolagets årsredovisning.

Styrelsens ansvar och arbetsfördelning

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning och ska handlägga och fatta beslut i frågor av väsentlig betydelse och av övergripande natur rörande bolagets verksamhet. Styrelsen utser, utvärderar och entledigar verkställande direktören, fastställer en ändamålsenlig organisation och verksamhetens mål och strategier samt ser till att det finns effektiva system för intern styrning och kontroll, samt riskhantering.

Styrelsen fastställer varje år en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen innehåller bland annat en redogörelse för styrelsens, ordförandens och ledamöternas ansvar och uppgifter, arbetsfördelningen inom styrelsen, lägsta antalet styrelsesammanträden, rutiner för verksamhetsrapportering och finansiell rapportering, rutiner i övrigt för styrelsesammanträden vad gäller kallelser och utformning av material samt bestämmelser om intressekonflikter och jäv.

Styrelsen ska kontinuerligt hålla sig underrättad om bolagets utveckling för att fortlöpande kunna bedöma bolagets ekonomiska situation och finansiella ställning. Styrelsen har genom arbetsordningen fastställt att ekonomisk rapportering ska ske enligt fastställt instruktion och genom regelbundna styrelsesammanträden.

Styrelsen ska vidare regelbundet behandla och utvärdera bolagets riskutveckling och riskhantering. Under året följer styrelsen regelbundet upp resultat- och affärsvolymutveckling, finansiell ställning och utveckling av risker i förhållande till bland annat affärsplan och prognoser. Styrelsen får regelbundet rapporter från Compliance, Riskkontroll, Aktuariefunktionen och Internrevision. Styrelsen följer löpande upp aktuella ärenden hos myndigheter.

Styrelsens ordförande

Enligt arbetsordningen ska ordföranden leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden ska bland annat se till att styrelsen sammanträder vid behov, att styrelseledamöterna ges tillfälle att delta i sammanträden och erhåller tillfredsställande informations- och beslutsunderlag samt tillämpar ett ändamålsenligt arbetssätt. Ordföranden ska genom löpande kontakt med verkställande direktören, och även mellan styrelsemötena, hålla sig informerad om väsentliga händelser och bolagets utveckling, samt stödja verkställande direktören i arbetet.

Styrelsens arbete

Styrelsen har i sin arbetsordning fastställt årligen återkommande ärenden samt en standard för dagordning och besluts- och informationsmaterial. Styrelsen har i en bolagsinstruktion fastställt bolagets operativa organisation och klargjort ansvarsfördelningen mellan bolagets olika organ och befattningshavare samt angett hur verksamheten ska styras och kontrolleras.

Utöver styrelsens arbetsordning och bolagsinstruktionen fastställer styrelsen minst en gång per år en instruktion för verkställande direktören, riskpolicy, försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer, riktlinjer för hantering av intressekonflikter, riktlinjer för utläggning av verksamhet och ytterligare ett större antal styrdokument för verksamheten.

Styrelsen har inrättat ett risk- och kapitalutskott, revisionsutskott och ersättningsutskott. Utskottens uppgifter fastställs av styrelsen i särskilda arbetsordningar för utskotten. Inget av utskotten har något generellt beslutsmandat. Varje utskott ska regelbundet rapportera sitt arbete till styrelsen.

Styrelsen genomför årligen strategiskt seminarium och utvärderar verkställande direktörens arbete och anställningsvillkor. Styrelsen träffar bolagets revisor minst en gång per år. Se även avsnitt Revisionsutskottet nedan.

Tidpunkter för styrelsesammanträden fastställs vid det första ordinarie sammanträdet efter årsstämman för nästkommande kalenderår. Inför varje sammanträde sker kallelse med preliminär dagordning cirka 14 dagar före sammanträdet. Handlingar till sammanträdet distribueras normalt en vecka före sammanträdet. Samtliga handlingar och material som förevisats vid sammanträdet sparas elektroniskt.

Styrelsen har under 2017 fördjupat sig i strategi för livförsäkringsverksamheten. Styrelsen har vidare genomfört en riskworkshop, samt inför varje ordinarie styrelsesammanträde genomgått utbildning om regelverk och andra aktuella frågor.

Antal styrelsesammanträden och ledamöternas närvaro redovisas i tabellen nedan.

Utvärdering av styrelsens arbete

Styrelseordföranden initierar varje år en utvärdering av styrelsens arbete. Utvärderingen skedde under 2017 med utgångspunkt från en elektronisk enkät som besvarades av ledamöterna. Resultatet sammanställdes, redovisades och diskuterades i styrelsen samt delgavs valberedningen.

Risk- och kapitalutskottet

Risk- och kapitalutskottet ska stödja styrelsen i risk- och kapitalfrågor och utgöra ett forum för analys av och fördjupad diskussion kring Länsförsäkringar Livs risktagande och kapitalbehov. Utskottet ska inför styrelsens beslut bereda och behandla frågor rörande bland annat

- kapitalförvaltningsverksamheten,
- riskpolicyn,
- bolagets interna partiella modell med avseende på metoder, modeller och validering,
- intern risk- och kapitalutvärdering, samt
- uppföljning av riskernas utveckling och eventuella avvikelser i förhållande till risklimiten.

Vid det första styrelsesammanträde som hölls efter årsstämman 2017 utsågs Karl-Olof Hammarkvist (ordf.), Johan Agerman, Anna Söderblom och Gunnar Wetterberg till ledamöter i risk- och kapitalutskottet. Antalet sammanträden inom risk- och kapitalutskottet och ledamöternas närvaro redovisas i tabellen till höger.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet ska svara för beredningen av styrelsens arbete inom bland annat följande områden.

- Övervaka bolagets finansiella rapportering.
- Med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i bolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering.
- Hålla sig informerad om revisionen av årsredovisning och koncernredovisning.
- Granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhandahåller bolaget andra tjänster än revisionstjänster.
- Övervaka effektiviteten i bolagets företagsstyrningssystem och kontroll av de operativa riskerna.

Vid det första ordinarie styrelsesammanträde som hölls efter årsstämman 2017 utsågs Birgitta Carlander (ordf.), Ingemar Larsson och Marie-Louise Zetterström till ledamöter i revisionsutskottet. Vid styrelsesammanträde i oktober utsågs även Sten Dunér till ledamot i utskottet. Antalet sammanträden inom revisionsutskottet och ledamöternas närvaro redovisas i tabellen nedan.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet ska bereda frågor om ersättning till den verkställande direktören och övriga i den verkställande ledningen samt ersättning till anställda som har det övergripande ansvaret för någon av bolagets kontrollfunktioner. Utskottet ska även bereda beslut om åtgärder för att följa upp tillämpningen av ersättningspolicyn.

Vid första ordinarie styrelsesammanträde efter årsstämman 2017 utsågs Karl-Olof Hammarkvist (ordf.), Gunnar Wetterberg och Johan Agerman till ledamöter i ersättningsutskottet. Antalet sammanträden inom ersättningsutskottet och ledamöternas närvaro redovisas i tabellen nedan.

Sammanträden och närvaro

Tabellen utvisar antalet sammanträden inom respektive organ som hållits under 2017 och styrelseledamöternas närvaro.

	Oberoende ledamot	Styrelsen	Risk- och kapitalutskottet	Revisionsutskottet	Ersättningsutskottet
Totalt antal möten		9	4	4	2
Johan Agerman		7	3		1
Birgitta Carlander	X	9	-	4	-
Sten Dunér		9	-	-	-
Bitte Franzén Molander		7	-	-	-
Eric Grimlund (ledamot fr.o.m årsstämman 2017-05-08)		6			
Karl-Olof Hammarkvist	X	9	4	-	2
Ingemar Larsson	X	9	-	4	-
Susanne Lindberg (suppl)		5	-	-	-
Kristina Padel Roström		8	-	-	-
Henrik Perlmutter	X	9	-	-	-
Karin Starrin (ledamot t.o.m årsstämman 2017-05-08)		1	-	1	-
Örian Söderberg		9			
Anna Söderblom	X	8	4		
Gunnar Wetterberg	X	9	2	-	2
Marie-Louise Zetterström	X	7	-	4	-

Verkställande direktör och företagsledning

Jörgen Svensson är verkställande direktör i Länsförsäkringar Liv sedan maj 2008. Jörgen Svensson är född 1959.

Operativt är Länsförsäkringar Liv organiserad i avdelningar. Härutöver finns de fyra kontrollfunktionerna Riskkontroll, Compliance, Aktuariefunktionen och Internrevision. Företagsledningen utgörs av verkställande direktören och cheferna för avdelningarna. Företagsledningen är ett forum för samråd och informationsutbyte mellan bolagets ledande befattningshavare. I ledningen behandlas och beslutas i frågor som berör bolaget.

Vd har vidare inrättat en investeringskommitté för beredning, beslut och uppföljning av kapitalförvaltningsfrågor, i vilken vd är ordförande.

Kontrollfunktioner

Internrevision

Internrevision är en oberoende granskningsfunktion som utgör styrelsens stöd i utvärderingen av företagsstyrningssystemet, inklusive organisationens riskhantering, styrning och kontroller. Internrevision ska genom granskning utvärdera om och kvalitetssäkra att verksamhetens övergripande interna styrning och kontrollsystem bedrivs på ett effektivt sätt och att den samlade rapporteringen till styrelsen ger en korrekt och heltäckande bild av verksamheten, att verksamheten bedrivs enligt gällande interna och externa regler samt att styrelsens beslut efterlevs. Styrelsen har fastställt en särskild instruktion för internrevision.

Resultatet från internrevisionens granskning rapporteras översiktligt till styrelsen och mer detaljerat till revisionsutskottet.

Compliance

Compliance är en oberoende kontrollfunktion med ansvar för att övervaka och kontrollera att verksamheten bedrivs med god regel efterlevnad. Funktionen ska övervaka och kontrollera regel efterlevnaden i den tillståndspliktiga verksamheten och identifiera och rapportera risker som kan uppkomma till följd av bristande regel efterlevnad. Compliance ska även ge stöd och råd till verksamheten och säkerställa att verksamheten informeras om nya och ändrade regler samt delta i genomförande av utbildningar. Rapportering av compliance risker och rekommendationer till åtgärder sker till vd, styrelsen och revisionsutskottet.

Riskkontroll

Riskkontroll utgör ett stöd för styrelsen, vd, ledning och övriga verksamheten att fullgöra sitt ansvar för att verksamheten bedrivs med god riskhantering och riskkontroll och för att säkerställa att risker hanteras i enlighet med det av styrelsen fastställda riskramverket. Riskkontroll ska utföra sitt arbete självständigt och oberoende från affärsverksamheten. Riskkontroll rapporterar regelbundet till vd och styrelsen. Rapportering sker även löpande av operativa risker till revisionsutskottet och av övriga risker till risk- och kapitalutskottet.

Aktuariefunktionen

Aktuariefunktionen har det övergripande ansvaret för kvaliteten i de försäkringstekniska beräkningarna i bolaget och rapporterar till ledning och styrelse i frågor som rör metoder, beräkningar och bedömningar av de försäkringstekniska avsättningarna, värderingen av försäkringsriskerna och återförsäkringskydd. Funktionen bidrar även till bolagets riskhanteringssystem, bland annat genom deltagande i bolagets egen risk- och solvensanalys.

Avvikelser från Kodens

Huvudsakliga avvikelser från Kodens bestämmelser och förklaringar till detta är följande.

Valberedning, kallelse till, publicering av information inför och genomförande av bolagsstämma

Avvikelser från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att bolaget inte är aktiemarknadsbolag och endast har en aktieägare. Se vidare avsnitt aktieägare och bolagsstämma, samt valberedning på sidan 53.

Mandattiden för styrelsens ledamöter

Avvikelse från Kodens bestämmelse om mandattid om högst ett år sker mot bakgrund av att bolagsstämman är suverän att när som helst avsätta eller tillsätta styrelseledamot oavsett mandattid. Längre mandattid än ett år bidrar till att säkerställa kontinuitet och uppbyggnad av kompetens i styrelsen.

Ersättningsutskottet

Avvikelse från Kodens krav på att majoriteten av utskottets ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen sker mot bakgrund av länsförsäkringsgruppens federativa struktur, styrning och arbetsformer.

Finansiell rapportering

Länsförsäkringar Liv är inte ett noterat bolag och följer därför inte de krav som särskilt uppställs för noterade bolag vad gäller finansiell rapportering.

Intern kontroll avseende finansiell rapportering

Styrelsens ansvar är att se till att det finns effektiva system för uppföljning och kontroll av bolagets verksamhet och ekonomiska ställning. Intern kontroll avseende finansiell rapportering (IKFR) är en process som syftar till att ge ledning och styrelse en rimlig försäkring om tillförlitligheten i den finansiella rapporteringen. Processen utförs i en årlig cykel vilken framgår av bilden nedan.

2. Validera designen av förväntade kontroller

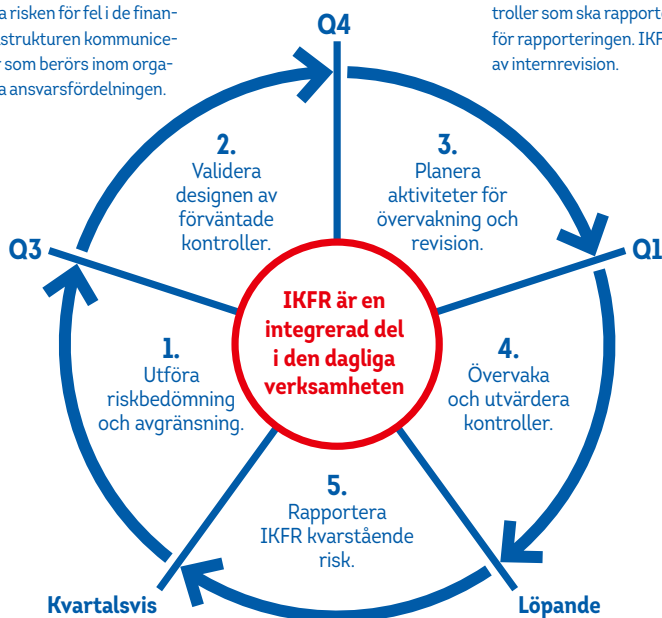
Intern kontroll finansiell rapportering innefattar bolagsspecifika och koncernövergripande kontroller samt process- och IT-kontroller. Syftet med kontrollerna är att reducera risken för fel i de finansiella rapporterna. Kontrollstrukturen kommuniceras löpande till de personer som berörs inom organisationen för att tydliggöra ansvarsfördelningen.

3. Planera aktiviteter för övervakning och revision

En plan för den kvartalsvisa självrapporteringen tas fram och kommuniceras med verksamheten. I planen anges när rapportering ska ske, vilka kontroller som ska rapporteras samt vem som ansvarar för rapporteringen. IKFR är föremål för granskning av internrevision.

1. Utföra riskbedömningar och definiera avgränsning/omfattning

Årligen genomförs riskbedömningar inom bolaget samt Länsförsäkringar AB-koncernnivå för att identifiera väsentliga risker för fel i den finansiella rapporteringen. Riskbedömningen ligger till grund för att bestämma vilka enheter och processer som ska omfattas av IKFR-processen. Slutsatsen från riskbedömningen sammanfattas i en årlig scoping-rapport där omfattningen och målbilden för det kommande året beskrivs och presenteras för revisionsutskottet.

4. Övervaka och utvärdera kontroller

Övervakning utgörs till exempel av kvartalsvis självrapportering av utförda kontroller. Genom övervakning kan svagheter i IKFR-processen identifieras, kompenserande kontroller genomförs och förbättringsåtgärder vidtas. Målsättningen är att nå en övervakad nivå, vilket innebär att standardiserade kontroller finns implementerade, där efterlevnaden övervakas och resultatet rapporteras till ledning och styrelse.

5. Rapportera IKFR kvarstående risk

Resultatet från självrapporteringen sammanställs och analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Detta summeras i en rapport till bolagets CFO och revisionsutskott. Av rapporten framgår den kvarstående risken efter självrapporteringen och vilka kompenserande kontroller som vidtagits av verksamheten för att minska risken i den finansiella rapporteringen.

Utöver ovanstående process utför internrevision en oberoende granskning av utvalda risker och kontroller inom IKFR i enlighet med den plan som fastställs av revisionsutskottet. Resultatet av internrevisions granskning rapporteras tillsammans med rekommendationer löpande till revisionsutskottet.

Styrelse och revisorer

1

2

3

4

5

6

7

1 Karl-Olof Hammarkvist

Styrelsens ordförande. Född 1945. Docent. Invald: 2006. **Utbildning:** Ekon. dr, docent, har varit adj. professor. **Övriga styrelseuppdrag:** Vice ordförande Stiftelsen för finansforskning. **Tidigare erfarenhet:** Ledningen Skandia International, Skandia och Nordbanken/Nordea, rektor Handelshögskolan Stockholm, ledamot Bertil Danielssons Stiftelse och Svensk-spanska stiftelsen.

2 Sören Westin

Född 1953. Anställd 2008. Vd Länsförsäkringar AB. **Utbildning:** Ekonomie licentiat Umeå Universitet. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv. Ledamot Länsförsäkringar Liv, Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, Stiftelsen Länsförsäkringsbolagens Forskningsfond och Trafikförsäkringsföreningen. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Jämtland, vd AB Länstidningen, medlem Samhall ABs företagsledning.

3 Birgitta Carlander¹⁾

Född 1952. Agronom, ekonom. Invald: 2011. **Utbildning:** Agronomexamen i ekonomi, adjunktutbildning. **Övriga styrelseuppdrag:** Ledamot Skaraborgs Läns sjukhem, Skaraborgsgrisen ek. för. **Tidigare erfarenhet:** Ordförande i Lantmännens forskningsstiftelse, Lantmännens revisionsutskott, Cerealienstiftelsen, VL-stiftelsen, styrelseuppdrag, ODAL, Lantmännens, SW, Cerealias samt LM-koncernen.

4 Sten Dunér

Född 1951. Invald: 2009. **Utbildning:** Civilekonom. **Övriga styrelseuppdrag:** Ledamot Fastighets AB Balder. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar AB, Ordförande i Länsförsäkringar Sak, Länsförsäkringar Bank, Länsförsäkringar Fondliv, Ledamot Svensk Försäkring, Försäkringsbranschens Arbetsgivarorganisation European Alliance Partners Company AG, CFO och andra chefsbefattningar inom Länsförsäkringar AB.

5 Ingemar Larsson

Född 1949. Egen företagare. Invald: 2015. **Utbildning:** Civilingenjör. **Övriga styrelseuppdrag:** IngemarL AB, Ordförande Bygg Göta Holding AB. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän. **Tidigare styrelseengagemang:** Platzer Fastigheter Holding, Wasa Kredit AB, Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB och Länsförsäkringar Bank AB.

6 Henrik Perlmutter¹⁾

Född 1950. Civilingenjör, MBA. Invald: 2013. **Utbildning:** KTH, INSEAD. **Övriga styrelseuppdrag:** Ordförande i Fjord Advisors AB, ledamot i Managent AB. **Tidigare erfarenhet:** Ordförande i Exini Diagnostics AB, Ponsus Pharma AB, Länsförsäkringar Livs Försäkringstagarförening, ledamot i Biolin Scientific AB.

7 Eric Grimlund

Född 1967. Advokat. Invald: 2017. **Utbildning:** Jur. kand. **Övriga styrelseuppdrag:** Styrelseordförande Länsförsäkringar Skaraborg.

Revisorer: Gunilla Wernelind. Ordinarie, vald av bolagsstämman. Auktoriserad revisor KPMG. Revisor i bolaget sedan 2016. Supplement: Anders Tagde. Auktoriserad revisor KPMG. Revisor i bolaget sedan 2015.

¹⁾ Birgitta Carlander och Henrik Perlmutter är försäkringstagarrepresentanter i styrelsen och utsedda av Länsförsäkringar Livs Försäkringstagarförening

8 Örian Söderberg

Född 1952. Vd Länsförsäkringar Älvsborg. Invald: 2015. **Utbildning:** Jur. kand. **Tidigare erfarenhet:** Vd Länsförsäkringar Jönköping, Vd Länsförsäkringsbolagens Fondförvaltning AB, Länsförsäkringar Bank AB, Vd Länsförsäkringar Wasa Fonder, Vice Vd Länsförsäkringar Stockholm, ledamot Försäkringsbranschens Pensionskassa FPK.

9 Anna Söderblom

Född: 1963. Ekon. Dr. Lärare och forskare vid Handelshögskolan i Stockholm. Invald: 2015. **Utbildning:** Universitetsexamen i matematik från Lunds universitet. Ekon Dr från Handelshögskolan Stockholm. **Övriga styrelseuppdrag:** Styrelseordförande i Advenica AB (publ.). Styrelseledamot i Poolia AB (publ.), BTS Group AB (publ.), Excanto AB samt Almi Företagspartner. **Tidigare erfarenhet:** Teknisk supportchef och marknadsdirektör Microsoft Norden, marknadsdirektör Posten Brev samt investeringsansvarig Industrifonden.

10 Gunnar Wetterberg

Född 1953. Historiker, författare. Invald: 2004. **Utbildning:** Fil. kand., fil. dr. h. c. **Övriga styrelseuppdrag:** Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, Sveriges Radio, Ackum & Wetterberg AB, ledamot Lunds Universitets styrelse. **Tidigare erfarenhet:** Diplomat, departementsråd Finansdepartementet, direktör Svenska Kommunförbundet, samhällspolitisk chef Saco.

11 Marie-Louise Zetterström

Född 1959. Vd Patientförsäkringen LÖF. Invald: 2013. **Utbildning:** Juridik med inriktning Försäkringsrätt. **Övriga styrelseuppdrag:** Personförsäkringsföreningen (PFF). **Tidigare erfarenhet:** Vd Förenade Liv, Marknadschef Folksam, Styrelseledamot i Folksam Fond försäkring, Folksam LO Fond försäkring, Folksam LO Fond, TreKronor försäkring och Patientförsäkring Löf.

Arbetsstagarrepresentanter

12 Bitte Franzén Molander

Född: 1961. Systemspecialist, Förvaltningsledare. Invald: 2009 som suppleant, ordinarie 2016. **Utbildning:** Beteendevetenskapliga linjen. **Övriga styrelseuppdrag:** Länsförsäkringar FondLiv AB, **Tidigare erfarenhet:** Mångårig erfarenhet av Liv- och Pensionsförsäkringsbranschen, ledamot Länsförsäkringar Fondförvaltning AB.

13 Kristina Padel Roström

Född: 1963. Produktspecialist. Invald: 2015. **Tidigare erfarenhet:** Redovisningsekonom Skandia International, Livadministratör Länsförsäkringar Liv, Verksamhetsutvecklare Swedbank Försäkring, ledamot Länsförsäkringar Fondliv AB.

Suppleant: Susanne Lindberg.

Ledning

Jörgen Svensson

Född 1959.

Vd.

Tidigare erfarenhet: Verkställande direktör Länsförsäkringar Blekinge. Styrelseledamot Länsförsäkringar Liv AB och Wasa Run Off AB. Olika chefsbefattningar inom Skandia och If.

Erling Andersson

Född 1955.

Ansvarig för aktuariefunktionen.

Anställd sedan 2001.

Tidigare erfarenhet: Chefaktuarie Länsförsäkringar Liv, Aktuarie Skandia Liv.

Jakob Carlsson

Född 1967.

Finanschef.

Anställd sedan 2007.

Tidigare erfarenhet: Chefscontroller SPP och Handelsbanken Liv, koncerncontroller Alecta.

Veronika Engstrand

Född 1976.

Chefsjurist.

Anställd sedan 2015.

Tidigare erfarenhet: Länsrättsnotarie, försäkringsjurist Finansinspektionen, rättsenhetschef försäkring och pension Finansinspektionen.

Roger Lidberg

Född 1960.

Affärschef.

Anställd sedan 1995.

Tidigare erfarenhet: Olika chefsbefattningar inom Länsförsäkringar och Skandia.

Elizabeth Äng

Född 1963.

Aktuariechef.

Anställd sedan 2012.

Tidigare erfarenhet: Chefsaktuarie Skandia, CRO Swedbank Försäkring.

Definitioner

Direktavkastning

Beräknas som summan av hyresintäkter från fastigheter, ränteintäkter, räntekostnader, utdelningar på aktier och andelar, förvaltningskostnader i kapitalförvaltningen samt driftskostnader i fastigheter, i förhållande till placeringstillgångarnas genomsnittliga värde under året.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnaderna enligt resultaträkningen samt skaderegleringskostnader enligt not 8 i förhållande till genomsnittligt förvaltad kapital.

Kapitalbas

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital. Primärkapitalet är skillnaden mellan tillgångar och skulder värderade i enlighet med Solvens II-regelverket samt efterställda skulder. Tilläggskapitalet består av poster som inte är upptagna i den legala balansräkningen men som kan krävas in för att täcka förluster. I Länsförsäkringar Liv består i huvudsak kapitalbasen av eget kapital och obeskattade reserver enligt legalt bokslut som justerat med omvärderingsposter som uppstår vid omvärdering av balansräkningen i enlighet med Solvens II.

Kapitalkvot

Kapitalbasen i förhållande till solvenskapitalkravet.

Kollektiv konsolideringsgrad

Kvoten mellan marknadsvärdet på totala nettotillgångar och bolagets totala åtagande gentemot försäkringstagarna (garanterade åtaganden samt preliminärt fördelad återbäring) för de återbäringsberättigade försäkringarna.

Kollektivt konsolideringskapital

Marknadsvärdet på totala nettotillgångar minskat med bolagets totala åtagande gentemot försäkringstagarna (garanterade åtaganden samt preliminärt fördelad återbäring) för de återbäringsberättigade försäkringarna.

Konsolideringskapital

Eget kapital, obeskattade reserver (inklusive uppskjuten skatt) samt övervärden på tillgångar.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet och beräknas med beaktande helt eller delvis av försäkringstekniska avsättningar, premieinkomst, positiv risksumma, uppskjutna skatter, administrativa kostnader och avgiven återförsäkring samt solvenskapitalkravet.

Solvensgrad

Marknadsvärdet av bolagets totala nettotillgångar i förhållande till garanterade åtaganden till försäkringstagarna (försäkringstekniska avsättningar enligt balansräkningen).

Solvenskapitalkrav

Regulatoriskt solvenskapitalkrav beräknat enligt Länsförsäkringars Interna modell.

Totalavkastning

Totalavkastning på tillgångar i traditionell förvaltning framtagen i enlighet med Försäkringsförbundets rekommendation för årlig rapportering av totalavkastning. Totalavkastningstabellen finns att läsa i förvaltningsberättelsen. Övriga tillgångar och förvaltningskostnader ingår inte i beräkningen av totalavkastningen.

Adress

Länsförsäkringar Liv

106 50 Stockholm

Besök: Tegeluddsvägen 11-13

Tfn: 08-588 400 00

E-post: info@lansforsakringar.se

Produktion: Länsförsäkringar Liv i samarbete med Intellecta.
Foto: Länsförsäkringars bildbank, Jimmy Eriksson. Tryck: GöteborgsTryckeriet.
Vi trycker på det miljövänliga.

